

Karl May

A szerencsét hozó almásderes

TARTALOM

A SZERENCSÉT HOZÓ ALMÁSDERES

(Majtényi Zoltán fordítása)

A TÖRZSASZTALNÁL

(Sallay Gergely fordítása)

KÉT SZÍV, HA ELSZAKAD

(Sallay Gergely fordítása)

A SZERENCSÉT HOZÓ ALMÁSDERES

AZ ÖREG BELLING-HUSZÁR

Ki ismerte közületek a nagytekintetű Hermann Miksch városi pénztárnok urat Stolp városában?

Föltehetőleg alig valaki, hiszen már jó ideje, hogy jobblétre szenderült, és eltávozott minden élők örök útján oda, ahonnan nincs visszatérés. Am aki ismerte, az vélhetőleg nem minden megbecsülés nélkül gondol figyelemre méltó egyéniségére, s akinek személyesen is dolga akadt vele, az pedig tisztelettel adózik nemes emlékezetének.

Miksch ifjúkorában a huszároknál szolgált, és az őrmesterségig vitte. Ott határozottságot és parancsoló modort sajátított el, amit később a magánéletében is megőrzött. Sokesztendős katonáskodása során a lovaglás olyannyira vérévé vált, hogy csak az arra emlékeztető testhelyzetekben érezte jól magát. Sohasem foglalt helyet holmi pamlagon, ha pedig székre ült, az úgy történt, hogy két kézzel a támlát markolászta, térdével és a megfelelő combszorítással a bútordarab négy lábán gyakorolta a nyargaló mozgást. Ha épp nyugodt hangulatban leledzett, megmaradt ültő helyén, mint a többiek. Ha azonban valami felizgatta vagy elragadtatta, akkor ide-oda lovagolt székén a szobában, mintha csak kedves, öreg, szolgálati almásderesének a nyergében ügetne.

Azon a napon, amelyiken történetünk kezdődik, valami rendkívül felzaklathatta, méghozzá nyilvánvalóan nem vidám dolog, mert szikár ábrázatát mély ráncok barázdálták, és két kezét a széktámláról túlon túl szorgalmasan emelgette bajuszához, hogy hegyes szarv alakban újra meg újra fölfelé pödörje e férfiúi ékesség végét. Öt perce még az első ablak előtt ült, vágyódva bámult az alkonyatba, fölbukkan-e két kebelbarátja, hogy végre nekifogjanak szokott játékuknak. Nem látott senkit, és már nagyon türelmetlenkedett, székével a második és harmadik ablakhoz „száguldott”; de mivel még mindig nem jöttek vendégei, feszülten megfordította recsegő ülőalkalmatosságát, és morgolódva visszadobrakolt az első ablakhoz.

Ekkor érezte, hogy türelmének vége szakadt. Fából faragott hátasát az ajtó felé fordította, támláját jól megrázta, úgyhogy eltört, öklével pedig a levegőbe sújtott, mintha szablyát suhogtatna.

- Mennydörgős mennykő! Hát ez az illem a civileknél?! Már húsz perce várok, és még senki sincs itt! Kibírhatatlanok az efféle alakok, akiket az Úristen nem katonáknak szánt! Ezt nem lehet győzni széktámlával! Hiába, én nem ehhez szoktam! Amikor annak idején a Belling-huszároknál szolgáltam, olyan pontosságra neveltek, hogy minden áldott nap énhozzám igazodott a napóra a városháza tornyán, amikor derék szürkénen kilovagoltam! Ez a civil bagázs azonban...

Zsörtölődése elakadt, kopogtattak az ajtón.

- Tessék! - kiáltotta pincemély hangján.

Cingár, hétrét görnyedt emberke óvakodott be, és olyan túlárado nyájassággal köszönt, hogy bárkinek, aki Mikschnél hajszállal is okosabb, tüstént szemet szúrt volna a hízelgő szándék.

- Alázatos szolgálja, főtörzsőrmester úr! Bocsánatát kell kérnem, amiért...

- Csönd legyen, torkig vagyok már ezzel az örökös főtörzsőrmesterezéssel, és jegyezze már meg uraságod, hogy sem nem őrnagy, sem nem főtörzsőrmester, hanem valódi és hamisítatlan zupás őrmester vagyok! Érti? ÖRMESTER!... Szégyen és gyalázat, hogy ez a civil népség nem tudja megkülönböztetni a dragonyost a főzőkanáltól! Miért késett uraságod kerek huszonhárom percet?

- Bocsánatát kell esedeznem, lómester úr, hogy én...

- Nem lómester! Őrmester! - vágott közbe Miksch bömbölő hangján, székével pedig mérgében oldalvást ugratott.

- Igazán mélységesen sajnálom, őrmester úr, hogy nem jöhettem korábban. Olyan akadály tartóztatott fel, amilyenre nem számítottam...

- Akadály? Lárifári! Ilyen nincs, ez merő képtelenség! No persze, a civileknél édes mindegy: ha nem jövök ma, majd jövök holnap! A katonaságnál azonban nem úgy van az! Akkortájt, amikor én a Belling-huszároknál szolgáltam, ilyen szó, hogy „akadály”, nem is létezett! Távlóvágás közben egyszer torony akadt az utamba. Ez holmi civil szemében bizonyára akadályt jelentett volna. Én azonban almásderesemmel bevágtattam a kapun, fölkapattam a csigalépcsőn, majd túloldalt hatalmas szökkenéssel leugrattam. Mindezt persze olyan gyorsan végeztem, hogy egyetlen bakarasszal sem maradtam el a többiektől... Nos hát, elárulná uraságod, voltaképpen miért késett huszonhárom percet?!

- Átballagtam a piactéren, hogy magammal hozzam Pfefferkorn komát, de azt mondta, nem tud jönni.

- Micsoda?! Pfefferkorn nem tud jönni?! Hiszen akkor nem lesz a játszmánkból semmi! De hát miért nem tud jönni?

- Mert megint elővette lábát a köszvény. Darab ideig ott kellett nála maradnom, hogy megvigasztaljam. Ezért érkeztem ilyen későn.

- Köszvény? Ej, ej, ilyen is csak holmi civillel eshet meg, akinek minden két hétben egyszer szaggat a lába, de akkor aztán olyan jajveszékelésbe és sopánkodásba fog, hogy szánalmat ébreszt még a kösziklában is! A katonaságnál bezzeg másként van ez! Amikor a Belling-huszároknál teljesítettem szolgálatot, a köszvény úgy megkínzott, hogy a térdemtől egészen föl a vállzsinóromig sajgott az egész testem. A felcser már lemondott az életemről, derék szürkém pedig már négy álló hete nem abrakolt irántam való aggodalmában. Én azonban mángorló alá feküdtem, és szép egyenesre mángoroltattam a lábamat. No persze, efféle kúra nem a magukfajta nyápic egyszálbélűeknek való, ilyesmit csak a magamfajta huszár őrmester bír ki! De mi lesz a játszmánkkal? Asztalhoz ülünk végre?

- Főtörzsőr...

- Őrmester vagyok, a rézangyalát, ha lenne szíves megjegyezni valahára már!

- Ó, persze, persze!... Nos hát, őrmester úr, arra kérem, ma tekintsünk el a kártyapartitól.

- Még hogy eltekintsünk a kártyapartitól? - kérdezte Miksch döbbsen, és székével néhány lépésnyit hátrált. - Ez hosszú évek óta egyetlenegyszer sem fordult elő! Miért tennénk hát éppen ma kivételt, amikor különben is hetente csak egyszer vesszük kézbe a kártyapaklit?!

- Mert szeretnék bejelenteni valamit, ami számomra fontosabb, mint a játék.

- Fogalmam sincs, mi lehet ennél fontosabb, ha én egyszer elhatároztam! Játsszani akartam, és ma játszani is fogok! Végzettség esetén egymagamban is! Ha uraságod nem akar, akkor fel is út, le is út! Akár soha ne is lássam többé!

- Szíves örömet állok szolgálatára, főtörzsőr... bocsánat, őrmester úr, de igazán, engedje meg, hogy előbb ön elé tárjam sürgős kérelmemet, és elmondjam, milyen természetű is az ügyem...

- No, ugyan milyen természetű is az uraságod ügye? Mi dolga lehet énvelem? Szerfölött kíváncsivá tesz! No, jó. Kap tőlem kerek tíz percet, hogy annak rendje és módja szerint felterjessze jelentését. Üljön le, és adja elő az instanciát, de csak kurtán és velősen!

A cingár emberke teljesítette a parancsot, és bizonytalan hangon emígy kezdte:

- Városi pénztárnok úr, jól tudja, ki...

- Állj! Valamiféle várospénztári esetet szándékozik előadni?

- Nem, nem... Magánügy.

- Akkor nevezzen csak továbbra is őrmesternek, ahogy dukál! Városi pénztárnoknak csak akkor titulálhat, ha hivatalos ügyről van szó. Ezt a finom különbségtevést persze maguk civilek sohasem fogják érzékelni.

- Igyekszem megjegyezni... Nos hát, őrmester úr, jól tudja, ki és mi vagyok én...

- Természetesen tudom. Maga Hiller, a fűszeres; a boltja valóságos aranybánya, vastagon megszedi magát, és hetedhét határban uraságod alakítja legpeckesebben a löegyleti zsebhadvért...

- Meglehet. Játék közben egy hiba nem sokat számít, ha az embernek egyébként helyén van az esze, és ért az üzlethez. Őrmester úr tudja jól, velem hogyan van ez. Tevékeny és takarékos ember vagyok, a semmiből is pénzt csinállok, olyan szép kis summácskát össze is spóroltam már, amilyennel errefelé Stolpban másvalaki aligha dicsekedhet.

- Na, ja!, uraságod a legmódosabb polgár az egész városban, s egyúttal a legzsugoribb garasoskodó. Amije van, azt mind mások rovására kuporgatta össze, és úgy trónol pénzesládikáján, mint holmi tűzokádó sárkány, akit tíz Herkules se tudna agyonütni! De miért karattyol most egyszerűben a vagyonáról? Egyébként soha nem ejt róla egyetlen szót sem.

- Azonnal meghallja, őrmester úr! Nos, mit is akartam mondani: keserves munkával szereztem meg mindazt, amim van, de nem azért, hogy őrizzem, mint valami sárkány, amint ön az imént említeni méltóztatott. Én csak azért dolgoztam és gyűjtögettem szorgalmasan ifjonti éveimben, hogy azután majd nyugalmasan és gond nélkül élvezhessem az életet.

- Hm! Egészen okos gondolat, már amennyiben igaz, hogy maga eszelte ki. Ám még mindig nem tudom, mire akar kilyukadni. Csak kerülgeti a mondókája velejét, mint macska a forró kását. Nyolc percet már el is használt uraságod, tehát csak kettő van hátra még. Igyekezzék, mert amint lejár a tíz perc, vége a játszmának!

- Hogy mire akarok kilyukadni? Azt nem tudom ilyen sebbel-lobbal elhadarni. Szóval, annyim van, hogy karba tett kézzel ülhetnék, és élvezhetném az életet. Énnekem azonban hiányzik egyvalami, és épp a legfontosabb!

- A legfontosabb? Véleményem szerint az maga a pénz!

- Ahogy vesszük - vetette ellen Hiller. - A pénz az alap, amire építeni kell. Ám a boldog élethez többre van szükség. A legfontosabb mindenekfölött az... az... az asszony!

- Az asszony?! - kurjantott föl Miksch, és székével akkorát szökkent, mintha sövényen ugratna át a derék fűszeres mellett. - Kutyafékomadta! Micsoda cégéres baromság jár megint a fejében?! Nősülni óhajt uraságod?! Meghibbant, az ördög bújt magába, vagy mi ez a hóbot?!

- Semmi bajom, drága jó őrmester uram... Meg aztán ha csakugyan olyan cégéres baromság lenne a házasság, ön bizonyára agglegény maradt volna!

- Lárifári, az egészen más dolog! Akkortájt, amikor a Belling-huszároknál szolgáltam, az égvilágon semmire se futotta a zsoldomból. Csupán ez okból néztem asszony után, hogy mindenféle női kézimunkával, kacattal, limlommal néhány fityinget keressen a konyhára. Ez az egyetlen idétlenség, amit a Belling-huszároknál elköttem, ámbár meg kell vallanom, az én tiszta lelkű, öreg párom majdnem olyan jó és kezes volt, mint a szürke kancám. Bogarai persze voltak neki is, de hát ugyan hol lel fehérszemélyt efféle tövisek és tüskék nélkül? Hanem adódott egy s más bosszúság is, amit megtakaríthattam volna magamnak. No de meghalt már szegény, Isten nyugosztalja! Trude pedig, a kislányom, hallgat a szavamra akkor is, ha beleszakad. Magam neveltem és tanítottam, még tűzbe is menne értem, ha küldeném. Ezer közül egy férfi ha akad, akihez feleségül adnám!

- Magam is osztom a véleményét, őrmester úr, és éppen ez okból akartam beszélni önnel.

- Ez okból?! Velem beszélni?! Trude miatt?! - fortyant fel Miksch, és mindhárom kérdésnél jókorát ugratott székével hátrafelé. - Hallja-e, valóban kezdem úgy hinni, hogy uraságod nincs egészen észnél!

- Már miért, városi pénztárnok úr... azaz bocsánat, őrmester úr?

- Azért, mert ez nem vall ép észre! Hiller fűszerkereskedő, aki életében nem katonáskodott még, és aligha tud megkülönböztetni egy tábornokot egy levelibékától, hogyan meri megkérni a Belling-huszárok seregéből hosszú szolgálat után tisztességgel leköszönt őrmester leányát?! Hiszen ez színtiszta örület!

- Talán mégsem annyira, mint ön gondolja! - tiltakozott Hiller sértődötten. - Mi, civilek éppen olyan jóra való emberek vagyunk, mint önök, katonaviseltek. És épp ön mondotta volt az imént, hogy a pénz a legfontosabb. Nomármost, nekünk sokkal több van ebből a fontos dologból, mint önöknek. Igazam van, vagy nincs igazam?

- Hm, az attól függ. Ha összehasonlítom kettőnket, ezt természetesen nem tagadhatom. Ám tudnia kell uraságodnak azt is, hogy a tisztikarban, különösen a lovasságnál, vannak urak, akik közül egyetlenegy is túltesz száz vagy még több fűszeresen! Amikor még a Belling-huszároknál szolgáltam, a századomban akadt egy dúsgazdag kapitány, akit úgy felvetett a pénz, hogy utóéletként csak pácolt dukátokat és dupla Lajos-aranyakat csemegézett.

- Meglehet. Ám az nyilvánvaló, hogy először is: az ön leányának éppenséggel nem viszi fel így az Isten a dolgát, és nem tábornoknének született. Másodszor pedig: azt nagyon jól tudja, hogy nem akármilyen tisztséget viselek magam is, hiszen főhadnagy vagyok a löegyeten!

- Na, ja! És amikor gyakorlatoznak, úgy gágogja el a vezényszavait, mint valami pelyhes gúnárfióka, a csőrén túl már alig hallatszik a hangja. Az a híres löegyeten is csak a kakukkszóra hallgat. Hanem azt hallaná, hogyan adom ki én az ordrát! Amikor még a Belling-huszároknál szolgáltam, a regiment törzstrombitása leköszönt, mert az én hangom ágyúdörgésben is jó fél mérföldnyire elzengett! Amikor egy szélcsendes, nyugodt hajnalon Zossen közelében gyakorlatoztunk, ugyanakkor Potsdamban épp kivonultak a dragonyosok. Az óbester kiadta nekem a parancsot, és én vezényeltem: „Ezred, jobbra át!”. S mit gondol uraságod, mi történt? Potsdamban lekanyarodtak a dragonyosok az országról, és átmasíroztak jobbra a szántóföldeken! Nem hiszi?

- Már miért ne hinném, őrmester úr?! Ha ön mondja, semmi kétség! Nekem sajna nincs ilyen hét mérföldes hangom, de azért állíthatom, magam sem vagyok akármilyen férfi. S ha egyszer felhagyok a szatócskodással, nem pödrök több papírzacskót, és egy csinos ifiasszonykával

visszavonulok a magánéletbe, akkor majd ön is meglátja, milyen tekintélyes tudok lenni! Amire szükségem van, azt már megszereztem, és így egyszer még megmutatom az embereknek, hogy tudom én, milyen az igazi élet! Ezért szeretném megkérni önt - tette hozzá lassan, behízelt hangszállal -, hogy szemeljen ki nekem egy megbízható hátsólovat! Mégiscsak jobban ért a paripákhoz, mint én, meg aztán nem is kívánom ingyen a fáradozását!

Még sohasem ugrott ekkorát a szék, mint ebben a pillanatban.

Miksch a szobaablaktól csaknem a szemközti falig hajszolva fából faragott táltosát; tágra nyílt szemmel meredt ámultában, és roppant kajla bajsza alatt olyan óriásira tátotta száját, hogy a ravasz fűszeres egészen a gyomráig leláthatott.

- Mi-mi-micsoda...?! Azt a fűzfán fűtölős rézangyalát! Uraságod hátsólovát óhajt venni?! Megkerült tán jó dolgában?!

- Egyáltalán nem. Hébe-hóba sétakocsikázok majd egy kicsit, lovagolni azonban nem fogok soha, vagy csak keveset. Szándékom csupán az, hogy önnek örömet szerezsek, ha az apósom kíván lenni. A lovat valójában önnek tartom, és ha néhanapján egy-egy órácskára szükségem lesz rá, bizonyára átengedi nekem.

- Szavamra, úgy beszél, mintha Trude már a jegyese lenne! Ám szívesen megvallom, az ötlet nincs kedvem ellenére. Tyűh, hogy bámulna az a sok nyárspolgár, ha Hermann Miksch, a zupás őrmester és városi pénztárnok újra átvágtatna a városon, mint ifjúkorában! És katonáéknál is, hej, de belesárgulnának az irigységbe, ha látnák, hogy a magamfajta öreg csont sokkal jobb lovon ül, mint az újdonsült tisztecskék, az a sok zöldfülű és tejfelesszájú tacsó! Hanem annak a hátsónak almásderesnek kell ám lennie, mint az én kedves Ráró lovam volt, akitől meg kellett válnom, amikor leszereltem!

- Magától értetődik! Ha már hátsólovat vesz, a színét is ön választhatja meg! - határozott Hiller.

Jól ismerte az öreget, tudta, nem adja civilhez a lányát, hacsak nem jár rendkívüli előnyökkel a dolog. Hátsólovat tarthat!

Ez a gondolat a hajdani huszárnál olyan súllyal nyomott a latban, hogy egyetlenegy aggály sem jutott eszébe, pedig máskor előrajzott volna jó néhány. Annyira megáhitotta a kilátásba helyezett almásderest, hogy székével szilajon a lánykérő tyúkszeméig ugratott, és daliás tartással odakínálta jobbját.

- Hiller, maga olyan fickó, aki ellen lenne néhány kifogásom. Igencsak nyápic testalkatú, réges-rég elhullajtotta már a csikófogait, sohasem teljesített katonai szolgálatot, borzalmas ripókként játssza a marcona hadfit a löegyületben, és annyira még sohasem vitte, hogy énhozzám valaha, egyetlenegyszer is, percnyi pontossággal érkezék! Igaz, vannak erényei is, az imént szépen felsorolta őket: az üzlethez nagyszerűen ért, csinos vagyonra tett szert, életszemlélete sem a legcsapnivalóbb... de ami nekem különösképpen tetszik uraságodban: olyan férfi, aki az apósát becsülni fogja! Semmi ellenvetésem sincs tehát a házasság ellen, ha bizonyosra vehetem, hogy ami a lovat illeti, állja majd a szavát!

- Állom a szavam, őrmester úr! A vásárláshoz szükséges összeget akár holnap reggel is megkaphatja.

- Jó, akkor csapjon föl, öcsémuram! Tüstént hívom Trudét és megmondom neki, hogy nyélbe ütöttük a dolgot.

- Vajon a kedves lánya egyetért-e majd a tervünkkel? - vetette közbe a fűszeres kissé gondterhelten. Tudta, van vetélytársa, és nem is lebecsülendő.

- Miért ne? Úgy véli tán, hogy a lányom mást tesz, mint amit én akarok? Amit én határozok, az úgy is lesz! Trude tudja ezt, és azonnal rávágja az igent! Többször láttam itt ugyan egy altisztet, aki le nem veszi szemét Trude ablakáról, de tőle nem kell tartania. A fickó neve Wildenbrandt, hetvenkedő fráter, azt merészelte mondani egyszer pökhendien, hogy akadnak nálam jobb lovasok is! No hiszen, csak merje idetolni a képét! Majd adok én neki, csak koslasson...

Kopogtattak.

- Bújj be! - harsogta az őrmester; szerfölött bosszantotta, hogy félbeszakították előadását.

Nyílt az ajtó, szép szál, csinos fiatalember lépett be huszáregyenruhában. Altishti rendfokozatot viselt.

- Jó estét, őrmester úr! - köszönt, összecsapta pengő sarkantyúját, és halántékához emelt kézzel szalutált.

- Á, szép jóestét! Mi szél hozta hozzám?

- Engedélyt kérek, hogy négyszemközt néhány szót válthassak önnel.

- Négyszemközt? Ugyan miért? Uraságod fontos államtitkot óhajt közölni velem?

- Azt nem, de az ügyet, amely ide vezérelt, nem tárhatom ön elé idegenek előtt!

- Uraságodnak ügye van? Ez igazán szép! Talán ugyanaz a dolog, amit ma már mással megtárgyaltam!... No, azért halljam csak, ugyan legyen már olyan kedves, és mondja el!

- Épp az a szándékom, de mint már említettem, a dolog nem való idegen fülnek!

- Idegen fül nincs most a szobában. Ez a férfiú itt a kebelbarátom, hallhat mindent, amit uraságod nékem mondani kíván! No, ki vele, hát mi az a nagy újság?

- Ha így parancsolja, őrmester úr, szót kell fogadnom. A leánya, Trude miatt jöttem. Megismerkedtünk, és egymásba szerettünk. Ezért arra szeretném kérni önt, engedélyezze, hogy kimenőidőmből egy órácskát az ön fedele alatt töltssek, s ekként véleményt formálhasson személyemről, érzelmemről. Meg vagyok róla győződve, hogy...

- Papperlapapp, uraságod meggyőződése engem teljességgel hidegen hagy - vágott a szavába Miksch -, de nemcsak a meggyőződése, hanem a személye és az érzelme is! Uraságod tehát megismerkedett a lányommal?! Hm! Erről én mit sem tudtam! Civileknél persze könnyűszerrel összevegyődhet a szerelmes párocska, meg se kérdik, ki fia-borja a másik, s honnan hová. Katonáéknál azonban más a módi, s ápolni illik a nemes hagyományt! Amikor én még a Belling-huszároknál szolgáltam, úgy jelentem meg leánynézőben az illető hajadon édesapja előtt, hogy még csak nem is láttam az ifjú fehérszemélyt! Magától értetődik, hogy az ember semmit sem tesz a szülők háta mögött! Uraságodban, úgy látom, nincs elegendő tekintély-tisztelet, s ezért bizony jobban tette volna, ha mellőzi ezt a látogatást! A lányt nem kapja meg, és jellemére vonatkozóan az égvilágon semmi sem érdekel, punktum! Tartsa tehát magát távol tőlem a jövőben is!

- Hogy annak idején a Belling-huszároknál milyen szokás járta, azt nem tudom, őrmester úr, csak mostanáról beszélhetek, és manapság mindenképp úgy illendő, hogy a legény megnézi a leányt, mielőtt feleségül veszi! Én e szokás szerint cselekedtem, és nem tettem semmi olyasmit, ami csorbítaná a becsületemet!

- Okosan forgatja a szót: épp olyan okosan, mint akkor, amikor kijelentette, hogy uraságod jobban lovagol, mint jómagam! Ide hallgasson, Wildenbrandt! Uraságod hencegő, nagyképű fráter, és hogy az ilyenek nagyzólása mit rejt, azt tudjuk! Menjen, nincs semmi dolgom magával!

- Ez az utolsó szava, őrmester úr?

- Az utolsó! Uraságod jobban lovagol, mint én, tehát azt is jobban tudja, mint én, mire kongat a harang, ha a Belling-huszárok köztiszteletben álló obsitos őrmestere azt mondja: fel is út, le is út! Akkor uraságodnak távoznia kell!

- Mindenesetre jobban tudom, mint ön, mire kongat a harang: most éppen lakodalomra kondult... Altiszt vagyok a Belling-huszároknál, és már csak egy lépés választ el az őrmesterségtől. Egy rátermett altiszt azonban legalább annyit ér, mint egy obsitos őrmester, s ezért gondolhatja, nem hagyom, hogy csak úgy mirnix-dirnix, nyomós ok nélkül elzavarjon az ajtaja elől. Szerelmes vagyok Trudéba, ő is szerelmes belém, és ha csak ön be nem bizonyítja, hogy kettőnk közül egyikünk méltatlan a másikára, én bizony nem hátrálok meg, hanem kijelentem önnek, ő lesz a feleségem!

- Most aztán hordja el magát! Kívül tágasabb! Mennydörgős mennykő! - rivallt föl Miksch; szeme szikrát hányt, úgy elfogta a pulykaméreg, és székével nekivágtatott Wildenbrandtnak. - Nem lesz uraságodé a lány, ha mondom!

- Én meg azt mondom, enyém lesz a lány! Jó éjt!

Wildenbrandt kilépett az ajtón, és szapora sarkantyúpengetéssel lesietett a lépcsőn.

Odalent szerelmese várta, aggódva s izgatottan; a hangos szóváltásból sejtette, hogyan zajlott le a beszélgetés, és milyen eredménnyel zárult; halkán megkérdezte:

- Kiadta az utadat, ugye?

- Ki! - felelte Wildenbrandt indulatosan. - És arra hivatkozott, az az egyetlen oka, hogy egyszer kijelentettem, jobban lovagolok, mint ő! Ugyan valóban mondtam ilyesmit, de csak azért, mert gúnyolódott rajtam meg az almásderesemen. Kivénhedt kecskebaknak csúfolta, és azt mondta, úgy ülök rajta, mint majom a köszörűkövön. Hát tehetek én arról, hogy hajdanán ő is almásderesen lovagolt, és sértő pocskondiázása most összeugrasztott bennünket?!

Haragjában továbbra is kiöntötte volna a szívét, ha föl nem harsan az őrmester dörgő basszusa:

- Trude, parancsosztás!

- Gyere, bújj be ide! - suttogta a leány; kinyitott egy ajtót, és betuszkolta a fiút egy sötét kamrába. - Rád zárom, így senki nem vesz észre, aztán majd elmondom, mi hír odafentről...

Gyorsan megforgatta a kulcsot, majd kihúzta a zárból, és felsietett a lépcsőn.

Amikor a szobába lépett, apja még mindig dühtől lángoló arccal lovagolt székén az ajtó előtt.

- Ismered Wildenbrandt altisztet?

- Igenis.

Trude megszokta, hogy mindig tömören, katonásan válaszoljon.

- Szerelembe estél vele?

- Igenis.

- Azt állítja, szíveled! Igaz ez?

- Igenis.

- No, szép. Ezennel megparancsolom: mostantól fogva ne szeresd többé. Én ugyanis egy másik férfit jelöltem ki neked, nevezetesen ezt itt!

- Az nem lehet, papa!

- Miért nem?! Amit én teszek, az mindig lehetséges! Amikor a Belling-huszároknál szolgáltam, sok olyasmit tettem, amit mások lehetetlennek tartottak! Egy alkalommal találat ért bennünket Pfalzban: egy ellenséges üteg egyenesen soraink közé lődözött. Épp messze előretolt állásban harcoltunk, és majd megpukkadtunk a méregtől, amiért az ellenség ilyen nyugodtan kifüstölhet bennünket. Hanem akkor én előhúztam dali pár pisztolyomat, odaadtam alárendeltemnek a löszert, és miközben ő csak töltött, én pontosan az ágyú torkolatába céloztam, és ripityára szétdurrantottam minden egyes felénk irányzott golyóbist! Szemfülességemért vitézség érdemrenddel tüntettek ki, de sajna később elvesztettem azt az érmet. Így vált a merőben lehetetlen mégis lehetségessé! Mármost úgy gondolod, hogy én félek a te altisztecskédtől?

- Nem.

- No, azért! A löegylet főhadnagya, Hiller úr az imént megkérte a kezedet, én pedig odaigértem neki. Úgyhogy most már tudod, mihez tartsd magad! Megértettél?

- Igenis.

- Jó dolgod lesz nála, arról sikerült meggyőznie. Te leszel a legelőkelőbb és leggazdagabb asszony a környéken, és még az az örömed is meglesz, hogy apád naponta sétalovagolhat!

- Te, papa? Honnan veszed a lovat?

- A férjedurad ajándékozza majd nekem. Már holnap leszámolja a pénzt, én aztán tüstént keresek egy takaros almásderest!

- Így hát elkótyavetyéltél egy lóért?!

Mintha hirtelen ágyúcső torka ásított volna rá, Miksch őrmester visszarúgtatott a székén. Aztán magasra felpödörítette szarv alakú bajsának mindkét végét, két bokájával megsarkantyúzta a keservesen nyiszorgó ülőalkalmatosság lábait, majd szikrázó szemmel fölfortyant:

- Azt a fűzfán füttyülő rézangyalát, mit képzelsz, te?! Még hogy elkótyavetyéllek téged? A tulajdon lányom nevez engem, a városi pénztárnokot, a Belling-husároktól becsületben leköszönt Miksch őrmestert emberkereskedőnek, kőszívű apának, és...

Székén ide-oda dübörgött a szobában, végül egyetlen recsegő rándulással megtorpant a fűszeres előtt, és bösz vicsorral ragadta meg kabátja hajtókáját.

- Hallja-e, mit csináljak most rossz útra tért, elfajzott gyermekemmel?! Világgá kergessem, vagy... Hé, mondja csak, most mit csináljak vele?!

A fűszeres hökkenten, két kézzel próbálta lefejtetni grabancáról a dühödt öregúr vasmarkát, és emígy hebegett:

- Adja hozzám feleségül, őrmester úr, akkor megszabadul tőle is meg a mérgétől is, az almásderes pedig az öné lesz!

- Helyes, így cselekszem! Uraságod lesz a férje, részint büntetésképpen, amiért kőszívű apának mert tartani engem. Az engedelmesség megtagadásáért pedig fenytésül majd naponta látnia kell, amint az almásderesen lovagolok!

Nyikorgó paripáján körbeugrálta leányát, és úgy mennydörögte:

- Trude, te ismersz! Ha csak egyetlen szót mersz szólni Wildenbrandthoz, akkor iszonyú dolgok történnek! Hallottad?!

- Igenis.

- Hozzámegy Hiller löegyleti főhadnagy úrhoz! Holnap megkapom az almásderest, és nyolc nap múlva megtartjuk a kézfogót! Lelépni!

Trude tudomásul vette a parancsot, és elhagyta a szobát.

Mialatt az érdemei elismerése mellett leköszönt zupás őrmester odafent még bútorsanyargató lovasmutatványait végezte, Trude odalent kinyitotta a kamraajtót, és tájékoztatta kedvesét a történetekről. Jó néhány mentő ötletük támadt a sorsüldözte szerelmeseknek, de nyomban el is vetették valamennyit. Hiller már rég elhagyta a házat, amikor az altiszt elbúcsúzott szíve választottjától. Nem hagyta vigasztalanul:

- Maradjunk ebben, Trude! Azonnal menj el Adelheid vénkisasszonyhoz, akinél Blücher főhadnagy lakik. Nagy eszű ember, és sokra tart engem. Ha akad valamiféle megoldás, ő lesz az, aki jó tanácsot ad, és akkor sem hagy pácban, ha cselekvésre lesz szükség! Jó éjszakát, gyönyörűm!

Gyöngéd búcsúcsók után Wildenbrandt óvatosan hóna alá kapta csörömpölő huszárkardját, és nesztelenül elosont.

Miksch nem is sejtette, hogy olyan jól nevelt leánykája efféle ellenszegülésre vetemedett, hiszen ilyesmire nem volt példa, mióta ő a Belling-huszároknál szolgált.

AZ IFJÚ BLÜCHER

Adelheid vénkisasszony az ablaknál ült, és vágyakozó pillantásokat vetett a túloldali üzlet felé, amelynek üvegtáblája mögött szikár, fakó ábrázat villant fel időnként.

Hosszú évek óta ült mindig ugyanannál az ablaknál, és leste ugyanazon az ablaküvegen át, előbb forró reményekkel, majd félszeg türelmetlenséggel és végül gyógyíthatatlan szívfájdalommal, mert az az arc soha nem fordult feléje, soha nem sugárzott rá barátságos mosolyt.

Amikor pedig a földre szállt az alkony hallgatag homálya, s mindenki szeretteihez igyekezett, akkor Hiller úr elhagyta otthonát, de nem ám azért, hogy a szerelem ösvényein kószáljon, hanem vagy Mikschhez ment át kártyacsátára, vagy magányosan sétafikált fel s alá a kapu előtt, hogy utána számoljon az új áraknak, és zavartalanul szövögesse ábrándjait a nyereség és a haszon körül.

Midőn aztán a kákabélú férfiú keszeg alakja eltűnt a kapu árnyékában, s a kulcsosomó borzalmas zörgése nem sértette már a dobhártyát, akkor a bájos aggszűz is visszahúzódott, és nyugovóra tért, hogy a következő napon újra kezdhesse örökké sikertelen leskelődését.

- Ah, milyen érzéketlen, igénytelen szívűek a férfiak! - sóhajtotta Adelheid. - Olyan árva és magányos, mint az ujjam, én pedig bizonyára nagyon boldoggá tehetném. Ugyan már korántsem olyan fiatal és jóképű, mint hajdan, tizedrészt sem olyan daliás és vonzó, mint például Blücher úr, de én azért mégis szeretem!

Ekkor megszólalt az előtér csengője. Adelheid kiment, és ajtót nyitott. Odakünn a huszárhadnagy csicskása állt.

- Szabad kérnem a pincekulcsot, nagyságos kisasszony?

- A legnagyobb örömmel - válaszolt Adelheid. Magában pedig azt gondolta: „Milyen kedves legények ezek a katonák! Mióta Blücher úr nálam lakik, azóta nagyságos kisasszony lettem, és mindenki különös tisztelettel bánik velem!... Ah, bárcsak Hiller úr is huszár lett volna, bizonyára nem járna-kerne olyan közönyösen!”

Aztán hangosan hozzáfűzte:

- Megint bort hoz fel a pincéből?

- Igenis.

- Már fényes nappal?

- Látogatók érkeztek, s a tiszt urak nem kérnek mást.

- Látogatók? Nem láttam bejönni senkit, pedig már régen az ablaknál ülök.

- Hej, meghiszem azt! - kacagott fel a tisztiszolga. - Az urak nem az utcáról jöttek, hanem hátulról, s átugrattak a kerítésen.

- Átugrattak a kerítésen?! - kérdezte Adelheid kisasszony hűledezve. - Miért nem a bejáraton kerülnek beljebb? Hiszen a kapu egész nap tárva-nyitva áll.

- Mert lovon ültek.

- Lovon? Uramisten! Akkor tehát csakugyan átugrattak a sövényen?

- Hát persze.

- És a lovak eltaposták a virágaimat, és letiporták a pázsitot?

- Azt nem tudom, mert nem néztem utána; az állatok most lenn, az éléskamra bolthajtása alatt állnak.

- Az én éléskamrámban?! - jajdult föl a vénlány. - Ahol tojást, vajat, zöldséget és ezer más törékeny dolgot őrzök? Észnél vannak az urak?!

- Azt sem tudom, de majd megkérdezem, s aztán értesítem róla, nagyságos kisasszony.

- Az ég szerelmére, ne tegye! Nagyon megharagudnának érte, és én vigasztalhatatlan lennék! De hát hogyan lehetséges ilyen magas sövényen csak úgy átszökellni? És ha valamelyikük fölbukik, és a nyakát töri?!

- Nagyságos kisasszony! Mi, Belling-huszárok sosem törjük ki a nyakunkat! Most azonban mennem kell. Utánanézzek, hogy a lovak összegázolták-e a tojásokat meg a zöldségféléket?

- Igen, kedves fiatalember, kérem, tegye meg nekem ezt a szívességet! Magam is örömet ellenőrizném a dolgot, de rögvest meghalnék, ha egy ilyen hatalmas állat rám meredne azzal a nagy, félelmetes szemével! A főhadnagy úr is itthon van már?

- Még a gyakorlótéren tartózkodik, de hazatér hamarost.

Úgy is lett, ahogy mondta: a város előtti szabad terepen, ahol a napi gyakorlatokat tartották, Blücher épp arra idomította rókavörös kancáját, az egész ezred elismerten legjobb hátsólovát, hogy a tüzesvérű jószág ne ficáncoljon túlságosan az ezredes vezetésével hazafelé igyekvő, ragyogó huszárseregben.

Harsogó trombitaszóval vonult be a városba a díszes lovashad. Mindig sok szép szempár figyelte őket, és jó néhány bámuló pillantás pihent meg a főhadnagyon, akinek nyúlánk, erős termete csodálatosan festett a szoros huszáregyenruhában, amint könnyedén és fesztelenül ringott a nyeregben, és szikrázó szeme párja merész, tiszta fényű pillantásokat vetett fölfelé, hol erre, hol arra, az ablakokban feltündöklő lányarcokra.

Blücher* a legderekabb, legrátermettebb és... legcsinosabb tisztek közé tartozott. Ezt nemcsak feljebbvalói tudták, hanem a város szépei is.

A csapat szétoszlása után épp indulni készült, hogy szállása felé siessen, amikor Wildenbrandt altiszt feszes tartásban tisztelegve eléje toppant.

- Engedelmével, főhadnagy úr, elmondhatom a kérésemet?

- Szolgálati ügyben?

- Nem, magánügyben.

- Akkor jöjjön el hozzám, amint ellátta a lovát! Várom.

Amikor a városi pénztárnok házához ért, nyikordult egy ablak, és kiszólt egy alázatos hang:

- Főhadnagy úr, kérem egy szóra!

Blücher arra fordította a lovát.

- Jó reggelt, őrmester úr! Mi az, ami a szívét nyomja?

- Egy kérdést szeretnék intézni önhöz.

- Tessék, kérdezzen csak.

- Szándékomban áll, hogy hátraslovat vásároljak.

- Hátraslovat? Miért?

- Hát mi másért, mint lovaglás céljából! - válaszolta Miksch kissé sértődötten.

- Persze, persze! - nevetett a tiszt. - De ki lovagoljon rajta?

- Hát ki más, mint én?! Vagy azt hiszi, már nem vagyok alkalmas arra, hogy megmaradjak a nyeregben?!

- Én mindenre képesnek tartom önt, őrmester úr! De mi közöm nekem az ön lóvásárlásához?

- Ön a legtapasztaltabb lószakértő az egész környéken, a versenystállóktól kezdve a házi istállóig! Nem tud-e számomra valamilyen megfelelő jószágot ajánlani? Mindenképpen almásderes legyen. Kedvtelésből veszem, sétalovaglásra való hátrasra van szükségem, amellyel nem kell majd szégyent vallanom.

- Értem! Hm, pillanatnyilag azonban épp semmilyen alkalmas példány nem jut eszembe. De várjon csak, majd töröm a fejem, és értesítem, őrmester úr.

- Nagyszerű, főhadnagy úr! Köszönöm! Minden ellenszolgálatra készen állok!

Katonás tisztelgéssel visszahúzódott az ablakból, Blücher pedig fejcsóválva távozott. A sétalovaglásra való hátrasra sehogy sem tudta összhangba hozni az obsitos őrmester jövedelmével.

* Gebhardt Leberecht von Blücher (a későbbi „Előre Tábornagy”) 1742. december 16-án született Rostockban, és 1818. szeptember 12-én halt meg a sziléziai Krieblowitzban. A legendás hírvitész katona a Napóleon elleni felszabadító háborúk egyik hadvezére, Wellingtonnal együtt a Waterlooi csata (1815) győztese (*A szerző jegyzete*)

Otthon átadta rókavörös kancáját a legényének, és a szobájába lépett, ahol három társa örvendezve fogadta; arckifejezésük elárulta, hogy távolléte idején kényükre-kedvükre mulattak, és igencsak jól érzik magukat.

Az egyszerű, nem túl nagy szoba berendezése arra vallott, hogy lakója nem sokat ad otthona kényelmére, és könnyűszerrel nélkülözi a házi pompát. Több agyonhasznált, fakóra koptatott párnaszék közt durván ácsolt tölgyfa asztal barnállott, terítőjét eltávolították, hogy helyet csináljanak a félig kiürített boroskosárnak; a hatalmas szekrény tárt ajtaján különféle egyenruhadarabok kandikáltak elő kíváncsian; e nyűtt bútorokon kívül végtelen sok fiókkal ellátott ódon íróasztalból meg hanyag redőkben csüngő, füstfogta függönyből állt a szoba berendezése - ez idő tájt ilyen környezetben lakott a később világhírűvé vált férfi.

A szoba fő ékességét azonban nem szabad említetlen hagynunk.

Az ablakkal szemközti falon figyelemre méltó lószerszámok függtek, régibb és újabb keletű értékes kötőfék meg nyergek, továbbá a legkülönbélebb fegyverek. A szolgálati kard mellett gyönyörűen cizellált damaszkuszi penge - hajdan valamely pasa szablyagyűjteményét díszíthette -, a párizsi Erneste mester híres műhelyéből származó két nehéz, ezüstveretű lovassági pisztoly közt ritka értékű, borotvaéles, szürke maláji jatagán villogott.

- Igencsak alaposan kihasználjátok a szabadságotokat - jegyezte meg Blücher, s az üres palackokra mutatott -, de sose zavartassátok magatokat, csatlakozom hozzátok magam is!

Azzal megragadta az egyik öblös hasú boroskancsót - sötéten izzó burgundi csillámlott benne -, jól meghúzta, és kiitta fenéig.

- Mi üzött ilyen korán a kazamatámba benneteket? Általában délután szoktatok csak megszomjazni a vörösboromra.

- A véleményedet szeretnénk hallani - felelte egyikük, aki főhadnagyi rangjelzést viselt.

- Miről?

- Ott ültünk ennél a mi derék Rudolf cimboránknál, kávért kortyolgattunk, mint afféle jó kis lurkók, és friss, ropogós kiflit eszegettünk hozzá; egy szó mint száz, olyan jámboran viselkedtünk, mint a ma született bárányok, és a világ legártatlanabb módján élveztük az életet. S akkor egyszer csak betoppant oda ez a sátáni lélek, ez a hórihorgas Benske, aki a viszály és civódás gyomnövénye a mi paradicsomi kertecskénkben...

- Hagyj már fel, Treskow, állandó és örökké sántító hasonlataiddal! - szakította félbe az a bajtársuk, akiről épp szó esett.

A hosszú, szikár lovas katona koromfekete, konya bajsza arasznnyira lelógott kétoldalt.

- A dolog roppant egyszerű! Treskow kijelentette: közülünk senki sem tud átugratni öt láb magas szilárd akadályt. Én az ellenkezőjét állítottam, vitázni kezdtünk, és még most is csak nyelvelnénk, ha Rudolfnak nem támad az az ötlete, hogy kérjünk fel téged döntőbírónak. Tüstént lóra pattantunk, és próbaképp átszökkentünk a te négy és fél láb magas sövényeden, most pedig itt vagyunk. No, mondd hát, melyikünknek van igaza!

- Természetesen neked, Benske! A te fekete csődöröd erős csontú, s ha rövidre fogod a gyeplőt, nem kell félned az öt láb magasságtól.

- Vitatom! - kurjantotta Treskow. - Ha nem szilárd korlátról lenne szó, magam is lehetségesnek tartanám, úgy azonban nem!

- Ezek szerint azt sem hiszed el - kérdezte Blücher -, hogy én a kancámmal öt és fél lábnyi sorompó fölött is átröpültem már?

- Nem én! - vágta rá Treskow. - Jobban lovagolsz, mint mi valamennyien, és minden elismerésem a te remek jószágodé, de én mégis úgy hiszem, hogy ami a magasságot illeti, kissé túlzol.

- Akarod, hogy bizonyítsak?

- Nem mered te próbáját adni annak!

- Mi legyen a tét? - kérdezte Blücher. Szenvedélyesen szerette a játékokat és a fogadásokat, s ha effélére alkalom adódott, sohasem szalasztotta el.

- Mit ajánlasz?

- Ötven aranyat!

- Állom, csapj bele!

A két tiszt kemény parolával pecsételte meg a fogadást; ekkor jelent meg a csicskás az ajtóban.

- Mi az? - tudakolta Blücher, és feléje fordult.

- Wildebrandt altiszt vár odakint. Azt mondja, már bejelentkezett.

- Engedd be!

Amikor Wildebrandt észrevette, hogy a főhadnagy nincs egyedül, bármilyen feszes vigyázzban tisztelgett is, nem tudott úrrá lenni enyhe zavarán.

- Mivel nem szolgálati ügyben jöttem, a főhadnagy úr engedelmével talán inkább később térnék vissza - szabadkozott.

- Miért? Ugyan sose feszélyezze magát, hiszen egymás közt vagyunk!

- Mégiscsak képtelenség, hogy olyasmivel terheljem az urakat, ami csupán számomra fontos.

- Úgy véli, bajtársaim nem viseltetnek annyi együttérzéssel egy derék huszár iránt, mint amennyivel jómagam?

- Attól tartok, kinevetnek.

- Ej! Biztosítom, nem történik semmi ilyesmi! Maga egyáltalán nem olyan ember, aki nevetséges dolgot követ el. Tehát ki vele, Wildenbrandt!

- Történetesen belehabarodtam valakibe...

- Szerelmes? No de ez csöppet sem különös huszárcsíny! Nincs abban semmi rendkívüli. És ki a vitéz amazon, aki olyan vakmerő, hogy csak úgy elcsavarja egy Belling-huszár fejét?

- Miksch városi pénztárnok lánya.

- Ejha, kedves Wildenbrandt, akkor nincs is rossz ízlése! Láttam már néhányszor a lányt, amint az ablakban ült, és magam is úgy vélem, igazán csinos!

- Főhadnagy úrnak igaza van, Trude nagyon szemrevaló és kedves teremtés, és legalább annyi jó tulajdonsága van, mint amennyi szeszély bujkált az én almásderesemben. Egyetlen egyvalamiben hibázik csupán, és emiatt szeretném kérni a jó tanácsát.

- A szerelmese egyetlen hibája miatt kéri a jó tanácsomat? Azt akarja hallani, van-e olyan szer, amelyik kiküszöböli ezt a fogyatékossgot?

- Igen, azt szerettem volna.

- Ide figyeljen, kedves Wildenbrandt, ami az almásderesét illeti... Hopp, várjunk csak! - harapta el a szavát, és hirtelen föl kacagott. - Tudja mit? Beszélgetésünk után majd juttassa megint eszembe a drága jó öreg Liza kancát. Hogy az a makrancos jószág mennyi gondot és bajt okozott magának! Talán a maga almásderesét még csak megszabadítottam volna a bogaraitól, de hogy kedvesénél is sikerrel járjak, azt erősen kétlem. Ez irányú tapasztalataim nem terjednek túlságosan messzire.

- Én mégis bízom a főhadnagy úrban! Ha egyszer valamit elhatározott, azt nyélbe is üti, hiszen ön sohasem hátrál meg.

- Igen! „Előre!” Ez az én jelszavam. Ám a női szeszélyektől magam is szerfölött félek! Mi van hát azzal a leánnyal?

- Nem lehet az enyém.

- Vagy úgy! - csodálkozott Blücher. - Ez valóban a lehetséges legnagyobb hiba! Szereti magát?

- Szívből!

- Tehát az apja van maga ellen! Miért?

- Mert egyszer azt találtam mondani, hogy jobb lovasok is akadnak, mint ő, és mert már választott vőlegényt a lányának.

- Ez rávall! És ki az a jelölt?

- A fűszeres Hiller, odaát!

- Az?! - álmélkodott vontatottan a főhadnagy. - Az akarja megkaparintani azt a takaros, üde kislányt?! De hisz ez a fickó aszottabb, mint a tökszár, és szárazabb, mint a cénametél! S ebbe csak így, egyszerűen beletörődik?!

- Eszem ágában sincs, és Trude sem nyugszik bele! Tegnap este sokat tanakodtunk, mégsem tudjuk, mitévők legyünk. Talán még lehetne valamit csinálni, de Miksch megrögzött lovas, a fűszeres pedig ígért neki egy almásderest, ha megkapja a lányt.

- Hohó, már dereng... szikra gyúlt agyamban! - kiáltotta Blücher. Fölpattant székéről, és öles léptekkel járkált fel s alá a szobában. - Várjon csak! Úgy hiszem, jó ötletem támadt!

Aztán megtorpant az altiszt előtt, és vidáman csillogó szemmel rákacsintott.

- Tudja-e, ki vásárolta meg annak idején a maga kimustrált, régi almásderesét?

- Hogyne, ma is ott van a falubírónál Fahrenkowban, a lehető legjobban ellátják és ápolják. Nemrégiben láttam.

- Jól tartja magát?

- Igen! Az ember nem is gondolná, hány éves!

- Remek! Ide hallgasson, Wildenbrandt, magáé lesz a lány! Támogatom szóval és tettel. A kincse még értékesebb lesz, ha tesz is érte valamit. A szatócs ocsmány fráter, bár meg kell hagyni, ő méri a legjobb burgundit. Ami pedig az öreg Mikschet illeti, majd én megtanítom rá, hogy egy délceg huszár mindig többet ér holmi kákabélű, élemedett fűszerkufárnál! Maga tehát most Blücher főhadnagy ügyében rövid szabadságra megy (rögtön kiállítom a szabadságos levelét), és kiüget Fahrenkowba, megmondja a falubírónak, azonnal küldje a lovat, mert van rá vevő!

- Parancsára, főhadnagy úr!

- Idehozza nekem a jó öreg Lizát, de nem az utcán, hanem a kertek alatt vezesse az udvarba.

- Parancsára, főhadnagy úr!

- A többit megtudja idejében! Most elmehet! Itt a papírja. Igyekezzen! Egy óra múlva már vissza is roboghat!

Wildenbrandt örömtől repeső szívvel hagyta el a házat.

A jelen lévő tisztek hallották ugyan a beszélgetést, de nem szóltak bele. Most azonban megszakadt a csend:

- Mondd csak, Blücher, mit forgatsz a fejedben? - érdeklődött a nyúlánk Benske. - Meglepően élénk vállalkozó kedv sugárzik az arcodról. Mit fundáltál ki azzal az almásderessel?

- Még én sem tudom egészen pontosan. Az imént hazafelé jövet az őrmester azt kérdezte tőlem, ajánlanék-e neki egy hátsólovat, de okvetlenül almásderes legyen ám, mert ő hajdanában-danában ilyenén nyargalászott! Mármost kapóra jön nekem a mi jó öreg kimustrált Lizánk. Ez a vén kanca él-hal a vízért. Ugyanakkor köztudomású, hogy Miksch félholtra válik, ha a legkisebb pocsolya kerül a szeme elé! Néhány éve ugyanis történetesen tóba pottyant ökelme, és azóta legyűrhetetlen ellenszenvet táplál minden iránt, ami nedves, iszonyodik mindentől, ami folyékony, ha csak szesszel föl nem javítható! Ezenkívül ez a Liza oly mély bizalommal és rokonszenvvel ragaszkodik hozzám meg a rókavörös kancámhoz, hogy elég a kezemmel megérintenem, tüstént követ minket árkon-bokron át, akkor is, ha a legjobb lovas ül a nyergében, és kantárszárral, sarkantyúval merőben másfelé irányítja. Wildenbrandttal együtt számtalan szilaj vágta során idomítottuk így ezt a makrancos jószágot. Az altiszt annak idején megtanította rá, hogy addig ne engedje leszállni a hátáról az idegen lovas, amíg meg nem kapja rá a megfelelő jelzést. Továbbá számítok arra is, hogy mint afféle vén csataló, sehogy sem tud majd ellenállni, ha meghallja az egykori kürtszót. Úgy tetszik, ennyi elegendő is ahhoz, hogy elkövessük a vidám huszárcsínyt, és észre térítsük a városi pénztárnokot. Az öregúr megette már a kenyere javát, ideje, hogy okuljon végre, vajon csakugyan jobban nyargal-e, mint az itt állomásozó lovasezred valamennyi katonája. Úgy vélem...

A tisztiszolga jelentette, hogy újabb látogató érkezett. Blücher jóváhagyó biccentésére aprócska, púpos legényke lépett be a szobába, és összehajtogatott papírlapot nyújtott át neki. Amikor a főhadnagy szétnyitotta a cédulát, és átfutotta a sorokat, napsütötte orcája ingerülten megrendült. Ám nyomban rejtélyes kifejezés derengett fel rajta, nehezen fejtette volna meg bárki is, aki nem ismeri őt.

- Ki vagy te voltaképpen, fiacskám?

- Én vagyok az új boltiszolga Hiller kereskedő úrnál.

- Aki most, íme, másodszor is átküldte nekem a burgundiról szóló számlát, és másodszor is felszólít, hogy fizessek. Mondd meg a gazdának, azonnal jöjjön át, ha látni akarja a pénzét.

A kisasas sürgősen elsomfordált, hogy átadja az üzenetet. Hiller nem csodálkozott. Azt hitte, Blücher nem akarja rábízni az összeget az ismeretlen segédre; magára kapta hát fecskefarkú, bő, kék kabátját, és öntelt tartással átvágott az utcán.

Adelheid vénkisasszony szokása szerint az ablaknál ült, és kíváncsi pillantásokkal figyelte, mint közeledik titkos imádottja az ajtaja felé. Szent borzadály kerítette hatalmába túlérzékeny kedélyét. Hát mégsem kell örökkön észrevétlenül meghúzódnia, ahogy mindig is hitte? Talán csak nem azért jön az imádott férfi, hogy...? Ó, hirtelen mily lázasan és üdvözültlen ver a szíve, mily gyönyörűségesen reszket a keze! Az ajtóhoz suhant, halkan kinyitotta, és fűlelt.

A főhadnagy előszobájának ajtaját tárták ki, tehát nem neki szól a látogatás!

De mit akar Hiller a tiszteknél? Az imént néhány pillanatig távoznia kellett az ablaktól, s ezalatt nem látta, hogyan jön s megy a boltiszolga. Vajon nem lehetséges, hogy a kereskedő épp Blücher urat kéri meg ennek a kényes ügynek a közvetítésére?

Meg kell bizonyosodnia róla!

Ügy döntött, alkalomadtán kifaggatja a csicskást.

Míg Adelheid kisasszony odafent a lépcsőn állt, és feszült figyelemmel hallgatódzott minden elhangzó szó után, Hiller a főhadnagy szobájába lépett.

A tisztek olyan pillantással fogadták, hogy a szatócsot tüstént sajátos érzés fogta el, mintha rossz fát tett volna a tűzre. Félénk pillantást vetett Blücherre, aki szálfaként magaslott előtte, mellén összefonta a karját, az asztalhoz támaszkodott, és olyan képet vágott, mintha bármelyik pillanatban hajlandó lenne Hillert egyetlen harapással felfalni a fecskefarkú, bő, kék kabátjával egyetemben.

A kalmár szorongva, aggodalmasan üdvözölte a jelenlévőket; balsejtelve fokozódott, gyanította, rövidesen valamilyen fenyegető nagy szerencsétlenség szakad a nyakába.

- Hagyja csak az udvariaskodást! - szólt rá Blücher nyers, barátságtalan hangon. - Azok után, amit velem szemben megengedett magának, szerfölött sértő az efféle arcátlan nyájaskodás!

- Már megbocsásson, főhadnagy úr! Ez úgy hangzik, mintha valami rosszat tettem volna. Én azonban nem tudok semmi ilyesmiről!

- Azonnal megkapja a kellő felvilágosítást, és aztán nem is lesz más dolga, mint hogy rövid és tömör válaszokat adjon feltett kérdéseimre!

A fűszeres vézna alakja még inkább meggörnyedt a szigorú szavak súlya alatt.

- Igyekszem majd tőlem telhetőleg röviden és szabatosan felelni! - bólogatott Hiller készségesen.

- Módfelt ajánlatos! Tehát, ki vagyok én?

- Blücher főhadnagy úr.

- Helyes! Ismeri anyagi viszonyaimat?

- Természetesen.

- Netán rendezetlenek?

- Ezt senki sem merné állítani!

- Ne köntörfalazzon! Uraságod mégis effélére vetemedett!

- Én?! - kiáltott föl Hiller rémulten.

- Nyugalom! Nem szóval, hanem tettel fejezte ki véleményét! Ha egy katonatiszttól egy-két hitvány palack bor árát ismételten megköveteli, ezzel a sértő magatartásával azt nyilvánítja ki, hogy fizetéseképtelennek tartja! Előző számláját már a múlt héten megkaptam; csak azért nem egyenlítetttem ki, mert valóban nem jutott eszembe ez az apróság. Erre ma átküldi a második felszólítást! De hiszen ez pimaszkodás! Nem gondolja?

- De főhadnagy úr, biztosíthatom...

- Nincs semmi, amiről biztosíthat! Erre nincs bocsánat!

- De talán mégis, ha a főhadnagy úr kegyeskednék végighallgatni engem.
- No, erre magam is kíváncsi vagyok!
- Nyíltan és őszintén megvallom, hogy leendő apósomnak, Miksch úrnak, a városi pénztárnoknak és hajdani őrmesternek...
- Miksch városi pénztárnok és hajdani őrmester a leendő apósa?! Annak a lányát óhajtja feleségül venni? No erről majd ejtünk még szót máskor!
- És mi van a leendő apósával? He?
- Egy hátszlovat ígértem neki, egy almásderest.
- Mi a manó! No és mi köze az almásderesnek az én burgundimhoz?
- Az őrmester úr még ma délelőtt akarja a pénzt, hogy haladéktalanul elhozassa a lovat, és mivel...
- A pénzt, hogy elhozassa a lovat?! Megállapodtak már a kifizetendő összegben, vagy csak most alkuszik rá?
- Egyik sem. Miksch városi pénztárnok és hajdani őrmester úr azt óhajtja látni csupán, hogy állom-e a szavam. Mivel azonban a pénztáram éppen ma ilyen mértékű kiadást nem képes fedezni, ezért...
- ... ezért képes Blücher főhadnagy képébe vágni ekkora sértést?! Ha úgy gondolja, hogy az én pénzem az öreg őrmestert az áhított lovához segíti, akkor itt van, felőlem teljesülhet az akarata, de a következményeket természetesen viselnie kell!
- A következményeket?! Hogy érti ezt, főhadnagy úr?!
- Rögtön meghallja!

Az íróasztalhoz lépett, a számos fiók valamelyikéből akkora összeget vett ki, amekkora a számla kiegyenlítéséhez kellett.

- Itt a pénze! Ha csupán a szatócs Hiller volna uraságod, most, hogy markában a fizetség, bizony kidobtnám a csicskásommal az utcára. Mivel azonban egyszersmind a helybéli löegylet tisztje is, kénytelen vagyok másként beszélni magával! Megsürgetett, főhadnagy úr, maga pimasz fráter! Hallja, főhadnagy úr?! Maga pimasz fráter, sőt mi több, arcátlan ripők, akit istenigazából föl kellene pofoznom! Ám mint a löegylet tisztjének, tudnia kell, mi a kötelessége! És ha netán afféle ripők léte fogalma se lenne róla, mit követel ilyenkor a becsület, kérdezze meg a jövődöbeli apósát; azt is megmondhatja neki, hogy Blücher huszárfőhadnagy mindenben szolgálatára áll annak, aki nem tűri az ilyen hangot! Most pedig távozzék, kívül tágasabb!

Hiller rémületében bénult-mereven vánszorgott el az ajtóig.

Félig öntudatlanul botorkált át az utcán. Révetegen támolgott be lakásába, minden porcikájában reszketett, úgy rogyott le a nyikorgó, rozoga pamlagra, meg se moccant, csak dermedten bámulta a mennyezetet. Így talált rá Miksch, amikor beállított hozzá; aggódva lépett az ernyedten heverő cingár férfiúhoz.

- Hát uraságodat mi lelte?! Mennydörgős mennykő! Fényes nappal ágyban hentereg, a szeme pedig úgy felakadt, mintha istennyila simította volna!

Nem kapott választ.

- No, méltóztassék már kitátani a száját, hadd halljam, mi ütött uraságodba!

- Hogy mi ütött? Belém?... - habogta Hiller, mint aki éppen szörnyű rémálomból ébredt. - Vagy úgy, városi pénztárnok... azaz bocsánat, őrmester úr, bizony, történt valami, még hozzá valami borzalmas történet!
- Ez hihetően hangzik, ahogy így elnézem: mintha maga a pokolbéli Belzebub rontott volna uraságodra, hogy kitekerje a nyakát, s a hátába szegje az orrát.
- Hát ha nem is az ördög támadt rám, azért valami hasonló esett meg velem. Végem van!
- Vége van? - fürkészte firtatva Miksch. - És nem a gonosz szellem lepte meg? Hát akkor kicsoda?
- Blücher főhadnagy úr! - sóhajtott fel Hiller.
- No de ez már mégiscsak sok! Nem hagy fel ezzel az ízetlen tréfával?! Hogy meri Blücher főhadnagy urat a sátánhoz hasonlítani?! És hogyan akaszkodott össze vele?
- Megsürgettem, mert még nem fizetett ki néhány palack burgundit. Ezt rossz néven vette. Áthívatott.
- No és?
- Akkor ott, a tisztársai előtt, akik éppen nála ültek, rám ripakodott, és lehordott a sárga földre, úgyhogy égnek állt a hajam. Arról beszélt, hogy fölpofoz, és kidobát, majd...
- Kutyafékomadta! És ezt uraságod nyugodtan tűrte?!
- Mit tehettem volna mást?! Még csak mukkanni se mertem! Végül pedig olyasmiket vágott a fejemhez, hogy azóta halálra emészttem magam.
- Miket?
- Igazából nem értettem egészen pontosan a szavakat, de annyit azért kihámoztam, hogy mit jelenthetnek.
- Mit mondott?
- Közölte: „Ha csupán a szatócs Hiller volna uraságod, most, hogy markában a fizetség, bizony kidobatnám a csicskásommal az utcára. Mivel azonban egyszersmind a helybéli löegylet tisztje is, kénytelen vagyok másként beszélni magával. Megsürgetett, főhadnagy úr, maga pimasz fráter! Hallja, főhadnagy úr?! Maga pimasz fráter, sőt mi több, arcátlan ripők, akit isten-igazából föl kellene pofoznom! Ám mint a löegylet tisztjének, tudnia kell, mi a kötelessége! És ha netán afféle ripők léteire fogalma se lenne róla, mit követel ilyenkor a becsület, kérdezze meg a jövődöbéli apósát”...
- Hát csakugyan rosszul áll a szénája, Hiller! És erre maga mit felelt?
- Meg se nyikkantam, csak elkullogtam.
- Úgy! Tehát vitte az irháját, elkotródott, és itt ijedtében végigalélt a heverőn! Most pedig mitévő lesz uraságod?
- Mitévő? Nem teszek semmit az égvilágon! Én áldott szelíd ember vagyok, és soha nem ártok még a légynek sem.
- Hát én ezt nem helyeslem! Mégiscsak megbántották odaát, mintha arcucsapás érte volna! Valamit csak kell válaszolnia arra a sértésre!
- Eszem ágában sincs! Nem vagyok haragtartó, mindent megbocsátok a főhadnagynak.

- Akkor uraságod becsstelen senkiházi! Úgy véli, Blücher főhadnagy elfogadja, hogy maga csak úgy megbocsát neki?!

- Nekem édes mindegy, hogy elfogadja-e vagy sem! Rosszaságát jóssággal viszonzom, és ezzel izzó paraszt gyűjtök a fejére...

- Hát ez aztán nagyon szép! A Szentírásban csakugyan így olvasható, de azért ez itt mégiscsak egészen más! A pofonnal és a kihajítással való fenyegetés vagy akár csak a pimasz fráterezés meg a ripőközés csupa olyasmi, amit nem tűrhet tétlenül! Uraságod tiszt a löegyletben, és a vejem óhajt lenni! Két nyomós ok, amiért meg kell védenie a becsületét, és inkább vágjon bele, semhogy a sértésbe megtorlatlan beletörődjék!

- De én nem akarok belevágni! Én tudom, mi jó nekem, és mit bírok elviselni. A párbaj árt az egészségemnek, és aki az egészsége ellen vét, az öngyilkos!

- Egészen rossz nyomon jár! A párbaj csak javára válik az egészségnek. Amikor még a Bellinghuszároknál szolgáltam, hetente ötször-hatszor is összemértem a fegyveremet másokéval. Két ízben magával az óbester úrral is megvívtam, s azon alkalmakkor a vezérőrnagy úr vállalta, hogy párbajsegédként szekundáljon nekem. Makkegészséges és jókedvű maradtam... és lám, tisztas kort értem meg. Jól láthatja uraságod, megfelelően képzett céllövőnek és ügyes vívónak a párbaj nem más, mint izomerősítő testgyakorlás!

- Köszönöm szépen én az ilyenfajta testgyakorlást! Ha én kellemes mozgásra vágyom, megvakarom a fülem tövit, ha meg a testi erőmet óhajtom fejleszteni, bekebelezek egy jókora villásreggelit. Így eléldegélek addig, ameddig maga az örökös kardcsörtetésével és pisztolydurrogtatásával, és még csak holmi vezérőrnagyra sincs szükségem, hogy párbajsegédként szekundáljon...

- Úgy? Akkor hát vessen számot azzal, hogy a löegylet nem helyeselhet ilyen hitványságot egyik tisztje részéről sem, én jómagam sem tűrhetem el a leendő vejem gyávaságát. Ha nyúlászúsége köztudomásúvá válik, uraságodat megfosztják tisztai váll-lapjától, azonkívül a lányom kezét se kapja meg, a menyegző kútba esik, és biztosíthatom, hogy az almásderes ellenére sem lesz a vejem!

- Mit mond?! - rikkantotta Hiller, és rémülten tápáskodott fel a pamlagra. Az őrmester utóbbi szavaitól visszanyerte rugalmasságát. Testestül-lelkestül rajongott a löegyletért, és szerfőlött büszkén viselte tisztai rangját. Elviselhetetlenül gyötörte az a gondolat, hogy lefokozzák.

Ugyanígy kínoztá az a tudat is, hogy hoppon marad. Mindmáig magányosan morzsolgatta napjait, és a nyereségszerzést tekintette élete egyetlen céljának. Nem is sejtette, mi a szerelem, egészen addig, amíg egy este észre nem vette, hogy kártyapartnerének a gyermeke, Trude búbajos eladó lánnyá cseperedett. Ettől az estétől kezdve vonzalma nőttön-nőtt, nem hagyott neki nyugtot sem nappal, sem éjjel, s végezetül arra is rábírta, hogy megkérje a hajadon kezét. Fösvénységére kemény csapást mért, hogy ígéretet kellett tennie az almásderes megvételére; ám tudván tudta, hogy részint csak ezúton juthat céljához, részint pedig a ló az ő tulajdonában marad, és ha Trude már a felesége lesz, akkor aztán akár el is adhatja.

- Nem! A löegyletből nem fognak kiebrudalni, nem hagyom magam! És ön sem szegheti meg a szavát!

- Kiközösítik, ezt bizonyosra veheti! Így kívánja a törvény és a becsület. Ami pedig a szavamat illeti, teljes joggal visszavonhatom, amikor kedvem tartja, ha úgy látom, hogy uraságodba fikarcnyi önérték se szorult! Trude bármikor kap férjet magának; legfőljebb Wildenbrandt altiszthez adom feleségül!

Ez már túl sok volt a fűszeresnek! „Még hogy Wildenbrandt?! - gondolta döbbenet. - Azé nem lehet a lány! Inkább tucatnyi tűhegyes párbajtőr szúrjon át!”

- Helyes! - szólalt meg komoran. - Akkor most árulja el, mit is tegyek voltaképpen, hogy végre-valahára a kedve szerint járjak el ez ügyben! - bökte ki nagy sokára. - A sértett becsületemről szónokol, én azonban egyáltalán nem érzem úgy, hogy sajnó...

- Annál rosszabb! Uraságod becsülete olyan érzéketlen, hogy nem sérti a pimasz jelző sem?! Nos; mindegy, ezek után nem tehet semmi mást, mint hogy kihívja párbajra Blüchert!

- Ha csak ennyiből áll a dolog, szívesen megteszem, akár tízszer is!

- Jól van, úgy látom, végre megjött az esze! A kihíváshoz azonban az is szükséges, hogy feddhetetlen jellemű szekundánst kérjen fel erre a feladatra.

- Kicsodát?!

- Párbajsegédet, aki átadja a kihívást a főhadnagynak.

- Félig-meddig már meg is van... Nem vállalná el, őrmester úr?

- Készséggel! Nincs számomra nagyobb öröm, mint amikor szablyák villogását láthatom, és ágyúk dörgését hallgathatom...

- Szablyák villogása?! Ágyúk dörgése?! Atyaúristen! Efféle iszonyúság is vár rám?!

- No persze, arról szó sincs, hogy uraságodnak netán tarackkal kelljen lődöznie. Ne higgye, hogy a király őfelsége uraságod becsületbeli ügye kedvéért rendelkezésére bocsátja az egész porosz tűzérseget. Velem azonban egyszer valami egészen sajátos dolog történt. Amikor én még a Belling-huszároknál szolgáltam, tüzértiszttel vívtam párbajt; én kardra keltem, a pattantyús pedig huszonnégy fontos mozsárral durrogtatott rám. Az első lövés joga őt illette meg, jómagam kivártam, míg odasüvített a golyóbis, majd egyetlen csapással kettőbe szeltem, mint valami érett görögdinnyét, aztán rárontottam a fickóra, és éppúgy szétmetszettem, mint az ágyúgolyót: tetőtől talpig kettéhasítottam; egyik fele jobbra esett, a másik fele balra. No, sose féljen uraságod, efféle kalandba nem kell belebocsátkoznia...

- Nagy kő esett le a szívemről! Milyen fegyverrel kell majd a párbajra kiállnom?

- Az Blücher főhadnagytól függ.

- Az Isten szerelmére, miért tőle?!

- Mert ő szabja meg, milyen fegyverrel csapnak össze, vagyis hogy karddal vívnak-e, vagy pisztollyal állnak-e ki egymás ellen.

- Kard vagy pisztoly?! Irtóztató! De hisz én egyáltalán nem tudok vívni, és ha lövést hallok, összeesem! Az idegeim olyan érzékenyek, hogy még a boltomban sem tartok puskaort!

- Mesebeszéd! Én azonban már eleget vesződtem uraságoddal, és igencsak fáraszt az istentelen sok siráncokozás! Válasszon! Legyek a párbajsegédje, vagy eláll a kihívástól? A tisztí vállzsínörja és a menyasszonya forog kockán! Egykettőre határozza el már magát, máskülönben tüstént faképnél hagyom!

- Akkor hát irgalmazzon nekem a tizenegy szent, és könyörületos szívvél segítsen a bajban! Menjen át, őrmester úr, és hívja ki párbajra a főhadnagyot! Még ma délután megírom a végrendeletemet.

- Egy szó mint száz, ezt a lépést magam is tanácsosnak tartom, fő az óvatosság. Blücher főhadnagy mesterlövő, nincs párja hetedhét országon. Hát még a szabályát milyen veszekedett gyorsasággal forgatja! Azért hát amikor uraságod papírra veti a testamentumát, gondoljon énreám meg az arájára is! Mármint hányadán is állunk azzal a lóval? Összekuporgatta már a pénzt?

- Hát az együtt lenne, de ha engem agyonlőnek, nem lesz az esküvőből semmi, s akkor aztán hiába veszem meg magának azt a lovat!

- No de akkor már mit bánja uraságod azt a néhány rongyos tallért, amibe a szegény pára került, és legalább meglenne az az elégtétele, hogy naponta kilovagolnék a temetőbe, és almásderesem háromszoros nyerítésével tisztelegnék uraságod legvégső nyughelye előtt! De sose aggódjék, nem kap ám az emberfia olyan könnyen halálos lövést! Esetleg csak egyik karját, lábát vagy fülét veszti el, azt pedig utóvégre ki lehet bírni!

- Elvesztem a karomat, a lábamat, a fületem?! És azt maga szerint csak úgy ki lehet bírni?! Valóban nincs semmi más módja, hogy a sértést letöröljem a becsületemről?

- Nincs!

- Hát jó, legyen magáé a pénz! Így is, úgy is csak kidobom az ablakon. Én mindenesetre istenhozzádót mondok ennek az összegnek. Vegyen rajta azt, amit akar, almásderest vagy rókát vagy felőlem akár orangután vagy tengeri kígyót! Ám ami a nyerítéseket illeti, inkább ne hangozzanak el a síromnál! Ha már itt fent a földön ilyen borzalmasan elbánik velem a sors, odalent legalább legyen meg a nyugodalmam!

PÁRBAJ A VÍZBEN

Éjszaka tartósan zuhogott az eső; a gyalogjáró melletti árokban patakocska támadt, és zavarosan hömpölygette egyre vaskosabb hullámaival a borongós pirkadati égbolt alatt.

A város utcái és sikátorai vízben úsztak, az országutak pedig feneketlen, vendégmarasztaló sártengerré áztak fel.

Három házban pezsgett csupán élet, a többiben még mélyen aludtak a lakók.

Adelheid kisasszony ma is azon a helyen állt, ahol tegnap az ő titokban imádott szerelmese után leskelődött, és visszafojtott lélegzettel figyelt a lenti hangokra; odalenn kemény kalapácsütések koppantak. Nem tudta, mit jelent ez a zengés-bongás, de a gyászosan nyomasztó, kongó hangokból arra következtetett, hogy mindenképp valami iszonyatos dologról van szó. Még tegnap este megtudta a főhadnagy csicskásától, hogy Blüchert a fűszeres kihívta életre-halálra. Az aggszűz aggodalmában egész álló éjszaka nem tudta lehunyni a szemét, szíve viharosan dobogott a drága férfiért.

Nem bírta tovább, le kellett mennie, hogy megnézzze, mi lehet ez a vészjósló kopogtatás.

Odalenn a tisztiszolga és Wildenbrandt ügyködött roppant buzgalommal: óriási láda összeszőgelésével bajlódtak. A faalkalmazatosság hosszú volt és keskeny, éppen egy ember méreteinek megfelelő.

- Hát maguk mit ácsolnak itt össze? - kérdezte Adelheid balsejtelemmel.

- Koporsót, nagyságos kisasszony.

- Koporsót? Úristen! És kinek?
- A löegyleti főhadnagynak, Hiller úrnak.
- Kicsodának?! Csak nem... halt meg?!
- Még nem, de nemsokára agyonlövik.
- Szörnyű! Igazán párbajozni fog Blücher úrral?!
- Bizony.
- De hát ez borzasztó! Nincs rá semmi mód, hogy ezt az embertelen öldöklést megakadályozzák?
- Nincsen. Ha nekem nem hiszi, kérdezze meg személyesen Blücher urat.
- A szobájában van?
- Igen.
- Akkor bejelentkezem hozzá! - határozott Adelheid rövid töprengés után.

Amikor belépett a tiszt szobájába, a főhadnagy épp azzal a két lovassági pisztolyával foglaltoskodott, amelyek mindaddig díszként függtek a falon.

- Bocsásson meg, főhadnagy úr! Az önért érzett aggodásom hozott ide ebben a szokatlanul korai órában.

Blücher sejtette, miféle aggodalom vezethette hozzá háziasszonyát. Nemhiába látta, hogy a kisasszony minden áldott nap az ablakban ül, és figyeli a szemközti boltot. Blücher egyáltalán nem találta elítélendőnek Adelheid halk, szűzies vonzalmát a korosodó Hiller iránt.

- Köszönöm, kisasszony. Aztán miért aggódik ennyire értem?
- Megtudtam, hogy becsületbeli ügybe keveredett, meg kell verekednie, és rettenetesen félek, hogy valami baja esik!
- Nyugodjék meg, nagyságos kisasszony. Szavamat adom, hogy velem semmi baj nem történik.
- De én azt hallottam, hogy az efféle összecsapások mindig vérre mennek!
- Ezt bizony jól hallotta.
- De drága főhadnagy uram! Az már mégiscsak képtelenség, hogy valamely jóra való keresztény csak úgy ukmukfukk, minden teketória nélkül megfossza felebarátját az életétől!
- Szent igaz. Ám mi a teendő abban az esetben, ha épp az a bizonyos felebarát köti az ebet a karóhoz, és nem áll el szándékától?! Egyébiránt sem tervezem, hogy megöljem a fűszeres urat. Én rálövök csupán, s már az az ő dolga, hogy hol hagyja eltalálni magát...
- Ó, jaj, én bizonyos vagyok benne, hogy ön egyenest a szívébe vagy a fejébe küldi a golyót! Drága főhadnagy úr, kérem, ne tegye mégsem!
- Mert ön kívánja úgy, hogy a szomszéd úrnak semmi baja se essék? Igaz, nagyságos kisasszony?

Adelheid a fürkésző pillantásra szemérmesen sütötte le sűrű szempilláit, ibolyakék szeme könnybe lábadt, és nem tudta, mit feleljen erre a nyílt kérdésre.

Blücher folytatta:

- Engedje meg, hogy köntörfalazás nélkül beszéljek. Azokban a pillanatokban, amikor az ember közeledni érzi a halált, nem törődik a szó hétköznapi értelmében vett udvariaskodással, hanem kitérők nélkül, nyílegyenesen céljára tör. Ön, kedves kisasszony, szívesen férjhez menne a fűszeres úrhoz!

- Férjhez menni?! - selypegte elsápadva az aggszűz. Ó, vajon honnan tudja?

- Tudom. Nem kerülte el a figyelmemet, hogy kegyed szereti őt. Sajnos, ökelme tegnapelőtt eljegyezte Miksch városi pénztárnok leányát, mert az öreg obsitos huszár eladta egy szem gyermekét egy hátszlóért. A vén salabakter maga mondta el nekem. Szegény kislánynak pedig máshoz húz a szíve. Ismeri ön is a legényt, Wildenbrandt altisztról van szó, odakünn barkácsol az udvarban. Engem mélyen felháborít ez a lánykereskedelem vagy embervásár, nevezze, ahogy tetszik; csak ez vitt rá, hogy ma párbajra kiálljak.

- Mit hallok?! - jajvészekelt Adelheid, és összecsapta kezét.

- Biztosítottam Wildenbrandtot, hogy övé lesz a leány, ezért hát megköstoltatok vetélytársával egy ólomgaluskát; nem egyhamar emésztí meg a himpellér, afelől jótállok!

- Ne, főhadnagy úr! Kérem, ne lője agyon! Szent igaz, csakugyan gyakran és sokat gondolkodom rá, és nem riadok vissza semmiféle áldozattól, csakhogy...

Elakadt a szava. Imádottjáért érzett félelmében kertelés nélkül, őszintén beszélt, ahogy egyébként is szokott.

- Kérem, fejezze be, amit mondani akart! - biztatta Blücher. - Talán lehet még változtatni a dolgokon, hogy jóra forduljanak.

- Valóban? Mit nem adnék érte, ha...

- Ugyan mit?

- Ha... ha... Száz tallért, kétszázat, háromszázat is!... Jaj, ijedtemben nem is tudom, mit mondjak!

- Eleget tudok már, nagyságos kisasszony. Adjon annak a jóra való altisztnak háromszáz tallért azzal a feltétellel, hogy el kell vennie feleségül Miksch őrmester leányát. Én pedig megígérem önnek ugyanazt, amit Wildenbrandtnak már megígértem!

- Megígéri ugyanazt?!... Vagy úgy! - értette meg Adelheid, és elvörösödött. - Igen, szívesen odaadom ezt az összeget, ha állja a szavát.

- A férfiember állja a szavát! Csapjon a tenyerembe!

A finom női kacsó szinte elveszett a jókora, kerges marokban, aztán Adelheid elbúcsúzott, lényegesen nyugodtabban, mint ahogyan jött.

Blücher mosolyogva tekintett utána. Olyan ígéretet tett ugyan, amelyről még maga sem tudta, hogyan teljesíti, de ez csöppet sem aggasztotta. Ám ideje se maradt, hogy sokáig tanakodjék, mert közeledő sarkantyúpengés figyelmeztette, hogy bajtársai megérkeztek. A tisztek oldalát igencsak furdalta a kíváncsiság, vajon hogyan is zajlik le a szokatlan hajnali vágta.

A városi pénztárnok házában is jó korán ébredtek aznap. Az őrmester éppen a pajtából fordult ki, ahová a tegnap vásárolt almásderest kötötték be ideiglenesen; ezután visszasietett szobájába, hogy kiakassza a szekrényből huszáregyenruhája darabjait: becsületben leszolgált katonaidéjének szent ereklýjeként őrizte az uniformist.

Trude még aludt. Sejtene sem volt szabad, milyen főbenjáró dologra készülődik az apja.

Amikor felővezte magára avítt, roppant üggyel-bajjal fényesre dörzsölt, tenyérszerű széles fringiját, az öregúr elégedetten mustrálta harcias küllemét a tükörben.

- Mennydörgős mennykő! Ej, be szemrevaló őrmester vagyok még mindig! - babszalgott öntelten. - Amikor még a Belling-husároknál szolgáltam, nem akadt nálam nyalkább legény az egész regimentben, és ha angyalbőrbe bújok, bizony ma is megbámulhat mindenki. És most az almásderes is hozzá! Ilyen kutya időben a tisztek bizonyára nem mennek ki gyalog az erdőbe, és mivel már nekem is van lovam, eszemben sincs, hogy összesározzam a csizmámat. Éppen olyan büszkén léptetek majd a paripámon, mint ők!

Halkan tett-vett, hogy fel ne ébressze a lányát; lement a lépcsőn, és a már fölnyergelt almásderest az utcára vezette, majd föl pattant rá, és kevély tartással ügetett a mind világosabban derengő hajnalszürkületben.

A szatócs azonban roppant aggodalomban és szorongással várta a pitymallatot.

- Na, hogy állunk, elkészült? - kérdezte az őrmester, amint betoppant.

- I-igen! - nyekeregte Hiller cérnavékony hangon.

- Ejnye! Ebben a hitvány polgári gúnyában óhajt a löegylet főhadnagya megmérkőzni a Belling-husárok egyik tisztjével? Észnél van uraságod?!

- Még hogy az én drága, fecskefarkú, kék frakkomat öltsem fel a mai vérfürdő örömére?!

- Attól eltekintek. Én bizony a tiszt egyenruhájára gondoltam.

- Az egyenruhámra? De hiszen az vagyont ér, tenger sok pénzembe került! Azt vegyem föl?! Ebben a pocsek időben?! Jut is eszembe!

- Már pedig jusson csak! Aki ilyen rendkívüli alkalomra rangjához nem illendően öltözködik, ne csodálkozzék, ha úgy bánnak vele, mint becsstelen senkiházzal!

- De hát ha agyonlőnek, azt a szép díszkabátot összerondítják vérrel és piszokkal!

- Nem tesz semmit! Húzza csak fel az uniformisát, különben más párbajsegéd után nézhet!

Hiller belátta, itt már nincs többé helye vitának. Sürgősen magára rángatta löegyleti egyenruháját, és szigorú apósjelöltjével az utcára lépett.

- Nem gondoltam, hogy lovon óhajt kivonulni! - csodálkozott, amikor megpillantotta az almásderest.

Annyira bántódott drága életéért, úgy elanyátlanodott bújában-bajában, hogy minden más iránt közönyös lett, és csak most vette észre a derék négylábú patás állatot. Arra meg egyáltalán nem figyelt föl, hogy a szemközti házban valaki az ablaknál áll, és aggódó, halvány arccal les le az utcára.

- Hát ez csak magától értetődő! - felelte Hermann Miksch városi pénztárnok fennhéjázón. - A Belling-husároktól becsülettel leköszönt őrmester természetesen lóra ül, ha efféle becsületbeli ügyről van szó! Uraságoddal persze más a helyzet! Mint a löegylet tagjának, gyalog kell mennie. Indulás! Gyerünk!

Nyeregbe lendült, és almásderese hátán kedélyesen léptetett az úton. Hiller leírhatatlan hangulatban botorkált mellette, és igencsak bosszantotta, hogy ő, a ló jogos tulajdonosa kénytelen-kelletlen a dágványban caplat, amíg a városi pénztárnok tábornoki göggel trónol a nyeregben.

- No de őrmester úr - morogta, amikor már jócskán kiértek a városból -, az mégsem járja, hogy maga az én lovamon feszít, nekem pedig, mint valami iskolás nebulónak, maga után kell loholnom. Tetőtől-talpig befröcsköl latyakkal, sárkolonc fityeg már a kalpagom tollforgóján is, és szégyenemre csúffá teszi a vagyont érő egyenruhámat!

- Úgy?! De hisz látja uraságod, ez a dolgok rendje, nincs másként! Amit pedig a lováról mond, abból egyetlen szót sem értek! Mégiscsak az enyém! Uraságod nekem vette!

- Hát ebben nagyon téved, őrmester úr! Magamnak vásároltam, és csak használatra engedem át magának!

- Ez ellen nincs is kifogásom - jelentette ki az őrmester -, mert ha átengedi használatra, meg is tarthatom mindaddig, amíg csak szükségem van rá!

- De emlékezzék csak: abban is megállapodtunk, ugyebár, hogy alkalmanként egy-egy órácskára enyém lehet, ha én akarok ráülni.

- Ráülni? Nem, arról nem esett szó! Uraságod csak sétakocsikázásról beszélt. Most azonban lovagolok!

- Igazán beláthatná, belefulladok ebbe az iszaptengerbe, ha ez így megy tovább! Legalább egy kicsit engedjen felülni...

- Mit akar?! - hökkent meg Miksch. - Énhozzám akar felülni uraságod?!

- Igen! Teremtett lélek sincs a közelben, senki sem fogja meglátni, hogy ketten ülünk egy lovon. Legalább ezen a szörnyű útszakaszon legyen rám tekintettel, hogy ne gázoljak térdig az ingoványban! Én megtettem eddig mindent, amit kívánt tőlem!

- Hm! Az almásderes erős, kettőnket is elbír egy darabon... Na, jó, jöjjön! Kecmeregjen föl mögém, de aztán kapaszkodjék erősen, nehogy lecsússzék, és behuppanjon abba a förtelmes pempőbe!

Néhány hasztalan kísérlet után végül a szatócsnak és löegyleti főhadnagynak sikerült elfoglalnia helyét leendő apósa mögött. Életében ez alkalommal „szállt” először lóra. Két lábát magasra húzta, amennyire csak bírta, és görcsösen belecsimpaszkodott a városi pénztárnokba; igencsak szokatlannak találta a nyargalást, és nem sajnált semmi fáradságot, mindent elkövetett az égvilágon, csak hogy el ne veszítse oly értékes és pótolhatatlan egyensúlyát.

- Ej, ne roppantsa már össze a bordáimat! - mordult rá Miksch őrmester kis idő múlva. - Hisz úgy gubbaszt a nyakamban, mint valami ósdi bakatarisznya!

- Tehetek róla?! - méltatlankodott Miller. - Ez a ló úgy ficáncol, és úgy dobálja a farát, mintha a felhők közé akarna röpködni, és én egyre jobban lecsusszanok a farka tövére! Olyan nyomorúságos érzés, mintha fönn csücsülnék a templomtorony csúcsán, és görcs rángatná a lábam!

- Erre számíthatott! Az almásderes nem dívány! A löegyleti hadfi pedig korántsem kozák atamán! Hát penderedjék csak le, bandukoljon tovább gyalogszerrel, különben tengeribetegséget kap, még belehanyatlík nekem ebbe a szutyokszínű aludttejbe, és soha az életben nem tudom kihalászni innét!... No, igyekezzék! - fűzte hozzá idegesen. - Amott túloldalt, úgy rémlik, mintha jönne valaki a dűlőúton! No hiszen, az lenne csak szép, ha meglátnák, hogy ketten fenekelünk egy lovon!

- Szálljon csak le maga! Magán a sor, kutyagoljon most maga tovább! Akkor legalább én ülök biztosabban, és megszabadulok ettől az undok szédüléstől is! Egy löegyleti főhadnagy mégiscsak jobban illik az almásderesre, mint holmi zupás őrmester, az alacsonyabb sarzsi...

- Á, jó reggelt, uraim! - köszönt rájuk egy érces hang ebben a pillanatban. Blücher ért melléjük kíséretével az út két oldalát szegélyező sűrű cserjék közt. - Hohó! - kiáltotta nevetve. - Milyen bájos és megnyerő látvány, ahogy ilyen atyafiságos egyetértésben összebújnak!

Az öreg őrmestert irtózatossá zavar fogta el. Soha még így fel nem sült.

Megfordult a nyergében, és úgy mellbe öklözte a szatócsot, hogy majdnem letaszította a lóról.

- Azt a fűzfán fűtyülő rézangyalát, lássa be már végre, hogy lábon kell megtennie ezt az utat! Már vagy három tucatszor mondtam, de úgy látszik, ma a fülén ül!

- A ló az enyém, én maradok rajta! - jelentette ki Hiller, és minden erejével azon fáradozott, hogy visszanyerje elvesztett egyensúlyát. Nem akart beletörődni abba, hogy a városi pénztárnok így megalázza a tiszt urak előtt.

- Amíg nekem van rá szükségem, addig az enyém! - tiltakozott az őrmester. Ebben állapodtunk meg, így érvényes az egyezség! És ha nem száll le íziben, olyan magasra ugratok, hogy rögtön tapasztalni fogja, milyen jó puha odalenn a sár!

- Hagyja csak a főhadnagy urat ott, ahol van! - szólt közbe Rudolf hadnagy békítőleg. - Maga vette a lovat, de a szatócs fizette ki az árát, tehát neki is joga van hozzá. Előre, fiúk!

- Úgy bizony, előre! - helyeselt Blücher, és könnyed combnyomással indulásra biztatta rókavörös kancáját. - Telik-múlik az idő, nekem pedig, mint tudják, még ma vért kell látnom!

Ellovagolt az almásderes előtt, és megsimította az orrát, majd ujjával csettintett, aztán tova-vágtatott. Az öreg huszárló megelégnék. Fülét vidáman hegyezte, néhányszor felnyihogott, majd mindkét lovasával a hátán követte a rókavörös kancát.

- Jesszusom, őrmes... városi pénztár... apósom uram... fogjon erősen, különben... leröpülök! - óbégatott Hiller.

- Nem... érek... rá! - kiáltotta zihálva az őrmester. Ebbe az almásderesbe... belebújt... az ördög! Uraságod meg... röpüljön... ahová akar! Amikor... én még a... Belling-huszároknál... szolgáltam... bizony... egyszer...

Torkán akadt a szó.

Ekkor ugyanis Blücher lekanyarodott az ösvényről. A vágta a bozótban folytatódott, olyan iramban, hogy a gallyak csattogva csapkodták az őrmester fülét. Már se nem látott, se nem hallott, a szava elfűlt. Minden ügyességét össze kellett szednie, hogy megmaradjon a nyeregben, s ezért arra már nem futotta erejéből, hogy a fűszeres sorsával is törődjék.

Hiller pedig behunyta a szemét, magasra húzta a lábát, és ráfonódott az őrmester csípőjére. Amíg Miksch tartja magát, addig ő is biztonságban van!... Ekként viharzott a vakmerő hajsza, recsegés-ropogás, égszakadás-földindulás közepette, árkon-bokron át, míg végül Blücher meg nem torpant egy tisztáson, ahol két huszár várta már az érkezőket.

Az egyik a főhadnagy csicskása volt, a másik Wildenbrandt. Ott tébláboltak az imént ácsolt láda mellett, jó mély gödör szájánál. Egyikük ásót, másikuk lapátot tartott a kezében, annak jeléül, hogy csak nemrég végeztek a munkával.

Amint az almásderes megállt, Hiller megkísérelte, hogy a lehető legsürgősebben lemásszék. A remekül idomított állat azonban régi jó szokásának megfelelően kirúgott két hátsó lábával, éktelenül hányta-vetette a farát, sehogy sem engedte le hátáról a fűszerest, míg csak Blücher fölemelt kézzel jelt nem adott. Akkor a tanulékony háts tüstént megjuhászodott, a két megviselt lovag pedig nagy keservesen lekászálódott.

- Mire való ez a gödör? - nyögte lihegve Miksch, és letörölte homlokáról a verítéket. - Ez a kutyafékomadta bitang jószág majdnem beledobott!

- Leendő vejura számára készült, természetesen! - válaszolta Blücher méla közönnyel; leszállt hátsáról, odalépett a verem széléhez, és hozzálátott, hogy méreteit egybevesse a koporsó szélével és hosszával. - Kettőnk közül egyikünk ebben fogja végezni, erről biztosíthatom, és hogy melyikünk lesz az, ahhoz semmi kétely nem fér!

- Az én leendő vejem?! - az őrmester nehezen meghatározható, úgyszólván leírhatatlan arckifejezéssel meredt rá. - Főhadnagy úr, csakugyan le akarja löni?!

- Magától értetődik! Ha holmi löegyleti arra vetemedik, hogy megsért egy huszártisztet, az részünkről az elképzelhető legkényesebb ügyként kezelendő! Ezt uraságodnak, mint régi lovassági katonának, tudnia kell!

- Tehát nemcsak himmihummi sebecske, hanem valóban agyonlövi ökelmét?! Aztán bele a ládába, majd ebbe a jókora lyukba?!... Hát, sosem hittem volna, hogy a főhadnagy úr ilyen veszélyes!... Amikor én még a Belling-huszároknál szolgáltam, hetenként legalább hatszornyolcszor vívtam párbajt, de meg nem öltem, ládába nem raktam, el nem hantoltam... soha senkit!

- Meglehet, de most kezdjük, mert múlik az idő!

A többi tiszt is, aki a három lovast gyors ügetésben követte, leszállt a lóról. Amikor a füszeresre pillantottak, nehezükre esett megőrizniük komolyságukat. Hiller hallotta az őrmester és a főhadnagy szóváltását, és úgy kornyadozott állító helyében, mint aki fölött elzengtek immár az Utolsó Ítélet harsonái. Tollforgós sityakját csúfosan elvesztette útközben, a vérfagyasztó szilaj vágta során, haja ziláltan csüngött halotthalvány arcába, kezét pedig megadóan összekulcsolta, mintha csak máris koporsóba roskasztotta volna a végzetes pisztolygolyó.

Treskow lépett előre. Mint Blücher párbajsegédje, megkísérelte, hogy a szabályoknak megfelelően békés kiegyezéssel rendezze a becsületbeli ügyet; vérszegény próbálkozása természetesen kudarcot vallott.

- Elég! - vágott közbe kurtán Blücher, és előhúzta pisztolyát. - Kíméljük meg magunkat a haszontalan szócsépléstől, lépünk inkább a tettek mezejére! Őrmester úr, mérje le a távolságot! Tizenöt lépést, sem többet, sem kevesebbet! Addig én próbát teszek, hogy biztos-e ma a kezem... Odafele a fenyőfa csúcsán egyetlen toboz fityeg. Arra célzok. Figyelem!

A lövés talált, és a toboz szilánkokra zúzva pattant szanaszét.

- Helyes, nem lesz semmi hiba! A főhadnagy úr nem óhajt esetleg próbálövést tenni?

Hiller megrázta a fejét, nemet intett. Mintha lázálmot látna, borzongva révedezett. Aligha érzékelte, hogy él még. Löegyleti ósdi flintáján kívül még sohasem vett lőszerszámot a kezébe; ellenfele pedig milyen játszi könnyedséggel leszedte irdatlan magasról azt az aprócska célpontot! Nincs más hátra, jöjjön a halál!

- Az ön karja tehát meg se rezzen? No, ezt már szeretem! Kezdjük hát! - nevetett Blücher.

Megtöltötték a pisztolyokat. Mindkét párbajozó fél megragadott egyet. Elérkezett hát az iszonyú pillanat.

Hillert oda kellett lökdösni a helyére. Fekete karikák táncoltak a szeme előtt, a füle pedig úgy zúgott és morajlott, mintha az egész Keleti-tenger fortyogna a fejében.

- Főhadnagy úr! - kiáltotta Miksch kérő hangon. - Alázatosan kérem, szíveskedjék a lehető legenyhébb...

- Kár minden szóért, őrmester úr! Pontosan tudom, mi a kötelességem, vejet pedig szerezhetsz különben is!... Tehát, főhadnagy úr, ha elhangzik a vezényszó, egyszerre lövünk! Célozzon pontosan, magam is így cselekszem!

Felemelte a fegyvert, és ellenfele mellének szegezte; Hiller azonban nem követte példáját. Szeme előtt ott feketélik a pisztolycső fenyegető torkolata, ahonnan egyetlen pillanat múltán kisüvít a halálos lövedék, mögötte ott tátong a kísérteties sírgödör, peremén őreá vár már a durván ácsolt ládakoporsó, hogy befogadja az ő szegény, szerencsétlen, miszlikké szétlőtt tetemét... ez túl sok volt!

A félholtra rémisztett fűszerkereskedő följajdult - nyöszörgésében benne vinnyogott sajgó szíve minden gyötredelme -, széles ívben jó messzire elhajította pisztolyát, sarkon fordult, és üzött rémlátomásként nekiiramodott. Szedte a gólyalábát, lóhalálban loholt visszafelé azon az úton, amelyen az almásderes idezötyögte.

Hét mérföldes léptekkel rohant, némelyik ugrása bármely vadászó párducnak is becsületére vált volna, s egykettőre eltűnt a bokrok közt.

A tisztek egymásra pillantottak, tekintetükből a nagy keservesen elfojtott nevetnének szikrázott elő, és Blücher szájszegelete is árulkodón meg-megrándult. Végül sikerült megemberelnie magát, és úgy tett, mintha mélységes felháborodás töltené el.

- Törje ki a nyavalya meg a válogatott nehézség! Ejnye, mit jelentsen ez?! Kutyateringettét! Nem akarok hinni a szememnek, ez a cenk kereket oldott! Nos, őrmester úr, mit szól ehhez?! Pattanjon fel rögtön az almásderesre, és hozza vissza leendő vejét! A vérét akarom!

Az őrmester nem ismerte fel, hogy jól megrendezett jelenet szemtanúja, szívében egymással harcoló indulatok háborogtak. Alapjában véve jólelkű ember lévén nem sok vizet zavart, semmi vérszomj nem szorult belé. Végére is örült, hogy jövődöbeli veje futásban keresett menedéket a biztos halál elől. Az azonban éktelenül felbőszítette, hogy Hiller ebben a becsületbeli ügyben ennyire katonához nem méltó magatartást tanúsított. Ráadásul ette a méreg azért is, amivel Blücher megbízta, hiszen a főhadnagynak a legcsekélyebb jogában sem állt, hogy neki efféle parancsokat osztogasson. Pedig ha előveszi jobbik eszét, rájön, Blücher csak alkalmat keres, hogy belekössön és jól megleckéztesse. Okosabb lett volna, ha Miksch visszavonulót fúvat, ő azonban dühbe gurult, és paprikapirosan fölfortyant.

- Főhadnagy úr! Ha annyira szomjazik a leendő vejem vérére, pattanjon föl a kancájára, és hozza vissza magának azt a nyúl szívű anyámasszony katonáját!

Blücher csúfondárosan pillantott le rá.

- Valóban ennyire aggódik a drágalátos leendő veje életéért? Vigasztalódjék, akad még elég fűszeres a világon!

- Úgy?! - üvöltött Miksch egyre mérgesebben. - Főhadnagy is akad ám untig elég!

- Lehetséges - válaszolta Blücher higgadtan -, mindenesetre sokkal többet érnek, mint a világ valamennyi szatócsa és városi pénztárnoka együttvéve!

- Sértésnek szánta ezt, Blücher főhadnagy úr?!

- Ahogy jónak látja *kend*.

- *Kend*?! - hördült fel Miksch. Ilyet hosszú évek óta nem pipált a vén hetvenkedő katona, hogy csak úgy foghegyről vessék neki a szót, és megvetően kendnek titulálják!

- Ahogy én jónak látom? Csak azt ne higgye, hogy félek magától! Amikor én még a Belling-huszároknál szolgáltam, egyszer egymagam elfoglaltam egy egész ellenséges üteget, átnyargaltam a sáncon, lekaszaboltam valamennyi pattantyúst, a kezelő legénységet meg a gyalogos fedezetet is, az ott lelt négy ágyút pedig zsákmányképpen elvontattam a svadronomhoz. Kaptam is ezért a huszárcsínyért valami kitüntetést, ám sajnos, már elkallódott... Rengeteg efféle kalandról mesélhetnék! Csak nem képzeli, hogy azok után félek magától?! Hiszen feleannyi idős sincs, mint én!

- Ami a korát illeti, azt nem vitatom. Ám ilyen hencegő, kérkedő szájhős, mint kend, nincs még egy a föld kerekén!

- Urrram! Ezt újabb sértésnek szánja?! - tajtékozott az öregúr.

- Ahogy tetszik. Kend azonban nyilvánvalóan ezt is elereszti a füle mellett.

- Úgy véli?! És ha mégis sértésnek veszem?!

- Akkor mint becsületben leszerelt veterán harcos és köztisztületben álló városi pénztárnok, tudja, hogy mi a kötelessége! Aki egymaga megostromol egy ütegállást, annak elvesztett érdemrendjei dacára is meg kell óvnia a becsületét, ha azt kétségbe vonni merészelik.

- Rendben van! Kihívom párbajra!

- Nagyszerű! Én már amúgy is lendületbe jöttem, s a lábában van elég hely kend számára.

- Várjuk csak ki a végét, melyikünket fektetik bele! Csak nem gondolja, hogy elment az eszem, és golyóváltásba bocsátkozom önnel? Szó sincs róla! Kardra kelünk, hadd szikrázzanak a pengék!

- Csakhogy erről nem a kend akarata határoz, hanem én választom meg a harc módját! Ám jó, legyen, hadd járjak a kedvében: fenjük össze acélunk élet.

- Remek! Hol és mikor?

- Most azonnal, de nem itt! Kend megvétette magának tegnap az almásderest, és én most alkalmat adok, hogy megmutassa, nem csapott rossz vásárt. Lóra szökkenünk, és kinyargalunk a sík mezőre.

- Elfogadom! - bökte ki kénytelen-kelletlen az Őrmester. - De ki lesz a párbajsegédem? Hajlandó valaki megtisztelni ezzel az urak közül?

- Magától értetődik! Ám ezt majd megbeszélhetjük, akkor, ha a helyszínen vagyunk. Most tehát nyeregbe, és előre!

Felszólításának valamennyien eleget tettek. Amikor már elhagyták a bozótost, Blücher odasúgta Treskownak:

- No, most lép érvénybe az ötven dukátos fogadásunk! A malomtó korlátját eléggé szilárd akadálnak tartod?

- Hogyne!

- Kiváló! Néhány hüvelykkel magasabb is öt és fél lábnál. No, barátom, készítheted is a pénzt!

- De hát csak nem vágsz neki pusztán azért, hogy megnyerd a fogadást! Hiszen életveszélyben forogsz, ahol ugratnod kell! No és gondold meg, micsoda vakmerő kockázat az is, hogy az őrmestert magad után rántod!

- Papperlapapp és lárifári! Szükségem van arra az ötven sárga csikóra, és inkább vágom zsebre ma, mint holnap! Ti azonban eridjete azonnal a molnárhoz: rekesse el a malomárokban a vizet.

- Ahogy megállapodtunk - bólított Treskow, és jókedvű pillantással sandított Mikschre, aki a beszélgetésből mit sem hallott.

Blücher ekkor az őrmester mellé rúgtatott, megcirógatta az almásderes orrát, majd ujjával csettintett.

- Mit jelentsen ez?! Miért hízeleg a lovamnak?! - berzenkedett Hermann Miksch városi pénztárnok. Fölrémlett emlékezetében az iménti nyaktörő hajsza árkon-bokron át, és élt a gyanúperrel, hogy a főhadnagy mesterkedése valami főbenjáró csalafintaságot palástol.

- Mindjárt meglátja! – válaszolta Blücher, és megsarkantyúzta hátasát.

Az almásderes fölcsapta lobogó farkát, vígan fölnyihogott, és olyan szaporán kapkodta a lábát, mintha lovasával egy nap alatt akarná megkerülni a Földet. Megint megkezdődött a szédületes vágta, méghozzá olyan hajmeresztő és lélegzetszakasztó iramban, hogy rövid idő alatt tekintélyes távolságot tettek meg.

Olyan helyre értek, ahol a patak szemlátomást kiszélesedett, tavacskává öblösödött, és partján akkortájt jókora malom kelepelt. Blücher annak idején Wildenbrandttal együtt gyakran járt itt: azért választották kirándulásaik céljául, hogy lovaikat a vízhez szoktassák, és jól megtáncoltassák a habokban. A főhadnagy tudta, hogy a malomépület táján fővénypad húzódik a felszín alatt, errefelé sekélyebb a patak medre, embermagasságig sem ér benne a víz.

Blücher egyenesen odarobogott. Amikor az őrmester megpillantotta a csalékony elem sima, csillogó-villogó tükrét, kezdte szerfölött kínosan érezni magát. Mennél közelebb értek, annál bizonyosabban felmérte útjuk irányából, hogy Blücher a vízbe akar ugratni, összeszedte minden erejét, hogy megfékezze lovát, de az almásderes nem hagyta, hogy irányítsák: megszimmantotta a víz szagát, orrlýuka sóváran fújtatott, és öles szökkenésekkel követte a rókavörös kancát, amely eddig is derekas vezetőjének bizonyult.

Jól látszott már a szilárdra ácsolt, magasra épített palánk. De hiszen nincs olyan ló, amely ezen átugorna! És lám, Blücher mégis szédítő sebesen nekiered azzal a rókavörös jószággal!

- Főhadnagy úr! Főhadnagy úr!... Fogja vissza... azt az átkozott... dögöt! Az Isten... szerelmére! Azt a kutyafékoma... a... a...

A vakmerő huszár főhadnagy hátborzongató szökkenéssel szállt át a korláton. Tajtékozva csapott össze fölötté az ár. Az almásderes inaszakadtából követte.

- Főhadnagy úr!... Minden jó lélek... dicséri az Urat!... Isten irgalmazzon... szegény fejemnek!...

Hullám csapott az őrmester szájába. Néhány pillanat múlva lovától jó messze bukkant felszínre, kézzel-lábbal csápolt jobbra-balra, szuszogott, harákkolt és lihegett. A víz kisodorta nyergéből.

Blücher észrevette, lesiklott lováról, az őrmesterhez úszott, és megragadta üstökénél.

A rókavörös kanca közben vidáman tört a jól ismert partszakasz felé, az almásderes pedig hűséggel és ragaszkodón prüszkölt a nyomában. Rudolf, Treskow és a hórihorgas Benske álmélkodó elismeréssel bámulta az óriási ugrást, majd mit sem törődve a négy lubickoló lényvel, továbblovagoltak, s egykettőre eltűntek a malom irányában.

Miksch mindebből semmit sem vett észre. Csak annyit tudott, hogy a patakba zuhant, és ütött az utolsó órája. Víz tódult a fülébe, a szájába, az orrába, hörögve-bugyborogva, félig-meddig öntudatlanul hadonászva, görcsös kapkodással küzdött a fenyegető halál ellen, melynek jéghideg szárnyai könnyörtelen erővel suhogták körül.

- Maradjon már vesztég - harsogott Blücher parancsoló hangja úgyszólván mérföldnyi távolságra a fülétől -, máskülönben faképnél hagyom, és felőlem akár belé is fulladhat kend!

Miksch csak most érzékelte, hogy valaki a hajánál fogva tartja. Az esetleges menekülés reménye visszahozta rohamosan fogyatkozó életkedvét, engedelmeskedett az utasításnak, és annyira nyugodtan viselkedett, amennyire csak telt tőle szívének végtelen szorongásában.

- No, most már talpra állhat! Tápáskodjék föl kend, és nyissa ki a szemét, hadd lássa, hova vetette a végzet.

Kemény marok ragadta meg a vállát, és viharos lendülettel álló helyzetbe támogatta. Lába szilárd talajra lépett, a mély víz azonban még mindig álláig ért, és minduntalan azzal fenyegetett, hogy belefojtja a szuszt; minden porcikájában reszketve lökte föl magát újra meg újra.

- Főhadnagy úr! Főhadnagy úr! - kukorékolta megtört hangon, szemét még mindig csukva tartotta, két karját pedig botmerekven nyújtotta maga elé. - Itt fülök meg eleven valómban! Én... nem tudok... úszni!

- Nos, itt a legjobb alkalom, hogy megtanulja!

- Nem, nem, köszönöm az ilyen alkalmat! Nem kívánom megtanulni! Ki akarok kerülni... innét!

- Akkor nyissa ki már végre a szemét, és tisztázzuk, hányadán is állunk a kihívásával. Addig ki nem ereszttem innen, amíg nem vall színt.

- Még hogy az én kihívásom?! A szegény kis életemet szeretném visszahívni csupán. Én vagyok a világ legjámborabb embere.

- Ne karattyoljon ilyen számárságokat! Az imént öt tanú jelenlétében kihívott kardpárbajra. Ezt kend, a Belling-huszárok becsületben leszerelt őrmestere ugyebár nem tagadhatja! Mi pedig most értünk arra a helyre, amelyet küzdőporondul kiszemeltem.

Az őrmester e szavak hallatán úgy megijedt, hogy végre csakugyan kinyitotta a szemét. Köröskörül mindenütt csak vizet, vizet látott: halk, alattomos hullámok fodrozódtak feléje mindenünnen. Kiguvadt szeme előtt sárgába és zöldbe kavardott a vérfagyasztó látvány, ugyanolyan gyorsan lehunyta hát remegő szempilláit, mint amilyen gyorsan kinyitotta őket.

- Küzdőporond?! - óbégatta reszketeg basszusán. - Itt, a víz kellős közepén?! De hát ez badarság! Én ebben nem veszek részt!

- Akkor itthagynom faképnél, aztán csak várja kend, hogy megegyék a halak meg a békák!

E zord eshetőség hallatán a zupás őrmester lába önkéntelenül megroggyant. Az öreg vitéz feje tüstént víz alá került ismét. Blücher megragadta, fölhúzta, és újra talpra állította.

- No, látja kend, hova jut, ha ilyen makacsul húzódozik! Nyissa ki végre istenigazából a szemét, mert különben mérget vehet rá, hogy kifogyok a béketűrésből, és a sorsára hagyom! A Belling-husároktól becsületben leköszönt őrmester csak nem félhet néhány csepp víztől!

- Néhány csepp?! - jajveszékelt Miksch városi pénztárnok. - Még hogy ez itt néhány csepp csupán?! Hiszen csak úgy izeg-mozog, ficereg-mocorog benne a rengeteg kígyó, béka, csík és ebihal, bizsereg tőlük a lábam szára! A tengersok víz meg már a nyakamig ér! Ez lenne néhány csepp?! Megáll az eszem!

- No, ha a víz most a nyakáig ér, rövid idő múlva már a szájáig emelkedik, és akkor harangoztak kendnek! Nem veszi észre, hogy egyre magasabbra árad?! A molnár leeresztette a zsilipet, és nem adok tíz percet, összezsapnak kend feje fölött a habok!

- Főhadnagy úr! Ön borzalmas ember! Mondja hát gyorsan, mitévő legyek!

- Rántson kardot, különben miszlikbe aprítom!

És Blücher kivonta pengéjét, fenyegetően megvillogtatta az őrmester orra előtt.

- Itt pusztulok hát nyomorultul! Amikor még a Belling-huszároknál szolgáltam, sohasem hittem volna, hogy ilyen csúnya véget érek! Nincs semmi módja, hogy ezt a szörnyűséges halált elkerüljem? Szívesen megteszek bármit, amit kíván, csak jussak partra egyszer ebből a nedves Siralomvölgyből!

- Ejnye, hát ilyen nyűlszívű kend, így reszket ettől a tenyérynyi pocsolyától?! De ha komolyan gondolja ígéretét, tekintettel eddigi barátságunkra, olcsón megalkuszom.

- Mit óhajt tőlem?

- Mindenekelőtt meg kell kérdeznem: tudja-e, hogy Hiller az almásderest már el is adta?

- Nem! De hát az nem lehet, hiszen még az enyém!

- Csak rövid ideig. Esküvő után szépen elviszik majd! Ganzow, a lócsiszár mondta még tegnap este a csicskásomnak: ő jól ismeri az almásderest, és ezért megvette látatlanban. A szatócs tehát csak lóvá tette kendet ezzel az állattal! Túl fukar ez az alamuszi fráter ahhoz, hogy pusztá szeretetből ilyen kiadásba verje magát. Amint övé a leány, lőttek az almásderesnek!

- Azt a fűzfán fűtyülő rézangyalát! Ezer mennydörgős mennykő!... De hisz mit segít rajtam, ha mérgeledöm?! Utolsó hazug csaló ez a Hiller!

- Magam is váltig csodálom, hogyan vezethette olyan könnyen orránál fogva kendet. Hogyan szemelhetett ki ilyen nyeszlett alakot a leányának, amikor olyan derék kérő is pályázik a kezére, mint Wildenbrandt?! Talpig férfi ez a legény, kend pedig hálát adhat az Istennek, hogy ilyen jóra való veje lesz.

- Én?!... Azt?!... Velemnek?!... Soha!...

- Márpedig Wildenbrandt lesz a veje! Ez a feltétele annak, hogy kihúzzom-e kendet a vízből vagy sem.

- Ki nem állhatom ezt a Wildenbrandtot! Vérig sértett!

- Csak ne beszéljen sértegetésről. Amit Wildenbrandt mondott, az igaz: kend szörnyűségesen elveti a sulykot a hencegős dajkameséivel, őrmester úr, magára vessen, ha kutya se hisz már a nagyzolásainak! No de a víz nemsokára a szájáig ér, kendnek rövidesen befellegzett!

- Ez a Wildenbrandt szegény, mint a templom egere, és csak altiszt! Efféle éhenkórász katona, aki még szolgálóidejét tölti a hadseregben, nem a lányomhoz való! Évekbe telhet, míg olyan beosztást kap, hogy el tud tartani egy asszonyt!... Kutya fékomadta! Már nem ér le a meder fenekéig a lábam, mindjárt ellep a víz!... Az Isten áldja meg, mentsen ki már ebből a borzalmas áradatból!

- Előbb azonban egyezzek bele a javaslatomba, higgye el, sokkal előnyösebb, mint gondolja. Wildenbrandt egyáltalán nem éhenkórász, van háromezréz tallérja a háziasszonyomnál, és ötven dukátja énnálam. A király következő születésnapján pedig őrmesterré léptetik elő; saját szememmel láttam, rajta van a listán! Ami pedig a további előmenetelét illeti, jó beosztást kap,

afelől kezkeskedem! Magam gondoskodom majd róla... Határozzon gyorsan! Vagy igent mond, vagy összezsapunk! Nem várok egy percet sem tovább!

- De hát én már szavamat adtam Hillernek, és nem szeghetem meg az ígéretemet, amíg ő állja az egyezséget!

- Hiller már megszegte a szavát, amikor suba alatt továbbadta az almásderest. Ráadásul meg is futamodott a gyáva anyámasszony katonája, éppen elég szégyent hozott a leendő apósára! Kend még ma felbontja az eljegyzést. Nos, rajta!

Szabályja megint fenyegetően villogott az őrmester szeme előtt; Miksch városi pénztárnok ekkor már busa bajszaig vízben állt. Víziszonya, ha lehetséges, tovább fokozódott, jól föl kellett szegnie a fejét, hogy ne loccsanjon szájába egy-egy fürge hullám.

- Irtózatós! - bugyborogta. - Muszáj igent mondanom, különben elnyel az árvíz! Húzzon ki! Húzzon ki! Legyen Wildenbrandté a lány!

- Így hát megegyeztünk! És ma este megtartjuk a kézfogót!

- Bánom is én!

- Akkor hívom az almásderesét, hogy felszállhasson rá.

- Igaz is, vele mi lesz?

- Telik-e annyi a jövedelméből, hogy gondoskodják róla, hogy mindennap megkapja a maga abrakját?

- Azt hiszem, igen, ha kissé összehúzom magam.

- Akkor megtarthatja!

Blücher élesen füttyentett.

A rókavörös kanca társával együtt a füves parton legelészett; fölkapta a fejét, és nyugodtan belegázolt a malomtóba. Az almásderes a fülét hegyezte, körbe csápolta a farkával, majd nyomban utána léptetett. Nemsokára mindkét csatáros férfiú kilábalt a vízből.

- Ezzel megvolnánk! - jelentette ki Blücher, és hangja megint a korábbi udvarias modorban csengett. - Most nyargaljon haza, de gyorsan, és igyekezzék fölmelegedni, nehogy megártson önnek a hideg fürdő! Nekem még bajtársaimért kell mennem.

- Előbb azonban kérhetek valamit, főhadnagy úr? - kérdezte elcsukló hangon a csuromvizes őrmester, és minden porcikájában reszketett.

- Tessék.

- Ne beszéljen senkinek a mai eseményekről! Nagyon ártana a tekintélyemnek, ha híre kelne a dolognak!

- Rendben van. A mi titoktartásunkra számíthat; csak arra ügyeljen, nehogy ön árulja el magát! Viszontlátásra, még ma találkozunk. Addig is Isten önnel!

Félrekanyarodott a víztől csöpögő városi pénztárnok mellett, és ficáncoló paripáján elügetett a malom felé. Ott találta három bajtársát, akik már izgatottan várták.

- No, hogyan végződött az ügy? - kérdezték egyszerre.

- Jól, nagyon jól - hangzott a felelet. - Wildenbrandt elégedett lehet.

Aztán a molnárhoz fordult.

- Ideküldtettem magamnak egy rend ruhát. Mutassa meg, hol öltözhetem át, és gondoskodjék egy pohár meleg italról is!

A tisztek nemsokára jókedvűen vágattak a város felé. Treskow elvesztette a fogadást, és kijelentette, kész megfizetni az ötven dukátot. Már azt sem győzte csodálni, ahogy Blücher rókavörös kancája átszökkent az öt és fél láb magas akadályon, azt azonban sehogy sem értette, hogy a kivénhedt almásderes is átjutott rajta.

Blücher jót nevetett.

- Lobog még ifjonti virtus a fürge, öreg jószágban, de másodszorra aligha sikerülne ez a remeklés! A te dukátjaidat pedig a derék Wildenbrandt kapja meg hozományképpen.

Tetemes útszakasz maradt már mögöttük, és a bozótosból épp nyílt terepre fordultak, amikor az elől nyargaló hórihorgas Benske megrántotta lova kantárszárát, és jobbjával a faszállító ösvény torkolata felé mutatott, ahonnan érkeztek. Huszársvadron bukkant elő a cserjék közt; a felpuhult talaj ellenére sebes ügetéssel igyekezett a szabad mezőre.

- Hohó! - rikkantotta Rudolf. - Platow huszár kapitány a szegény, agyongyötört századával.

- No, akkor figyeljete csak - biztatta bajtársait Blücher, aki utolsónak maradt a csoportban, és nem látott jól a többiektől -, észreveszitek-e a mi vitéz almásderesünket a jó öreg Miksch városi pénztárnokkal a hátán!

- Ugyan már, mit keresne ott az agg csont?

- No hisz ő maga semmit. Hanem az almásderes nem tud ellenállni a kürtszónak, és ha lovasságot lát, tüstént a nyomába ered. Nem fékezi meg sem sarkantyú, sem gyeplő. Csodálkoznék rajta, ha az őrmester nem akadt volna össze a huszárszázaddal.

- Hahaha! Csakugyan! - kacagott föl a langaléta Benske. - Ott zötyög a vén salabakter, szép rendben, glédában! No, Miksch, most aztán nagy élményben lesz részed!

- Platow kapitány roppant élvezettel pécézte ki ökelmét, és élénken el tudom képzelni, milyen pokolian megtáncoltatják! Szegény flótás bőrig ázott az imént, de én százat teszek egy ellenében, hogy fertályóra múlva megint szakad róla a verejték!

A svadron huszár elvonult előttük, ők pedig folytatták útjukat. A városban aztán mindenki a szállására sietett.

ADELHEID AGGSZÚZ CÉLHOZ ÉR

Adelheid kisasszony ezalatt tűkön ült csöndes szobája ablakánál.

Látta, hogy a titkon szeretett férfi elmegy hazulról. Azóta már jó idő telt el, és félelme nőttön-nőtt, noha a főhadnagy megígérte, hogy Hillernek nem esik bántódása. És ha valami előre nem látható történt?! Milyen könnyen ejt halálos sebet egy eltévedt golyó ott, ahová nem is szánták!...

Szíve egyszerre csak örvendező dobpergésbe fogott. Cingár termetű férfiú fordult be sietős léptekkel a sarkon. Nem viselt kalapot, haja ziláltan és nedvesen csüngött az arcába; ruháját - pedig mintha uniformis lett volna! - vastagon borította a sár. Megismerte a fűszerest, aki éppen most ért haza „párbaja” után. Kapkodó gyorsasággal forgatta meg a kulcsot lakása ajtajában, s a következő pillanatban már el is tűnt.

Adelheid vénkisasszony arca örömtől ragyogott. Blücher tehát állta a szavát, és megkímélte Hillert. Ó, ha megtartaná a másik ígéretét is, és nyélbe ütné a házasságot!

Hosszabb idő múltán megpillantotta Wildenbrandtot meg a főhadnagy csicskását is; azt az üres ládát hozták vissza, amelytől úgy megrémült ma pitymallatkor.

Egy óra múlva pedig megjelent a főhadnagy is a színen, lova nyergében feszített frissen és vidáman, s mint mindig, most is sugárzott róla az életkedv.

Hála Istennek! Vérontás tehát nem történt, és minden jól végződött.

Adelheid csak figyelt, figyelt, de hiába kémlelt, a szatócs szikár, sápadt arca nem bukkant fel a szemközti ház ablakában.

A bolt is zárva maradt, és a vevőknek, akik bevásárolni jöttek, dolgukvégezetlenül kellett odébbállniuk.

Talán megbetegedett a fűszeres a nagy izgalomtól? Így múlt el a délelőtt és a délután. Jött az este, de a szeretett férfi még mindig nem mutatkozott. Adelheid kisasszonyt ismét szorongás fogta el, már-már azt fontolgatta, nem tanácsos-e kifaggatni a főhadnagyot, amikor kopogtattak az ajtaján. Blücher legénye állt előtte:

- Bocsásson meg, nagyságos kisasszony! Szabad kérdezni, van-e egy kis ideje?

- Miért kérdi?

- A gazdám küldött. Arra kéreti kegyedet, fáradjon le a pincébe.

- Hogyne, magával tartok.

A pincét csak szűkösen világította meg egy pislámpa. Közepében - Adelheid kisasszony titkon megborzongott - ott barnállott az a láda, amelyik ma reggel elkerült a bozótba.

Blücher, Rudolf, Treskow és a hórihorgas Benske mind ott állt, és síri komorsággal meredt arra a vézna emberkére, akinek Wildenbrandt erősen megmarkolta mindkét karját, hogy el ne szelelhessen. Adelheid kisasszony alig bírta visszafojtani döbbent sikolyát: Hiller, a szatócs és löegyleti főhadnagy vergődött hűledező pillantása előtt!

Blücher megrovó hangon ripakodott rá a fűszeresre:

- Csakugyan úgy vélte kend, hogy ilyen olcsón kereket oldhat, és megszökhet kötelezettsége elől?!

- A kérdezett nem felelt, hanem aggodalmasan pislantott egyik tisztről a másikra, arcvonásaikról akarta leolvasni, mit szándékoznak tenni a továbbiakban.

- Úgy eltorlaszolta magát a házában - folytatta válasz híján Blücher -, mint valami lovagvárban! Valóban olyan csapnivaló rossz katonának tart, hogy azt hiszi, nem tudom ostrommal bevenni azt az erődítményt?!

Hiller nem tudta, mit mondjon erre, ezért csökönyösen hallgatott.

- Ma hajnalban megfutamodott kend, mert nem akart bekerülni ebbe a ládába! Most azonban mégis belekerül! Nincs irgalom! A percei meg vannak számlálva! Blücher főhadnagy nem az az ember, akivel packázni lehet! Ha belegázolnak a becsületébe, körömszakadtáig kitart, és keményen megtorolja a sértést!

A legényéhez fordult.

- Nálad van a pisztoly?

- Parancsára, főhadnagy úr!

- Akkor add oda neki a fegyvert!

A tisztiszolga jókora töltött mordályt vont elő a pisztolytáskából, és a szatócs markába nyomta. Hiller döbbenetén bámult zavarában. Riadtan bökte ki végre:

- Mit csináljak ezzel az izével?!

- Még kérdezi?! Megegyeztünk abban, hogy ma egyikünknek meg kell halnia. Még mindketten élünk, következésképp tehát előről kezdjük!

- Előről?! - habogta a fűszeres, és megrogyant, mintha máris átverte volna szívét a halálhozó golyó. - Nem és nem!... Szó se lehet róla! Visszavonom a kihívást! Bocsánatot kérek mindenért, amit csak kíván: a burgundiért, a számláért, a sürgetésért, mindenért, amit csak óhajt!

- Főhadnagy úr! - csendült föl ekkor egy halk, kérő hang, és egy finom kacsó csillapítóan érintette meg Blücher karját. - Kérem, ne lője agyon! Gyakoroljon kegyelmet! Én magam is azonnal meghalnék, ha itt, a házámban ilyen szörnyűséges dolog történné!

Adelheid kisasszony azt hitte, szerelmese valóban életveszélyben forog, és most igyekezett megoltalmazni titkolt rajongása tárgyát.

- Hm! Hát ez igaz! A kegyed háza, nagyságos kisasszony, csakugyan rossz hírbe keveredik, ha éjnek évadján lepuffantanak itt egy szatócsot, és az illető átszenderül az örökkévalóságba! Erre nem gondoltam, és természetesen örömet vagyok önre tekintettel. De mi hasznát veszi kegyed, ha életben hagyjuk?

- Én?!... - kérdezte Adelheid zavartan. - De hát ön nagyon jól tudja, kedves Blücher úr, hogy én azt szeretném, ha...

- Igen, tudom, az lenne a legjobb, ha golyót küldenék a koponyájába, hiszen akkor megszabadítanám tőle azt a szegény kislányt, akit erőszakkal kényszerítenek hozzá!

- Erőszakkal?! - szólt közbe Hiller. - Én soha semmit sem erőltetek! Én nem kényszerítettem Trudét, az apja önként adta hozzá a beleegyezését! Az ő kedvéért azonban nem hagyom, hogy most itt rakásra lőjenek!

- Márpedig éppen őmiatta kell most felvennie a néhai nevet! Én ugyanis megígértem Wildenbrandtnak, hogy Trude az övé lesz. Nomármost, ha kend önként el nem áll a mátkaságtól, akkor én kénytelen-kelletlen elteszem láb alól, és átsegítem pisztolyommal a másvilágra...

- Nekem az élet sokkal fontosabb, mint Trude! Hallani sem akarok róla többé!

- Közölné ezt az őrmester úrral is?

- Hát, ha másként nem rendezhető az ügy, legyen, rászánom magam.

- Jól van, szaván fogom! Később majd átmegy Miksch városi pénztárnok úrhoz, és eligazítja a dolgot... Az élete azonban másvalamitől is függ! Hallgassa meg, mi a feltétele.

- Még egy feltétel? Hát ennek már sosem lesz vége?!

- Ha kívánságomnak megfelelően lemond Trudéről, kötelességemnek érzem, hogy helyette másik asszonyt ajánljak.

- Másik asszonyt?! Nekem?! Egyre se vágyom! Hallani sem akarok többé a fehérszemélyekről! Csak galibát okoznak!

- Nagyon téved! Az embernek meg kell találnia az igazit, és azt kell feleségül vennie. Én például tudok is egy kiváló hölgyről, akit épp kendnek teremtetett a Jóisten!

- No, arra magam is kíváncsi vagyok, szívesen megnézném!

- Tessék! - válaszolta Blücher, és a kisasszony felé fordult, de már nem látta sehol. Amint a szemérmes Adelheid észrevette, hogy a beszélgetés az ő személye körül forog, szégyenében elillant. Ezért aztán a főhadnagy így folytatta:

- Menjen csak föl Adelheid kisasszonyhoz! Már nagyon régóta jóindulattal van kend iránt, tekintélyes vagy birtokosa, és korban is épp kendhez illik. Sokkal jobb parti egy ilyen embernek, a löegylet főhadnagyának, mint az őrmester koldusszegény lánya!

- Adelheid kisasszony?! Jóindulattal volna irántam?! - hüledezett Hiller. Kellemesen meglepődött. Hogy az ő korában ilyen jómódú asszonyt kaphasson, sosem hitte volna. Ebben Blüchernek mindenképp igaza van, csakugyan sokkal különb parti!

- Egyetért velem? - kérdezte a főhadnagy.

- Igen, tökéletesen egyetérték.

- Nagyszerű! Akkor most még egy feltételt szabok, aztán végképp elteszem a pisztolyt. Ez az utolsó s egyben a legkönnyebb is... Az almásderesről van szó! Újra elkótyavetyélte, igaz?

- Honnan tudja?

- Biztos forrásból tudom! Kend azonban felbontja a szerződést, mert Miksch meg akarja tartani a szürkét.

- Azt bevinné a hasa, ugye?! Az almásderest megtartaná, a lányát meg nem vehetem el?! Hohó, nem úgy verik a cigányt!

- De hisz így is jó vásárt csap! Dúsgazdag lesz, ha házasságot köt! Adelheid kisasszony óriási hozománya száz ilyen lovat kitesz!

- De hát azt sem tudom, hogy hozzám jön-e egyáltalán!

- A kisasszony azonnal igent mond, erről biztosíthatom. Hanem akkor megtarthatja az őrmester a lovat, igaz-e?

- Tartsa meg! Sok szerencsét kívánok neki ahhoz a kerge jószághoz! Jól összetörte csontjaimat az az almásderes!

- Akkor most menjen föl a háziasszonyomhoz, és beszélje meg vele a továbbiakat. Aztán jöjjön a lakásomra. Várom!

- Szabad-e mégelőtte kérnem valamit?

- Nos?

- Ne beszéljenek senkinek arról, ami ma történt!

- Ez csak a kend viselkedésétől függ! Ha kend is tartja a száját, senki sem értesül a dologról.

A becsületben leköszönt zupás őrmester és köztiszteltben álló városi pénztárnok, Hermann Miksch újra székén ült az ablaknál, és kikémlelt a sötét alkonyatba. Tudta, hogy Blücher állja a szavát, és jönni fog.

Trude az asztalnál kézimunkájával foglalatzkodott a lámpafényben. Azon törte a fejét, ugyan mi történhetett, hogy apja ilyen hangulatban van ma, amilyenben még sosem látta eddig.

„Csak azt szeretném tudni, mikor toppan be végre - gondolta Miksch. - Egy főhadnagy gyorsabb is lehetne! Az ő lova persze nem olyan szellőlábon jár, mint az én jó öreg almásderesem!”

Majd hangosan így folytatta:

- Képzeld csak, Trude! Ma tizenkét rőfnyi magas korláton ugrattam át a lovammal, és túloldalt... zsupsz!... egyenest a vízbe! Blücher főhadnagy is ott lábatlankodott, és hajsza! híján belefutott abba a sekély pocsolyába, úgy kellett kiráncigálnom! Amikor még a Belling-huszároknál szolgáltam, szintén végrehajtottam sok szép ugratást, de ilyen hatalmasat még soha!

A leány elismerően biccentett.

- Aztán pedig összeakadtam egy svadron huszárral, az agyalágyult Platow kapitány századával. Fogadtam is ökelmével, hogy nem tud nyakon csípni, még csak nyomába sem ér az almásderesemnek... Úgy bizony, három órán át kergetőztünk körbe-karikába, és természetesen megnyertem a fogadást!

Székével a másik ablakhoz lovagolt. Hirtelen felkiáltott:

- Ott jön! Trude, vedd csak a lámpát, és világíts a lépcsőn!

- Ki az?

- Blücher főhadnagy úr. Megösmérem a lépte koppanását meg a sarkantyúja pengését. Olyan sajátosan csörgeti a kardját is, ahogy gangos járással közeleg az utcán.

Jól hallotta. Valóban Blücher jött fel a lépcsőn. Barátságosan üdvözölte a lányt, és a szobába lépett.

- Jó estét, őrmester úr! Kipihente magát?

- Hogy kipihentem-e?! - értetlenkedett az öregúr, és a lányára sandított. - Miért kellett volna kipihennem magam?! Egy őrmesternek, aki a Belling-huszároknál szolgált, sose kell kipihennie magát, mert hisz az égvilágon semmi sincs, ami kifáraszthatná!

- Magam is úgy vélem! Platow kapitány üdvözlétét küldi. Azt szeretné tudni, vajon...

- Ó, kedves főhadnagy úr! - Miksch megint a lányára sandított beszéd közben. - Szót sem érdemel a dolog, szót sem érdemel a dolog! Ösmérem a kapitány urat, és egyáltalán nem fontos az ügy...

- Remek! - válaszolta nevetve Blücher, aki méltányolta az őrmester oldalpillantásait. Kedélyesen helyet foglalt.

- Hogy van az almásderes?

- Pompásan! Megtarthatom?

- Igen, a szatócs majd személyesen biztosítja róla.

- Még ma idejön?

- Minden bizonnyal. Azt hiszem, máris itt van... Nem, nem, ez valaki más!

Nyílt az ajtó, Wildenbrandt lépett a szobába, és katonásan szalutált a tisztnek.

- Alázatosan jelentem, főhadnagy úr, azért jöttem, hogy beszéljek az őrmester úrral.

- Nagyon helyes, mondja csak el neki, mi nyomja a szívét!

Az altiszt főhajtással hátralepett, majd Miksch városi pénztárnok felé fordult.

- Örmester úr! Egyszer már tiszteletemet tehettem itt, és közölhettem önnel, hogy Trude és én szeretjük egymást, ön akkor ellenezte vonzalmunkat. Ma azonban történt egy s más, és azóta az ön véleménye merőben megváltozott. Felségesen átugratta almásderesével a malomtó paláncját, aztán pedig, amikor a főhadnagy úr kihalász...

- Hallgasson már el! - ripakodott rá paprikapirosan a városi pénztárnok, miközben székével néhány rőfnyit előrenyargalt, és aggodalmas pillantást vetett a lányára. - Nekem semmi kifogásom maga ellen! Ha a lányom igent mond, áldásom rá, feltéve, ha minden úgy lesz, ahogy korábban megbeszéltük! Azt a kínos szóváltást ne is említse, ami pedig azt az akadályugratást illeti, igazán potomság, egy becsületben leköszönt huszár örmester ennél sokkal külön...

- Jó estét! - hangzott szégyenlősen az ajtóból. Hiller állt a küszöbön. Elnyűtt egyenruhája helyett fecskefarkú, bő, kék kabátját viselte.

- Kerüljön beljebb! - biztatta Blücher. - Épp a legjobb pillanatban érkezett, hogy kifejezze jókívánatait.

- Magam is épp ezt szeretném - válaszolta a szatócs. Miksch örmester úr, szeretnék valamit mondani magának.

- Eladta az almásderest? - vágta rá Miksch.

- Igen, eladtam, mert... mert...

- Úgy?! Hej, a kirelejumát, kend aztán csak akasztófára való ritka jómadár!

- Bocsánat, örmester úr, közben egy s más megváltozott. Az almásderest azonban megtarthatja!... Ami pedig a leányát illeti, nos... nos...

- Nos?!

- Hát azt is megtarthatja!

- No, nézzenek oda! Nem tetszik már a lányom, mióta agyonlőtték kendet? Mi a manó?! Ugyan már, mi üthetett kendbe, hogy csak úgy egy csapásra...

- Mással járok jegyben - bökte ki Hiller óvatosan -, új arám pedig megbízott azzal, hogy Wildenbrandt altisztnak ezennel háromszáz tallért kézbesítsek.

- Én pedig - fűzte hozzá Blücher - megtoldom ezt az összeget ötven dukáttal. Egy jó barátja küldi az altiszt úrnak nászajándékképpen. Itt van, ni!

- Híjnye, az ebugattát! Kutyafékomadta! - kurjantott föl Miksch, és akkorát ugratott székével, mintha a szoba mennyezetén akarna kiröpülni. - Hát ha ilyen aranyeső hull a nyomában, még szívesebben látom vejemuramat a házamban! Isten hozta, öcsém!

- A háromszáz tallért köszönettel elfogadom - jelentette ki Wildenbrandt vidám mosollyal -, de ami az ötven dukátot illeti, azt az almásderes versenydíjául szánták. Megengedi, főhadnagy úr, hogy továbbajándékozzam?

Blücher beleegyezően bólintott.

- Tessék, apósuram, fogja ezeket a sárga csikókat! Építsen istállót a pénzből, és vegyen rajta abrakot és almot a derék állatnak!

Miksch ezúttal valóban képtelenül nagyot szökellt a székén, ennél merészebbet az almásderes nyergében sem ugrathatott volna.

- Igaz ez, Wildenbrandt, aranyos fiacskám?! - kérdezte leesett állal, majd talpra pattant, és kitérte karját. - Keblemre, kölyök!

Megpödrölte villahegyes végű kackiás bajsát, és cuppanós csókot nyomott az altiszt arcára. Aztán megfogta lánya karját, és odavezette szerelmeséhez.

- Legyetek egymáséi, azt a fűzfán fűtyülő rézangyalát ennek a kutyateremtette világnak!... Főhadnagy úr, ön aztán becsülettel és derekasan állta a szavát! Amikor még a Bellinghuszároknál szolgáltam, akkor is akadtak nagy eszű, sőt agyafűrt tisztok, de ilyen minden hájjal megkent ravaszdival, mint amilyen Blücher főhadnagy úr, még nem találkoztam!... Hiller is meglelte a párját, Wildenbrandt is meglelte a párját, és jómagam... jómagam is megleltem a magamét, nevezetesen az almásderest. Hej, még sokkal inkább kedvemre való, mint bármelyik érdemrend, amellyel csak kitüntettek, hiszen úgylis elvesztettem szépen sorban valamennyit!... Ha ajánlhatnék valamit a Főhaditanácsnak, bizony elrendeltetném velük, hogy főhadnagy uramat két év múlva kapitánnyá, négy év múlva ezredessé, majd hat év múlva tábornokká nevezzék ki! Rátermett katona, annyi szent, igazi fenegyerek, nemcsak megérdemli, hanem a legméltóbb is rá...

Majtényi Zoltán fordítása

A TÖRZSASZTALNÁL

Hogyan kerültünk össze a feleségemmel? Hát ez aztán furcsa história. No, figyeljetek csak ide!

Berlinben dolgoztam utoljára, utána majd egy évig kóborogtam ide-oda szép német hazámban, és igencsak lerongyolódva érkeztem ide, Ernstthalba. Mi rejlett a ládámban? Két nadrág - szitává lyuggatva, de szép rendesen megfoltozva, ahogy dukál -, egy gombja vesztett, elnyútt mellény, egy kabát (már senki sem mondaná meg, milyen színű is lehetett valaha), egy kalap (épp válófélben a karimájától), egy pár csizma (valamikor legalábbis úgy hívták e lábtüket). No és a fehérenemű? Hát arról igazán semmi szó ne essék.

Egyáltalán nem állt szándékomban, hogy itt maradjak, szívesebben visszatértem volna Berlinbe, a régi mesteremhez. Ám amikor odaálltam az öreg Ludwig kovács elé az útipénzemért, ő amúgy oldalvást rám sandított, és azt dünnyögte:

- Ha én a maga helyében volnék, nem kószálnék ide-oda a világban...

- Tessék? Hogyan?

- Vegye csak egyszer jobban szemügyre a külsejét, aztán rájön magától is, mire gondolok.

Jobban szemügyre vettem hát a külsőmet - és maradtam. Az öreg Ludwig mesternek igaza volt. Nem is telt bele sok idő, megint jóra fordult a sorsom; szép ruhákhoz, finom holmikhoz jutottam, és örömet leltem önmagamban. Egy év sem múlt el, és első segédnek tettek meg; ha meg vasárnap elmentem a táncházba, vagy betértem egy vendéglőbe, a legtekintélyesebb polgárok mellé ülhettem, és a legelőkelőbb családokból való lányokkal táncolhattam. Jólesik az ilyesmi az embernek, könnyűvé teszi az életet meg a munkát.

De nehogy azt higgyétek ám, hogy folyton csak a sörös korsó mellett üldögéltem! Nem bizony, hanem rendesen otthon maradtam, olvastam vagy valami más hasznosat csináltam, csak akkor bújtam a jobbik ruhámba, és baktattam el a városházi sörözőbe, ha az Engel pékmester Lenkája is odament táncolni. Ez a tűzről pattant leányzó nem csupán a fejemet szédítette meg, hanem a szívemet is igencsak megdobogtatta; de arról már fogalmam sincs, hogyan fészkelte be magát olyan mélyen a lelkembe.

Szemrevaló, igencsak takaros fehérnép volt ez a Lenka, és nagyon derék teremtés. Ami pedig a szívét illeti, hát az igazán aranyból volt. Aranyszívűnek mutatkozott anyja iránt is, akinek gyenge lábon állt az egészsége, meg a kishúga iránt is, aki egész lelkével rajta csüngött. Egy szó, mint száz, éppen olyan volt, amilyennek én képzeltem el egy igazán jóra való leányt; ezért futottam ki naponta százszor is a kapu elé, és lestem át az utca túlsó oldalára, nem láthatom-e meg egy pillanatra hosszú, szőke hajfonatát.

Ha pedig úgy esett, hogy éppen kinézett az ablakon, és kedvesen felém bólintott, akkor a nagymogulnál is gazdagabbnak éreztem magam, a kalapács meg az üllő úgy zengett utána, mint annak a rendje!

De azért mégis akadt egy s más, amit jól meg kellett fontolnom; Lenka apja ugyanis az egyik leggazdagabb ember volt a városban, az én ládámban pedig csak néhány hitvány forint szerénykedett, amivel nem lehetett sokat kezdeni. A mesterem ugyan gyakran rebesgette, hogy nyugalomra vágyik, és szeretne túladni a műhelyen, közben pedig megint olyan sandán pislogott rám, mint annak idején; mégsem tudtam igazán, hova akar kilyukadni ezzel a példálózással. Nem feleltem hát a sok szófia beszédre. Aztán - egy őszi vasárnapon - Engel pékmesteréhez látogató érkezett. Egy liebentali gazdag pék fia, akinek már nem tetszett

otthon, mert az apja mostohát hozott a házhoz. Úgy határozott hát, hogy elköltözik hazulról, és saját pékséget alapít. Amihez persze asszony is kellett - a liebentali pék fia pedig Lenkát szemelte ki feleségnek.

Gondolhatjátok, engem egyáltalán nem hagyott hidegen ez a gyorsan suhanó hír, úgyhogy aznap délután szinte egyetlen percre sem távoztam az ablakból. Odaát nagy volt az öröm és az ujjongás, mintha valami nagy szerencse érte volna a házat, csak Lenka jött hébe-hóba az ablakhoz, és nézett át felém oly szomorúan, hogy elhatároztam, végre egyszer igazán összeszedem a bátorságomat.

Este elmentem a városházi sörözőbe, és alighogy beléptem a táncterembe, máris Lenkát pillantottam meg, épp a kérésjével táncolt. Ez bizony igencsak föbe kólintott. Ám nem sokáig mardosott a rossz érzés, mert alighogy visszakerült a helyére Lenka, máris nézelődni kezdett körös-körül, és addig keresett, míg csak meg nem látott. Akkor pedig olyan kedvesen, barátságosan tekintett rám, hogy azon nyomban odasiettem hozzá, és tüstént megkérdeztem tőle, táncolhatnék-e vele én is egyet?

Egyetlen szót sem szólt, csak bólintott. Ez a bólintás azonban olyan különleges ékesszólással beszélt, hogy mindent megtudtam belőle, mindent! Amikor a zenészek játszani kezdtek, felálltam vele a tánchoz. Ám ekkor odatoppant eléem az idegenből jött péklegény, végigmért, és azt kérdezte:

- Mit akar maga az én táncosomtól?

Bosszantott a fickó pökhendisége, de nyugalmat erőltettem magamra, és azt mondtam:

- A maga táncosától? Úgy vélem, a kisasszony most az én táncosom.

- Nagy tévedés, és ezt mindjárt be is bizonyítom.

Megragadta Lenka karját, hogy elhúzza tőlem a lányt. No hiszen, ismertek engem. Kit én megfogok, abból kiszorul a lélek, mert... hogy is mondjam csak? Hát mert a magunkfajta vassal dolgozik; amikor markommal megszorítottam a karját, nagyot kiáltott, és azonnal elengedte Lenkát. No, képzelhetitek, hogy ezután már egyetlen táncot sem hagytam ki, majd hazafelé menet is nagyon jól megvoltunk egymással. Hej de szép este volt!

Mindezt tudnotok kell előljáróban, no és még valamit!

A liebentali péklegénnyel való házasságból persze semmi sem lett; Lenka csökönyösen hajtogatta: neki ugyan nem kell ez a nyámnnyila fickó, és amikor az apja tovább kötötte az ebet a karóhoz, azt is megmondta neki, hogy miért nem, és rólam is beszélt. No, erre aztán odaát éktelen civakodás tört ki, még az ablakok is remegtek, és még az utca másik oldalára, hozzám is áthallatszott, hogy ilyen „koldusfajzat”, olyan „kormosfenekű” vagyok...

A mesterem is hallotta persze mindezt, és kifaggatott a történetekről.

- Hát így állunk! - állapította meg aztán. - Már régóta gyanítom, hogy Lenka megbabonázta magát, és azt is sejtettem, mi lesz a folytatás. No de sose aggódjék! Holnap majd átmegyek Engel mesterhez, és lesz hozzá egy-két szavam, ami a maga hasznára válik. Igaz, elég kopottan érkezett ide hozzánk, és most sincs tele a zsebe, de rendes legény, derék munkás. Ha van kedve hozzá, átadom magának a kovácsműhelyt; majd megegyezünk, és úgy intézzük, hogy ne rokkanjon bele a vásárba. Áll az alku?

És a kezét nyújtotta.

Még sohasem tartott ilyen hosszú beszédet nekem ez a jólelkű öreg. Olyan előnyös vételárat kínált, hogy örömmel csaptam a tenyerébe.

Másnap délután át is ment Engelékhez, én meg sóvárogva vártam, milyen választ hoz nekem. Amikor végre visszajött, már messziről leolvastam az arcáról, ridegen elutasították.

- Pöffeszkedik a pénzével ez a pék - mondotta -, kovács vöről pedig hallani sem akar. Nézzen inkább egy másik lány után! Csak a kezét kell kinyújtania bármelyikért.

- Rossz tanács ez, mester! Én már ígéretet tettem Lenkának, és állom is a szavamat, még ha tíz évig kell is várnom.

- Szóval komolyan gondolja? Akkor ne vegye rossz néven, amit mondtam. Csak tudni akartam, hogy fogja fel a dolgot. Lenka is pontosan ekként vélekedik, kijött utánam a tornácra, és egy üzenetet bízott rám. Sose szálljon inába a bátorsága; ő hű marad magához, este pedig, kilenc és tíz között, amikor az öregek már lefeküdtek, gyertyát tesz a padlásszoba ablakába, ha valami mondanivalója lesz a maga számára; akkor maga jöjjön az udvari ajtóhoz. Így is történt. Voltaképpen nem kellemes és szigorúan véve nem is becsületes dolog a szülők háta mögött találkozgatni egy lánnyal, de hát a szerelem még ezt se bánja. Ezt ti is éppúgy tudjátok, mint én. Ott ácsorogtunk hát eleinte néhány alkalommal az udvaron, aztán beljebb kerültünk a tornácra, majd a konyhába, amint odakünn túlságosan hidegre fordult az idő, végül pedig bemerészkedtünk a dagasztóműhelybe, amelyet - ahogy ez a régi pékségekben lenni szokott - a kívülről beépített sütökemence melegített. Jólesett üldögegni és csevegni a meleg kemencesuton, úgyhogy végül az egész már nem is úgy festett, mint valami tilalmas együttlét. Én magam világeletemben vidám legény voltam, Lenka sem lógatta az orrát, így aztán az apai szigor ellenére vígan és kedélyesen szórakoztunk, a gondviselésre bíztuk a dolgunkat, és úgy gondoltuk, majd csak valóra válik egyszer, amit úgy szeretnénk. Az ajtókat lassanként úgy kiismertem, hogy könnyen ki tudtam nyitni őket. A dagasztóműhelyhez magam csináltam kulcsot, és ezért nem kellett többé künn az udvaron várakoznom, hanem egyenest a kemence mellé telepedhettem, és míg Lenka le nem jött hozzám, mindenféle szép ábránd szövögetésével töltöttem az időt, hisz tudvalevőleg sötétben álmodozik legjobban az ember.

Még ma sem tudom, hogyan történhetett, ám egyszer a pékmester mégiscsak észrevehetett valamit, és lesbe állt. Nyilván a gyertya szúrt szemet neki, és rögtön tudta, hogy az mit jelent. A vén ravaszdi azonban meg se moccant, hanem nyugodtan várt, míg Lenka felment a hálókamrájába. Ekkor halkán rázárta az ajtót, aztán lejött a lépcsőn, hogy engem kényelmesen nyakon csípjen.

Én, szegény ördög, nem is sejtettem, micsoda veszedelem fenyeget, és madarat lehetett volna velem fogatni, amikor megláttam a gyertyafényt.

- Jó éjszakát, mester! - köszöntem el az öreg Ludwig kovácsmestertől.

- Jó éjszakát, jó mulatást! - búcsúzott ő is, és én már indultam is.

No, ezt a cécot se felejtsem el soha! Szép lassan ballagok, óvatosan átkelek az utcán, megkerülöm a ház sarkát, átmászok a kerítésen, átlopózom az udvaron, kinyitom a hátsó ajtót, utána a dagasztóműhely ajtaját is, és szépen, kényelmesen, jókedvűen elhelyezkedem a kemencesuton.

Egy szombat este történt, úgy emlékszem rá, mintha tegnap lett volna! Vasárnap mindig több kenyérfélét fogyasztanak, mint más napokon, a pékmesternek tehát ezen az estén sok tennivalója volt. A nagy dagasztóteknő tele kenyérliszttel, a két végén a kész kovász; négy lócán állt két kisebb teknő a kalácskészítéssel, a sima padlón pedig egy három rőf hosszú teknő a zsemletészttel. Látni persze nem lehetett mindezt, mert sötét volt a helyiségben; de mindent kitapogattam a „felderítéskor”, ahogy ezt a katonáéknál mondják. Abból a sajátságos édeskés szagból ugyanakkor érzékelttem, hogy a teknőkben az élesztő már erjedni kezd.

Nos hát, ott fekszem a kemencepadkán, gondolok erre, nyugalmasan elmélkedem erről-arról, és nem győzök csodálkozni, miért várat ma oly sokáig magára ez a Lenka. És akkor egyszer csak valami megzördül a közelemben. A macska motoz, vagy mi a manó? Éppen fel akarok egyenesedni, hogy megvizsgáljam, mi neszez, amikor valaki nekem esik, nyomban rám is térdel, ujjjaival pedig a torkomat szorongatja.

- Ernst, Wilhelm! Gyertek be! Elkaptam! - kiáltott a valaki, és rögtön tudtam, ki az. A pékmester csapott le rám; odakint a tornácon pedig a segéd meg az inas silbakolt, hogy alkalomadtán beavatkozzanak a hajcihőbe, és hármásban agyabugyaljanak el. Szerencsére nem tudtak bejönni, mert én belülről bezárkóztam, így tettem én rendszeresen minden áldott este, amikor pedig Lenka lejött, a saját kulcsával nyitott ajtót.

Most mi a teendő?

Beszélni nem tanácsos, nehogy rám bizonyíthasson bármit is az öregúr, ha már az ügy ilyen csáléra fordult. Erőszakhoz sem akartam folyamodni, mert hát... hogy is mondjam csak? Elvégre mégiscsak a kedvesem édesapjáról van szó. No és ha kereket oldanék? Igen, ez már nem rossz ötlet! Ettől a három téstagyúrotól persze nincs okom félni, őket széthajigálnám pillanatok alatt - csak a zaj, a pokoli lárma, ami ezzel jár! Meg aztán az ajtók is zárva vannak mind, a kulcsokat pedig mégsem kotorászhatom elő angyali nyugalommal a zsebemből, miközben jól kupán nyomnak, hogy púp nő a kobakomon.

Kényes helyzet ez, annyi szent, aztán meg ez az élesztőszsák egyre csak szorongatta a torkomat; mintha valami rablógyilkost nyomorgatna. Már-már kifogytam a szuszából! Megfogtam hát ökelmet a hóna alatt, a lehető legszelídebben és leggyöngédebben, és kissé eltoltam magamtól, úgyhogy ismét lélegzethez jutottam. Mégis elkezdett óbégatni, mintha nyársra húznák, olyan hangerővel, hogy a harmadik szomszédban is meghallhatták:

- Segítség! Segítség! Gyertek már be!

- Igenis, mester, de nincs meg a kulcs! Hiszen bezárkóztam vele!

- Akkor másszatok ide a gurítóárkon át, és emeljétek ki a tolóajtót!

Mennydörgős mennykő! A gurítóárokra - erre a csúszkafélére, amelyen a kész téstát kiadják, hogy odakinn a kemencébe vessék - nem gondoltam! Semmiképpen sem szabad hagynom, hogy a segédcsapatok ezen keresztül benyomulhassanak! A péket tehát finoman meglöktem, hogy fölhemperedett, aztán leugrottam a kemencéről, csakhogy - nesze neked! - nem a padlóra, hanem bele az egyik lócán álló dagasztóteknőbe. Megingott az átkos bútordarab. Én ide-oda csapkodtam, mint aki szúnyogokat fogdos, de csak nem tudtam visszanyerni az egyensúlyomat, előrebuktam, és mint valami gőzkalapács vágódtam bele - a másik dagasztóteknőbe. Ez pedig mit sem sejtve a dolgokról, rémületében teljesen kiborult, úgyhogy a következő pillanatban egymás hegyen-hátán feküdtünk lenn a padlón mind a heten, mégpedig a négy lóca, a két teknő és jómagam!

No, ezt a téstát! Micsoda pokoli járma tört ki, el sem tudjátok képzelni! A két fickó a gurítóárokban úgy vélte, itt a világ vége, és torkukszakadtából ordítottak; a pékmester trombitált, mint valami elefánt, és leszánkázott a kemencéről; persze megint csak torkon akart ragadni, ám szerencsétlen módon lába a teknő- és lócarakás kellős közepébe huppant, közibénk zuhant, de úgy, hogy megint csak énraám súlyosult.

Aközben a segéd kinyitotta a tolóajtót, és fél testtel ő is megjelent a csatatéren, az inas pedig utánakúszott odakinn. Láttam, itt az ideje, hogy a távozás hímes mezejére lépjek. Megpróbáltam felugrani. A pékmester azonban belém csimpaszkodott, én pedig nem tudtam másképp szabadulni tőle, csak úgy, hogy fölnyaláboltam, és a háromrőfös zsemledagasztóba fektettem.

Mire kikászálódott az avított faalkalmatosságból, én már az ajtónál termettem, kinyitottam, és rohantam volna ki az udvarra - ám ezzel semmit sem értem volna el. A tűzörség ugyanis odakünn az utcán meghallotta a ricsajt, és jött segíteni. Hátról meg elől dörömböltek az ajtókon, fölülről pedig az álmából felriasztott háznép dobogott lefelé a lépcsőn.

Teringettét, hova menjek ezek után?

A konyhába, ez az egyetlen útja a menekülésnek.

Feltéptem hát az ócska, korhadt konyhaajtót, úgyhogy kiszakadt elrozsdásodott sarokvasaiból, s arra a faállványra zuhant, amelyről mindenféle csengő-bongó fazekak, tortaformák és palacsintasütők függtek szerfölről nagy számban. Olyan csörömpölés támadt, hogy majd belesüketültem. Én azonban nem értem rá sopánkodni a zűrzavar fölött, fölugrottam a tűzhelyre, a következő pillanatban meg már fenn lógtam a füstölőrúdon a kéményben, ott pedig igyekeztem otthonosan elhelyezkedni.

Időközben Engel pékmester kikecmergett a teknőből, és kinyitotta az ajtókat. A lámpák és a lámpások fényénél tüstént ráleltek nyomaimra; mivel a rám ragadt kalácstésztából minden léptemre lehullott egy-egy darabka; most aztán ott állt a banda a konyhában, olajlámpásukkal bevilágítottak a kéménybe, és mindenféle rossz viccel csúfolódtak rajtam.

No, legszívesebben leugrottam volna közéjük; mert... hogy is mondjam csak? Kedvem szottyant, hogy jól eldöngessem őket, de most nem lehetett.

Továbbra is odafenn lógtam tehát, és hagytam, hogy a sületlen szilvás lepény lassan végigcsurogjon a lábszáramon, és kövér csomókban puhán lecsöpögjön.

- Azonnal jöjjön le! - süvöltött a felbőszült pékmester.

Meg se mukkantam.

Erre új bátorságra kapott a nyakig kulimászos férfiú, a tűzhelyre hágott, és elkezdett a kürtőbe nyúlkálni. Jól megkapaszkodtam egy füstölőrúdban, két lábamat pedig szaporán rázogattam; erre sűrű galuskazápor hullott a pékmester arcába, úgyhogy leugrott a tűzhelyről, és odakiáltott az inasnak:

- Hé, Wilhelm, hozz csak néhány marék jó száraz burgonyaszárat a fészerből! Mindjárt leszedelem a fickót.

Aggasztó lett a helyzet. Le nem mehetek semmiképpen, itt pedig megpárolnak, megfüstölnek és megsütnek! Végül még kétszersült kürtőskalács leszek! Kiemeltem hát a füstölőrúdat, majd a térdemmel, a könyökömmel és a vállammal kapaszkodva, kéményseprő módjára felhúzódkodtam a magasba. Persze, komisz dolog ám az efféle kürtőkúszás; be kellett csuknom a szememet, mert a korom csak úgy örvénylett körülöttem, aztán meg - kutyafékom teremtettem - már a tűz is sercegett és sistergett alattam, a füst meg a szájamba és az orromba tódult.

Az ördögbe is! Mégiscsak visszapottyank a tűzbe, és hagynom kell, hogy fölfaljanak, mint a bécsi sült csirkét?!

Azt már nem!

Nekiduráltam magam, aztán hipp-hopp, úgy repesztettem fölfelé, mintha húsz lóerős gőzgép hajtott volna. Odafönn kimásztam a kürtőből, és meglapultam a kéménycsapó mögött.

Odalenn ugyanis - elől az utcán és hátról az udvarban - percről percre nagyobb csödület verődött össze. Nem ismertem föl ugyan senkit - holdtalan, sötét éjszaka borult ránk -, de annál jobban hallottam, amit beszéltek.

- Mi történt? - érdeklődött az egyik báméskodó.

- Valaki betört hozzám álkulccsal - felelt a pékmester, hogy ezzel is minél jobban bemártson engem. - De rajtakaptam, aztán előbb a kéményben, most meg bizonyára fönn a tetőn húzta meg magát; Keilhauser szomszéd, ugyan menjen már föl a padlásszobájukba, nehogy még bemásson oda a pernahajder!

Most már nem maradt vesztegetni való időm, hiszen a szomszéd házon át vezetett az egyetlen út, amerre eltűnhettem; odakúsztam tehát a tetőgerincen, hogy a szomszédot és társait mindenáron megelőzzem. Szerencsére se nem havazott, se nem fagyott, különben pórul járhattam volna a tetőn mászkálva. A szomszéd ház valamivel magasabbra épült, mint a pékmesteré, tehát föl kellett egyenesednem, hogy átjussak; ám alighogy föltérdeltem, ropogni kezdtek alattam a félig elkorhadt zsindelyek, úgyhogy fél lábon ugráltam végig a tetőn.

- Halljátok? Betört a Keilhauserék padlásszobájába! - kiabált Engel. - Gyertek, most elkapjuk!

Ekkor tehát már nem mehettem át a szomszédba. Mitévő legyek? Néhány erős rúgással akkora lyukat szakítottam a tetőbe, hogy átfértem rajta, és máris benn termettem a padlástérben. Most aztán gyerünk innen le, aztán már csak át kell törnöm a szájtátiak sokaságán. Kerestem a kijáratot a padlásról, csakhogya...

Mi ez?

Itt egy fal, ott egy fal, szorosan egymás mellett, alig marad köztük kétlépésnyi széles tér, fönt pedig a tető. Keresgélés közepette valami kemény dologba botlottam; lehajoltam: fazék akadt a kezembe, a nyílása szorosan lekötvé, és az egész olyan nehéz, mintha ólomból volna.

És ekkor különös gondolatom támadt, de még milyen különös gondolatom! Uram Jézus, csak nem a megboldogult öreg Engel-Christlieb őrizte itt a pénzes fazekait, amelyek után Engel pékmester tíz éven át hiába kutatott?!

Gyorsan letekertem a fazékról a zsineget, lerántottam a tetejéről a vásznat, és belenyúltam. Ó, magasságos ég! Pénz csörgött benne, töméntelen sok valódi, kerek pénzerme! Ezüst, talán arany is helyel-közzel. No, Engel pékmester, áldhatod a jó Istent, hogy magamfajta fenegyerek tört be a házadba!...

De mi ez? Ej, a kutyafejét! ott áll még egy fazék, nagyobb, mint a másik!

Hurrá, Lenka, te is örülhetsz! Vége a pityergésnek, mert hát... miért is, hogyhogy? Mert most már kezemben tartom az öregedet!

Megtöltöttem tehát a zsebeimet pénzzel, fölhúzódkodtam ismét a tetőre, és visszakúsztam a kéményhez. Egykettőre bemásztam, és ereszkedtem lefelé, sokkalta gyorsabban, mint fölfelé jövet. Senki nem képzei, hogy a gólya majd megint belepottyan a kéménybe, ezért észrevétlenül értem a dagasztóműhely ajtajáig, aztán hetykén beléptem.

- Minden jó lélek dicsérje az Urat! - kiáltották felém az ott ülők, és megrettenve ugrottak fel a kemencesutról: a mesterné, Lenka, a kishúga meg az inas.

Hát, mi tagadás, valóban úgy festettem, mint maga a megtestesült ördög. Mint valami szénné égett kürtöskalács! Először is vastag réteg fehér tészta tapadt rám, aztán jókora koromlepel, majd a zsindely- és téglapor, végül még egyszer a kémény korma; mindez olyan ocsmány kéreggé állt össze, hogy a pokolbeli sátán sem kívánhatott volna ennél riasztóbbat! A dagasztóműhelyben pedig még minden ott hevert egy halomban, a lócák, a dagasztóteknők, a liszt, a tészta és itt az egyik magas szárú papucsom, odébb meg a másik; ezeket a dulaodás

közben hagytam el. Várjunk csak, mindjárt fel is húzom őket; mert hát... hogy is mondjam csak... ezek is pénzbe kerülnek.

Akik ott fenn a kemencén, a padka peremén egymásba kapaszkodtak rémületükben, talán azt képzelték, eljött az utolsó órájuk; ám amikor belebújtam a papucsomba, Lenka nekibátorodott, és rám kiáltott:

- Konrad, az Isten szerelmére, te vagy az?!

Bizony az ember nem is gondolná, mire képes az igaz szerelem! A lány még a papucsáról is felismeri a kedvesét!

- Hát ki lehetne más! - mondtam.

- Akkor csak vigyázz, siess, tűnj el innen, különben a papa elkapja a grabancodat! Várj, előbb megnézem, tiszta-e odakint a levegő!

- Mindig csak vigyázzak! De hát nekem mégiscsak itt kell lennem, amikor letartóztatnak. Mindjárt megmutatom, hogy nem félek apádtól! Menj, és hívd csak ide!

Lenka ijedten bámult rám.

- Mi jut eszedbe, Konrad? Légy okos, és párologj el! Mégiscsak miattam van ez a dolog, és már amúgy is jól benne vagyok a csávéban.

- Én csak annyit mondok, hogy beszélnem kell apáddal, és aztán, meglátod, minden jóra fordul. Ha te nem hívod, elküldöm érte a fiút, vagy megyek magam.

Ez aztán mégiscsak meggyőzte őt; egy pillanatig még bizonytalanul nézett rám, de aztán kisietett. Közben a többiek lekászálódtak a kemencéről, a mesterné a károk miatt sopánkodott, és szelíd szemrehányásokat tett nekem, ő mindig Lenka pártját fogta, de most az járt a fejében, hogy teljesen tönkretettem a padlást. Igyekeztem megnyugtatni az asszonyt; de ekkor belépett a pékmester, nyomában pedig Lenka és az én jó öreg mesterem, Ludwig Kovács. Hallotta ő is a robajt, és rögtön gondolta, ki lehet a betörő, így aztán nem tágitott Engel pék mellől, hogy védelmébe vegyen, ha rosszra fordulna a dolog.

- Nahát! Itt van! - kurjantott fel a pékmester, amint meglátott, aztán rögtön ment is volna ki megint, hogy hozza a tűzörséget. Én azonban megfogtam a karjánál, az asztal mögé toltam, és olyan erélyesen nyomtam le a székére, hogy ülve maradt, mintha odaragadt volna. Nem sok derűt fakasztott a helyzet, mégis, amikor ránéztem, amint ott kuksolt, kitört belőlem a nevetés, mert hát... Miért is, hogyan? Ellenállhatatlanul mulattatott ez az ember a tézstabevonatával... Mint valami sületlen óriás zsemle!

Kacagásom felbőszítette.

- Hallja, maga, maga semmirekellő, maga...

- Várjunk csak - szoltam közbe -, hallgassa meg előbb, mit mondok magának! Nézze csak meg jól ezt itt!

S egy érmét az asztalra dobtam.

Utánanyúlt, vizsgálgatta, megpengette az asztalon, rám nézett hökkenten, végül azt kérdezte:

- Mit jelentsen ez, hé?!

- No most, nézze meg ezt is, meg ezt, meg ezt... ezt... ezt!

Egyszeriben elfelejtette minden dühét, és mind a két kezével a pénz után kapott.

- Azt kérdeztem magától, hogy mit akar ez jelenteni, hé!

- És ezt... ezt... ezt - dobáltam az asztalra egyik tallért a másik után, míg csak ki nem ürültek a zsebeim.

Ezt már mégiscsak nagyon furcsának találta Engel pék; felállt, olyan fintorral, mintha maga az ördög volnék, aki a tulajdon lelkétől és az üdvösségétől készül megfosztani őt; még Ludwig mester is úgy eltátotta a száját, mintha jókora cethalat akarna bekapni.

- Hát így - folytattam -, ez itt csupa valódi régi jó francia arany, egytallérosokban, egyenként tizenhét groschen és hat pfennig; a boldogult Engel-Christlieb hozta magával őket Franciaországból 1814-ben, és aki szeretne belőle két fazékkal, az szóljon nekem. Jó éjszakát!

Azzal sarkon fordultam, mintha mennék ki az ajtón. No persze dehogy is juthattam el odáig.

- Megálljon! - kiáltott a pékmester, de akkorát, hogy az egész dagasztóműhely megremegett. - Honnan van ez a pénz?

- Majd kiderül; én csak azt tudom, honnan szerezte Christlieb ezt a pénzt.

- Azt mi is tudjuk, de azt, hogy hova dugta el a halála előtt a vén zsugori, nem tudjuk, ezt akarom hát tudni.

- Úgy! Hát azt is megtudhatja, ha hajlandó jobb belátásra térni. Majd holnap tovább beszélhetünk a dologról.

- Holnap?! Nem holnap, hanem ma, most rögtön tudni akarom! Én vagyok az örökös, enyém a pénz!

- Én pedig a megtaláló vagyok! Lelje csak meg nélkülem!

- És mit kérne jutalmul a megtalálásért?

- Lenka kezét kérem, a tallérokból pedig annyit, amennyit a mesteremnek kell adnom a műhelyre foglalónak.

- Megbolondult! Hordja el magát!

- Jól van. Megtehetem ezt a szívességet magának!

Mentem tovább, de még nem értem az ajtóig, amikor megfogott és visszahúzott.

- Legyen már esze! Hol az a pénz?

- Legyen már esze! Megkapom a lányt?

- A lány egyelőre hajadon marad!

- Akkor a pénz is a helyén marad!

Ekkor avatkozott bele a vitába Ludwig mester; a mesterné is összeszedte a bátorságát, és szólt egy jó szót az érdekemben.

Lenka pedig kérlelni kezdte az apját. Végre a pékmester felugrott, és jó hangosan kimondta:

- No, nem bánom, miattam egybekelhetek, ha megtudom, hol van az a pénz!

- Jól van, Engel mester, kezét rá!

- Állom!

- És pünkösdkor lesz az esküvő!

- Felőlem akár már nagypénteken is lehet!

- Rendben van, akkor gyűjtsanak néhány lámpást!

Ez is megtörtént; az ajtókat már nem kellett becsuknunk a hívatlan kíváncsiskodók orra előtt, mert erről Lenka már előbb gondoskodott óvatosságból, így aztán nekivágtunk a két lépcsőnek fölfelé egymás után; én elől, utánam a pékmester, mögötte Ludwig mester, majd a többiek. Fölértünk a padlásra, aztán ott a pékmester kijelentette:

- De hát itt fenn nincs semmi!

- Várjon csak! - mondtam, és indultam a fal felé. - No, keressenek csak most, találnak-e valamit!

Természetesen semmit sem találtak, és akkor rámutattam a falra.

- Nézzenek csak ide! Ezt itt tűzfalnak gondolták, pedig csak vékony válaszfal: Christlieb azért húzta fel, hogy mögéje rejtse a tallérjait.

Ekkor jó erős rúgással rést törtem az élükre állított vályogtéglák közt, a pék pedig úgy vetette magát a fazekakra, mint pók a légyre. Amikor előhozta a kincset, mindenki elsőnek akarta megcsodálni, Engel azonban félretolta őket, és így szólt:

- Nem itt, nem itt! Gyerünk le a nappaliba, ott kényelmesebben leszünk!

Mikor lefelé mentünk a lépcsőn, zörögtek a kapun. Eberhardt, az öreg törvényszolga volt, a betörés miatt jött. A pékmester azonban gyorsan elküldte, aztán mentünk a lakószobába.

Cudarul feshettünk, én mint valami szénné sült kürtöskalács, ő mint valami sületlen óriás zsemle, de tisztálkodni egyikünk sem ért rá, most fontosabb tennivalók sürgettek. Kivilágos-kivirradtig ültünk odabenn az asztal körül, ettünk-ittunk, beszélgettünk, nevetgettünk, és - pénzt számoltunk, és amikor végül hazaindultam Ludwig Kováccsal együtt, Engel pékmester átkarolt, és így szólt:

- Hallja csak, Konrad Reitz, maga valóban rokonszenves ember. Bevallom, félreismerem magát. Jöjjön csak át hozzánk bármikor, amikor csak ideje engedi!

Lenka aztán a kapuig kísért, és először búcsúztunk el egymástól úgy, mint menyasszony és vőlegény...

Nohát, most már tudjátok, hogyan lett az enyém az én jó feleségem. És akkor mindjárt éljenezzük is meg őt! Éljen! Éljen!... Egészségekre!

Sallay Gergely fordítása

KÉT SZÍV, HA ELSZAKAD

A HARISNYASZÖVŐ CSALÁDJA

A nyájas olvasó nyilván azt szokta meg tőlem, hogy távoli országokba, idegen népek körébe kalauzolom el, és olyan eseményekről, történetekről tudósítom, melyeket különösnek, kalandosnak érez. Ilyenkor felpillant a könyvből, és felteszi magának a kérdést: „Valóban megtörtént ez? Ugyan már, ilyesmi csak a regényekben fordulhat elő!”

Mi tagadás, a regényben sok minden megesik, már tudniillik az élet regényében. Az olyan ember, aki nemcsak a politikai, a tudományos vagy a társadalmi élet fontos eseményeire figyel, hanem a személyes emberi élet apró történései is érdeklik, aki képes megérteni egy-egy ember fejlődését, amelynek során egy különben hétköznapi tett vagy feledésre ítélt esemény is nagy jelentőségű lehet, az bizonyára tapasztalta már, hogy az élet a legtermékenyebb és leggazdagabb fantáziájú regényíró.

Többször beszélgettem olyan olvasókkal, akik ekként vélekedtek: „Igen, amerre ön járt, ott még történnek érdekes dolgok; de nézzen csak körül nálunk, a mi környezetünkben! Néhány oldalnyi megírnivalót sem talál majd, hát még egy egész könyvre elegendőt!”

Mekkora tévedés! Az élet a legleleményesebb képzeletű regényíró; az általa írt elbeszélések nem feltétlenül Amerikában, Ázsiában és Afrikában játszódnak, nem okvetlenül az indiánoknál, a mongoloknál, a polinéziaiaknál vagy az araboknál - hanem Európában, Németországban, Bajorországban, Szászországban, sőt Lippe-Detmoldban is. Képzelete gyakran áradóbb és varázslatosabb, ha a Harz-hegységet, a tübingiai erdő egyik kis városkáját vagy a magyar pusztá valamelyik eldugott faluját választja a cselekmény színhelyéül, mint amikor a Szaharát vagy a hátsó-indiai őserdőket.

Az egyik ismert drezdai könyvkiadó cég szerkesztője beteg lett, és engem kért meg, hogy helyettesítsem. Igent mondtam, bár szükségem volt néhány napra, míg bedolgozom magam a szerkesztőségi munkába. A szerkesztő betegsége azonban rosszabbra fordult, a beteg meghalt, a kiadótulajdonos pedig nekem ajánlotta fel a megüresedett, jól jövedelmező állást. Még lakást is kaphattam a cég épületében: a kiadó felesége két csinos kis szobát rendeztetett be számomra. Én azonban nem akartam magam lekötni, kimentettem magam, de annyit mégiscsak meg kellett ígérnem, hogy ott maradok addig, amíg megfelelő munkaerőt nem találnak. Aztán egyik munka követte a másikat, ahogy a karácsony közeledett, mindjobban szaporodtak a feladatok.

A sürgető munkák sodrában ért régi barátom, Vitzliputzli professzor meghívása, akinek életútját korábban már megírtam. Igen nyomasztó elfoglaltságom ellenére ez a meghívás mégis olyan jóleső és óhajommal egyező volt, hogy egyetlen pillanatig sem haboztam, elfogadjam-e vagy sem. Máskülönben, otthonülő lévén, a karácsony körüli napokban amúgy is minden évben kirándultam az Érchegységbe, hogy felújítsam régi emlékeimet, és hogy az évnek éppen ebben az időszakában élvezhessem szülőföldem bérceinek páratlan szépségeit. Nagy nehezen sikerült néhány napra szabaddá tennem magam.

Ezúttal - nem úgy, mint máskor - a vasútállomástól nem az országútnak vágtam neki, amelyen nem tévedhet el az ember, hanem az erdei gyalogútnak - az úgynevezett „parasztok útjának”, ahogyan errefelé emlegetik -, amelyen szinte nyílegyenest lehet átjutni az erdőn. Indulás előtt a

vasúti vendéglőben két nagy karéj vajás kenyeret készítettem magamnak, sonkával meg kolbásszal.

Zsebre vágtam egy fél üveg bort is, és ezzel elütöttem a következő három óra gondját.

Hamarosan magába fogadott az erdő. Olyan nyugalmas és fenséges volt, mint a pogány germánok áldozati ligete. Szellő sem rezdült, a fák koronája felől sem hallatszott a legcsekélyebb nesz, minden szunnyadt a fákat borító fehér takaró alatt. Csupán az én lépteim alatt csikorgott a hó. Itt-ott egy-egy vad lábnyomai keresztezték az utat, vagy egy rőzsessedgető szegény ördög lépteinek mélyre süppedt, széles foltjai tűntek szemembe.

Talán háromnegyed órányira lehettem úti célomtól, amikor egy mélyútra érkeztem. Emberi lépések nyomai látszottak a hóban, nem sokkal azelőtt járhatott erre valaki. Valaki, aki csak igen lassan, nehézkesen tudott haladni; mert a lábnyomok olyan mélyek és egymásba érők voltak, mintha egyik a másikat akarná eltörölni; a havat taposó lábak alig emelkedhettek a hó fölé. Amikor aztán a mélyút egyik kanyarulatához értem, megpillantottam egy öregasszonyt. Hátikosarát a mélyút falából kiálló nagy kövön támasztva megpihent. A hátikosár rőzsével volt megrakva, a tetején pedig kétszer akkora halom tornyosult. E szegényes vidékhez képest is nyomorúságos ruhát viselt: foszladozó szoknyát, előtte silány köténnyel, melybe most a kezét tekerte, többszörösen megfoltozott, öreg kabát fedte vállát, ősz fejet pedig kendő. Cipőjét és harisnyáját nem láthattam, ezeket hó takarta. Úgy rémlett, halkan sírdogál magában, de amikor meglátott, abbahagyta.

- Adjon isten, nénikém! - köszöntöttem, amikor melléje értem.

Hangos szóval nem köszönt vissza, csak bólintott. Azon fáradozott, hogy a sírás árulkodó jeleit eltüntesse arcáról; szeme könnyben ázott. Megálltam, és önkéntelenül kicsúszott a számon a kérdés:

- Ugye éhes? Igaz?

Erre elhagyta önuralma; kötényt felkapta, beletemette arcát, és hangos sírásra fakadt. Kis ideig hagytam, hogy könnyítsen fájdalmán, aztán félrehúztam a kezét meg a kötenyt az arcáról, és megismételtem kérdésemet:

- Éhes, ugye? Így van?

- Igen - ismerte be suttogva.

- No, akkor tegye le a kosarat. Van itt nekem egy kis ennivalóm.

- Nem tehetem le a kosarat, mert aztán nem tudom megint felvenni a hátamra.

- Tegye csak le. Majd én segítek.

- Úgyse lehet. Kegyed mégsem tud addig várni, míg én kipihenem magam. Eltart egy ideig, mire ismét tovább tudok menni. A kosár meg nekem túlságosan nehéz.

- De miért tornyozta fel ennyire?

- Ha ma nem viszek haza fát, holnap nem ehetünk kenyeret.

- Ez bizony szomorú. De tegye csak le mégis. Itt maradok addig, amíg kipihen magát.

Segítettem, hogy megszabaduljon a kosártól, levettem a felöltőmet, a hidegtől reszkető szerencsétlen asszony vállára terítettem, kibontottam a szendvicseket rejtő csomagot, és odaadtam neki:

- Üljön le és egyék.

Ránézett a sonkára, és megint sírni kezdett.

- Ne sírjon, hanem egyék! - kérleltem.

- Enni? Nem vagyok rá képes! - sóhajtotta.

- De hát éhes, nem?

- Igen, de a torkomon akadna minden falat. Nálunk egész évben nem kerül ilyesmi az asztalra. Ha otthon az enyéim ilyet ehetnének! Kegyed igazán jóságos, tisztelt úr, de ha nem sértem meg, én ezeket a pompás kenyérszeleteket hazavinném.

- Hogy szétossza az otthoniak között?

- Igen.

- Nem, nem, ezt magának kell megennie, mégpedig most nyomban. Ha ilyen fáradt, éhes, és nem is eszik, hogyan akar hazajutni ezzel a nehéz kosárral? Útközben felbukik majd a hóban, és megfagy. Egyék csak nyugodtan. Én pedig majd adok még valamit az otthoniak számára is.

Erre a biztatásra végre nekifogott az evésnek. Megindító volt elnézni, milyen mohó sietséggel falta fogatlan szájával a kenyeret, és közben láthatóan szenvedett is tőle, hogy megfosztja a családját a finom falatoktól.

- Ilyen finom kenyeret látni sem lehet nálunk - jelentette ki. - És ennyi vaj rajta! És még sonka és kolbász is hozzá! Nálunk a legnagyobb ünnepen sem akad ilyesmi!

- De hát hogyan is él voltaképpen? Az ura...?

- Már évek óta özvegy vagyok. A vőmnél élek, Vogel harisnyaszövőnél.

- És a vejének nagy családja van?

- Öt gyereke. Velem együtt nyolcan üljük körül az asztalt.

- Mennyit keres a veje?

- Ha nagyon jól megy, hat márkát hetenként, de minden évben kétszer is hosszú-hosszú hetekig munka nélkül áll a szövőszék.

- Nyolc éhes száj és hat márká hetenként! Ez bizony azt jelenti, fogához kell vernie a garast és jól gazdálkodni, hogy megéljenek belőle.

- Gazdálkodni és koplalni, tisztelt úr. A burgonya az idén rosszul fizetett, ehhez jött a kemény tél. Öltözőruhánk sincs, és a gyomrunk is üres. Jön a szép karácsonyi ünnep. A gazdagok kalácsot meg süteményeket sütnek, gyertyákat tűznek a fenyőfára, és megajándékozzák egymást. Nekünk azonban hálát kell adnunk az Istennek, ha krumpli lesz a tányérunkon, és egy kis só hozzá.

- Senkijük sincs, akitől segítséget kaphatnának?

- Kitől várhatnánk valamit? Nálunk mindenki a maga nyomorúságával küszködik.

- Bizony, ez szegény falu, tudok róla. Túl magasan van a hegyek között. Az itteni derék emberek mégis ragaszkodnak ehhez a földhöz, pedig nem képes eltartani őket, és közben persze egyre többen lesznek. De hát miért is nem mennek máshova, ahol több a munka és a kereset?

- Nem tudom, kedves jó uram, ehhez nem vagyok elég okos. Némelyek azt mondják, azért maradunk itt, a hegyek között, mert nagyon kedvesek ezek nekünk, és ebben van is valami. Nekem ugyan a lányomon kívül egy fiam is volt, ő nekivágott a nagyvilágnak, de nem sok haszna lett belőle.

- Nem volt szerencséje?

- Ki tudja? Mesterlegényként ment el; cipész volt. Néhányszor írt is nekünk, de nem sok jót. Az utolsó levele Hamburgból jött; ebben az állt, hogy át akar kelni Amerikába.

- És?

- Lehet, hogy ott van, hiszen ezt akarta a levele szerint; de biztosan semmit sem tudunk róla.

- Semmi újabb hírt nem kaptak?

- Egy szót sem, El is pusztulhatott útközben, mert ha szerencsésen odaérkezett volna, egyetlenegyszer legalább csak eszébe jut szegény édesanyja meg a nővére. Még ha nyomorogna is, arra mégiscsak telne neki, hogy egy levelet küldjön Szászországba.

- Ez igaz. Én is voltam már odaát, ismerem az ottani viszonyokat. Még a legszegényebb ember is keres annyit, hogy hetente több levelet is küldhet, nem sínyli meg a bukszája.

- Ugye? Ezt mondogatom én is magamnak. Bizonyára meghalt hát. Sokat-sokat sírtam miatta, de most már beletörődtem. Jó lenne persze, ha élne, és küldene időnként valamit az édesanyjának. Én megköszönném neki, a jó Isten pedig megáldaná érte.

Ha ez a boldogtalan, kétszeresen szegény asszony tudta volna, hogy a fia milliomos lett! Nem fulladt a tengerbe, szerencsésen átjutott Amerikába. Megváltoztatta a nevét, Ludvig Jägerből Lewis Hunter lett. Kedvezett neki a szerencse, és házassága révén nagy cipőáruházra tett szert New Yorkban. Aztán a déli államok elleni háborúban csizmát, cipőt, később egyebeket is szállított a hadseregnek, és ezzel nagyon sok pénzt keresett. És ez az ember, aki vagyonának ezredrészével gazdaggá tehetné volna anyját, teljesen kitörölte emlékezetéből azt, aki őt világra hozta. Persze akkor, ott az erdőben minderről én sem tudtam; csak később értesültem róla.

Amikor az asszony befejezte az evést, odanyújtottam a boros üveget. Jólesett neki, felélénkült a szeme! Majd azt kérdezte:

- Miféle pálinka ez? Milyen jó! Felmelegíti az ember gyomrát meg a szívét!

- Nem pálinka ez, hanem bor.

- Ó, Istenem, bor, még hogy bor! Ha tudnák ezt az enyéim! De majd megtudják, ha hazamegyek és elmondom nekik.

- Nem ivott még bort?

- Soha életemben! Ezt csak dúsgazdag emberek engedhetik meg maguknak, olyanok, mint a tisztelt úr is!

- Én dúsgazdag? Miből gondolja?

- Mert ismerem kegyedet.

- Ismer engem?

- Hát persze! Kegyed az a *linkista* úr, aki néha látogatóba jön Vitzliputzli professzor úrhoz.

- Linkista? Talán *lingvisztát* akar mondani? Honnan tudja, hogy én vagyok az?

- Az öreg Hanna kisasszony emlegette, amikor a szomszédunknál, Weikert péknél járt... De most már ettem is, ittam is valamit; hadd lássuk, hogy jutok tovább. Már kora hajnaltól az erdőben vagyok.

- Hajnal óta? Csakugyan?

- Igen. Még sötét volt, amikor elindultam.

- De előtte, otthon csak evett valamit?

- Egy kis csésze kávé ittam, tetszik tudni, sült murokból főzött kávé.

- És evett is?

- Négy szem hideg főtt krumplit hoztam magammal; de ezek már elfogytak azóta.

- Ennyi volt, amit ma evett?

- Ennyi. Ha hazamegyek, ehetek majd egy kis meleg krumplilevest. Milyen jólesik ez, kedves uram, ha az ember átfázott, el sem tudom mondani!

- Egy kis csésze répából főzött kávé és négy, hideg, főtt krumpli! De akkor nem kellene olyan messzire elmenni az erdőbe, és annyira felpakolni!

- Könnyű ezt mondani! De mit eszünk, ha nem viszek haza elég tűzrevalót? Éppen most, nem sokkal karácsony előtt, amikor a vömnek nincs semmi munkája, a lányom pedig betegen fekszik otthon. Ilyenkor a vöm, hogy pár pfenniget keressen, fakanalakat farag, tucatonként pár garasért; én meg az erdőbe járok, fát gyűjteni; a gallyakat rövidre vágom, csomókba kötöm, elviszem a városba, csomónként öt pfenniget kapok érte. Ilyen téli időben a gallyakat mélyen a hó alól kell kikaparni, és jó messze kell elmenni, mire egy ekkora kosarat meg tudok tölteni. Ezért vagyok úton ma is oly régóta. Minél többet pakolok fel, annál több ötpfennigest kaphatok.

- És hány csomót lehet kötni abból a gallyból, ami itt van?

- Négyet.

- Tehát húsz pfenniget kap majd érte. Ezért gyötri magát kora hajnaltól estig hóban, fagyban az erdőben.

- Ó, de ez még nem, minden! Még össze is kell aprítani a fát, aztán elvinni a városba két óra járásra!... De itt az idő, hogy elinduljak.

- Előbb igyék még egyet! Aztán tegye el az üveget, hadd ihasson egy kortyot a beteg lánya is. És tegye el ezt is.

Az üveg mellé egy pénzermét is adtam. Megnézte, aztán nyomban odatartotta elé.

- Már ne haragudjék, tisztelt úr, de tévedésben van. Ez nem ötpfenniges, nem is egygarasos, nem is félmárkás, amit el sem fogadhatnék. Nem ismerem ezt a pénzt, pedig sárga!

- Tegye csak el. Ez nem túl kevés és nem túl sok. A boltos tudni fogja, mennyit ér.

- Akkor hálásan köszönöm. Isten fizesse meg! De tetszik tudni, mit csinálok majd vele? - kérdezte boldog izgalommal az arcán, mint amikor valaki kellemes meglepetést tervez. Ma szombat van, és este dalárda lesz.

- Csakugyan? A maguk falujában dalárda is van?

- De még milyen! Több faluból jönnek össze, akiknek szép hangjuk van, több mint harmincan. Felváltva, egyszer az egyik, máskor a másik faluban tartják az énekórát. Nagyon jó énekesek vannak köztük, de az én vőm mindegyiknél jobb.

- Valóban? És mit énekel?

- Ami a kottáskönyvekben van.

- Persze, persze, de én azt kérdelem, milyen a hangja?

- Milyen a hangja? Hát, rendes... néha könyv nélkül, többszólamra énekelnek...

- Nem értette, mit kérdeztem. Mély vagy magas hangon énekel?

- Néha mélyen, néha magasan, ahogy a kották előírják.

- Természetesen, de én arra gondoltam, hogy talán basszust énekel?

- Nem.

- Tenort?

- Igen, igen, így mondják. Tenort énekel, első tenort. Olvadozón.

- Hogyan? Olvadozón? Mit jelent ez?

- Azt, hogy szépen, olvadozóan énekel, így mondta az igazgató úr, mert olyan nagyon szép hangja van.

- Értem: tehát lágyan csengő a hangja.

- Ez az! Lágyan cseng a hangja; szépen olvadozik... De azt akartam elmondani, hogy amikor énekóra van, inni is szoktak egy kicsit, csak hogy az én vőm nem tud ilyenkor velük tartani, mert mind között ő a legszegényebb. Legfeljebb az egyik vagy a másik ad neki egy kortyot. A tisztelt úr ma megajándékozott engem. Nem mondta meg, mennyit ér ez a pénz, a boltostól majd megtudom. Ha többet ér húsz pfennignél, akkor a vőm kap belőle egy egész groschent, hogy egyszer már egy rendes pohár sört tehessen maga elé. Ha nincs ellenére, tisztelt úr...

- Egyáltalában nincs. Csak dicsérhetem érte.

- Jól teszem, ugye? Megérdemli a vőm, igazán megérdemli. Van ám ott nekünk egy zenekarunk is. És tetszik tudni, ki a vezetője? A vőm!

- Ne mondja!

- Így van, nemcsak a fakanálfaragáshoz ért - magyarázta büszkén. - Hallania kellene egyszer, kedves uram, amikor az éneklést kíséri hangszerével, a cintányérral!

- Cintányérral? Nem csellót akart mondani?

- De igen, igen. Aki csak hallgatja őt, annak sírni volna kedve. Úgy sír, zokog az a hangszer, hogy az embernek könnyek szöknek a szemébe. De a vőm azt szokta mondani, hogy a fia, az én unokám még nála is jobban csinálja ezt.

- A fiú? Hány éves?

- Tizenöt...

- És mit játszik?

- Elsőhegedűt.

- Elsőt? Ilyen fiatalon?

- Ó, a vőm azt mondja, hogy Franz mindenkin túltesz a hegedűjével, akit csak ismer.
 - Ez igazán nagyszerű. Vajon hallhatnám őt egyszer játszani?
 - Nem hiszem.
 - Miért nem?
 - Mert idegenek előtt szégyelli magát.
 - Talán annyira mégsem. Ha valaki olyan jól hegedül, nincs oka szégyenkezni.
 - Ő már csak így van ezzel. Nem tudunk rajta változtatni.
 - Ha tizenöt éves, hamarosan foglalkozást kell választania. Mi akar lenni?
 - Mi lehetne? Ugyanaz, ami az apja is: harisnyaszövő és mellette zenész.
 - A harisnyaszövés mellett? Halálos véték volna! Ha tehetséges, nem hagyhatja az apja, hogy itt ragadjon falusi zenésznek!
 - Ez bizony aligha lesz másképp. A városba nem küldheti őt az iskolai költség miatt; ezt nem volna képes előteremteni; különben is, nem vinné rá a lelke, hogy elküldje hazulról.
 - Zenére ki tanította őt?
 - Az apja. De már tízszer többet tud nála.
 - Akkor igazán szeretném egyszer meghallgatni! Nem tudna mégis segíteni ebben?
 - Aligha. Ha Franz nem akarja, akkor nem segít a rábeszélés. Idegenekről hallani sem akar. Hacsak... no, a tisztelt úrnak talán mégiscsak enged.
 - Gondolja?
 - Meglehet. Kegyed ma enni adott nekem, két nagy karéj kenyeret, kolbásszal és sonkával, sőt bort is, amit még életünkben nem ittunk... De már épp eleget locsogtam. Indulnom kell.
 - Jó, menjünk! Fölsegítem a kosarat.
- Felemeltem a rakományt a hátára. Amíg tartottam, minden rendben is volt, de mihelyt elengedtem, az asszony térdre rogyott. Nagyon megerőltette magát, és most már nem volt elég ereje hozzá, hogy tovább cipelje a nagy terhet.
- Ez így nem fog menni - mondtam -, csökkenteni kell a súlyt, le kell vennünk a rózsából.
 - Jaj, azt nem, nem! - kiáltotta. - Mindre szükség van! Négy köteget kell csinálnom.
 - Vigyünk annyit, amennyi egy köteghez kell, én meg odaadom magának azt az öt pfenniget, amennyit így elveszítene.
 - Nem, nem! Kegyed már eleget adott nekem. Most már el fogom bírni ezt a kosarat.
- Ám a szerencsétlen asszony túlságosan sokat várt el magától, nyolcvanéves tagjaitól. Ilyen idős korban még jó időben és jó úton is ritka erőmutatvány lett volna ekkora terhet elvinni hazáig, nemhogy ebben a hidegben és ilyen nagy hóban. De ő semmiképpen sem akart levenni semmit sem a rakományból, bár minden újabb indulási próbálkozásnál összecsuklott. Az idős emberek gyerekes makaosságával igyekezett előcsalogatni magából a hajdani ifjúság képességeit.
- Ekkor gyors mozdulattal felkaptam a kosarat a hátamra, a felöltőmet a karomra vettem, a botot a kezembe, és így szóltam:
- Ez a csökönyös kosár szívesebben ül meg az én hátamon, mint a magáén. Jöjjön!

Dermedten és ámulva állt.

- Jöjjön csak, nénikém! Most már jobban fog menni a dolog.

- Hogy tetszik ezt gondolni?! - kiáltotta. - Kegyed... a tisztelt úr akarja vinni a kosarat? Ezt nem lehet!

- Jól látja, hogy lehet.

- Nem... ezt... ezt én nem engedem!

- Kénytelen engedni, mert én már megyek is. Ha nem jön velem, sajnos, itt kell hagynom.

Elindultam hát, ő pedig mögöttem lépkedett szapora tiltakozások és kérések közepette. Nem hagytam, hogy utolérjen, hanem úgy haladtam, hogy ha csak pár lépéssel is, de mindig mögöttem maradjon. Lassan-lassan felhagyott tiltakozásával, végül is csöndesen beletörődött e számára szörnyűségnek tetsző helyzetbe.

Hamarosan kiértünk az erdőből, és elénk tárult a falu. Ekkor megint át akarta venni a kosarat, de nem adtam oda neki.

- Hogy gondolja ezt, tisztelt linkista úr? - kérdezte. - Valaki erre jöhet, aztán mindenkinek elmeséli a dolgot!

- Annyi baj legyen! Talán szégyen kosarat vinni?

- Nem, egyáltalában nem. Nálunk senki sem szégyenli ezt, de egy ilyen finom úr, méghozzá egy linkista és a professzor jó barátja! Mit fog mondani a professzor úr?!

- Semmit. Jöjjön csak! Merre laknak?

- A tűzoltóházhoz közel, egy kis vityillóban, balra a hegy lábánál.

- Tudom már. Jöjjön! Vagy hagyja, hogy egyedül menjek? Én nem bánom.

Jött utánam, szapora léptekkel, buzgón. Utol akart érni, hogy elvegye tőlem a kosarat, de én nem hagytam, hogy egészen mellém kerüljön. Félig-meddig futva így mentünk végig a falun. Az ablakokban egyre-másra kíváncsi leskelődők jelentek meg, ha pedig az utcán jött szembe valaki, az ámulva megállt, és sokáig nézett utánunk. Engem mulattatott ez a kis kaland, az öregasszony azonban szégyellte magát és bosszankodott. Végre megpillantottam a tűzoltóházat és tőle balra a szóban forgó vityillót; egykettőre odaértünk. Épp akkor jött ki a kapun egy fiatal lány, kezében vizesvödörrel. Szegényesen volt öltözve, talán a tizenhetedik évét sem töltötte be; bájos gyermeknek láttam. Ha így fejlődik továbbra is, igazi szépség lesz belőle. Amikor meglátott minket, megállt és szinte elrémült.

- Maga itt lakik? - kérdeztem tőle.

- Igen.

- Megmondaná a nevét?

- Martha vagyok, Martha Vogel.

- Jól van, Martha, itt a kosár a fával, és itt van a nagymamája is. Csináljon neki jó meleg krumplilevest. Holnap meg fogom látogatni az édesapját.

Letettem a kosarat, fölvettem a felöltőmet, és elindultam visszafelé, mert Vitzliputzli professzor a falunak azon a részén lakott, amelyen az imént végigjöttünk.

De mennyire megváltozott az utca képe az elmúlt pár perc alatt! A kapuk mindenütt tárva-nyitva voltak, a falubeliek kinn álldogáltak a házak előtt, engem pedig megbámultak, mint valami csodalényt. Barátságos köszöntések fogadtak, amerre csak elhaladtam, a kalapok, sapkák, csúcsos fejfedők lekerültek a fejekről. A nap hősévé kezdtem válni...

Másnap ebéd után minden heves kérése ellenére magára hagytam a professzort indián számneveivel és hangutánzó szavaival, és bementem a faluba, hogy felkeressem Vogel harisnyaszövőt. Nagyon szegényes házacskába kopogtattam be, amely két kis meszeletlen szobából állt. A beteg asszony ágyban feküdt. A sarokban az ablaknál állt a szövőszék, most azonban, ünnepnap lévén, nem dolgoztak rajta. A másik sarokban egy cserépkályha állt, oldalánál pad. A fal és a kályha közötti zugban, öreg kanapé szerénykedett: ezen kuksolt a három kisebb gyerek. A legidősebb lány, Martha, akivel tegnap a kapunál összeakadtam, a déli edényeket mosogatta, az apa pedig a szoba közepén alacsony sámlin ült, és egy darab fát faragcsált; úgy rémlett, fakanál lesz belőle, bár jelenlegi formájában olyan faékhez hasonlított, amilyennel a favágók az erdőben a tuskókat repeszti szét. Ő tehát az a lágyan olvadozó hangú első tenorista! Az arca halvány, beesett; szenvedés sárt le róla. Ruhája igencsak silánynak látszott. A kályha padkáján ült a nagymama, akinek a kosarát tegnap hazahoztam, egy nagyobb fiú pedig belépésemkor sietve Martha mögé húzódott, ott lapult meg, mint amikor a kisgyerek az anyja kötényébe temetkezik.

A szoba szegényes, de tiszta volt.

Az egyik falra hegedűt akasztottak, a másikra felírtos, kis fekete papírtáblát, rajta nyomtatott betűkkel, bekeretezve a szokásos jelmondat:

*Isten nevével kezdem, végzem napom,
az Ő neve az erő, az oltalom.*

Ma is feltűnt a nagylány különös szépsége. Alig túl a gyermekkoron már egészen kivirágzott, a haja erős szálú, hosszú, szőke „germán haj” volt, az arcára azonban barnás, szeme fekete, mandula formájú, selymes tekintetű, hosszú, sűrű, sötét szempillákkal. A keze meglepően kicsi, akárcsak a lába, ezt az ormótlan fapapucsok ellenére is látni lehetett. Beszéd közben, vagy ha mosolygott, előtűnt kicsiny, egészséges, kékes fényű fogainak gyöngysora. Azt hiszem, néhány évvel korábban nem kellett volna sokat buzdítani, hogy e szép és tiszta lelkű leányt rajongó verssorokkal ünnepelem, természetesen olyan mellőzhetetlen rímekkel, mint szerelem-veszedelem, szív-hív, gyász-nász.

Belépésemkor Vogel felállt a zsámolyról. Köszöntöttem a családot, neki kezet nyújtottam. Zavarában alig merte viszonzni.

- Nos, hogy s mint vannak, Vogel mester?

- Köszönöm érdeklődését, éppen végeztünk az ebéddel, elégedettek vagyunk.

- És a nagymama? Kipihente már a tegnapi fáradtságot?

- Ó, az nem volt nagyon súlyos. Azt mondta, még sohasem volt ilyen jó dolga. Kapott a kedves úrtól két nagy karéj kenyeret, kolbásszal és sonkával, és még a hátikosarat is elhozta helyette házáig, végig a falun, ráadásul egy arannyal is megajándékozta őt. Ettől valóságos krözzsá vált, ahogy a boltos mondta neki, olyan értékes ez az aranypénz. Nagy örömeben rögtön adott nekem ötven pfenniget sörre; de én persze nem ittam el, mert a beteg asszonynak gyógyszerre van szüksége.

- Miért, mi baja van?

- Hát azt maguk az orvosok sem tudják; az egyik ezt mondja, a másik azt. Nagy csapás ez nekünk; Martha lányom a városban szolgált, és a bérét mindig elküldte nekünk; de ennek most vége, haza kellett jönnie, mivel az anyja nem tud semmit dolgozni. Ha majd meggyógyul, Martha is visszamehet.

- Isten megsegíti - vigasztaltam a családfőt. - Ne bánkódjék. De én voltaképpen a fia, Franz miatt jöttem. A hegedűjét szeretném látni. Megmutatná?

- Ne, ne! Az az enyém, az enyém! - nyafogta a fiú Martha háta mögött.

De Vogel papa mégiscsak elővette a hegedűt.

- Az az enyém, az enyém! - ismételte Franz.

Ez a fiú tizenöt éves és ilyen gyerekes? Elkényeztették volna, vagy talán természettől elmara-
dott?

Apja felhangolta a húrokat, kezébe vette a vonót, és odaszólt a fiának:

- Gyere, Franz, mutasd meg az úrnak, hogyan szól!

- Neem... - hangzott a felelet, továbbra is a nővére mögül.

A papa meg én tovább kérleltük a fiút.

- Gyere hát!

- Nem...

- És miért nem?

- Restellem magam!

- Egy ekkora fiú! No, gyere csak!

- Nem, nem megyek!

- Az úr ad neked egy ötöst!

- Akkor sem...

- Egy egész groschent!

- Nem akarok...

- Ötven pfenniget kapsz - emeltem az árat.

- Nem... nem megyek!

Ez a jelenet csak a későbbi fordulat miatt érdemli meg a szó szerinti részletezést.

- Menj csak oda, Franz! - próbálkozott most a nagymama is. - Nem is tudod, milyen jószívű ez az úr!

- Nem...

- Nekem ajándékot is adott!

- Nem...

- De hát miért nem?

- Mert túl előkelő...

- Ó, az nem tesz semmit. Nem büszke, egyáltalán, ha erre gondolsz.

- Nem, nem megyek!

Egyszóval próbálkoztunk a fiúval így is, úgy is; kértük, majd veréssel fenyegettük, de hiába. A válasz ugyanaz maradt: „Nem, nem megyek!” Nem lehetett előcsalogatni a nővére mögül. Másképp kellett megfogni a dolgot. Azt mondtam tehát:

- Hagyják csak ezt a gyereket! Mi hasznom is lenne belőle, ha hallanám őt játszani? Magam fogom kipróbálni a hegedűt.

Kibújtam a felöltőmből és a kabátomból, aztán ingujjban leültem a szövőszék ülésére, és elkezdtem hegedülni - de úgy, mint valami kezdő; egy kicsit skáláztam, majd eljátszottam egy-két gyermekdalt, például azt, hogy „Aki a ludamat elvitte...”, meg azt, hogy „A május mindent újjászült, a szívem repes, könnyebbül...” Így játszogattam egy darabig, ám egyszer csak Martha mögül gyerekes kuncogás hallatszott, meg a fiú csendes motyogása:

- Nem tud, nem tud, egyáltalán... Fakezű...

Elcincogtam még néhány dalocskát, aztán csak úgy mellékesen megkérdeztem:

- Tud egyáltalában a fiú hegedülni?

- Tud - felelte a papa.

- Na, sokra nem viszi vele! Először is a hegedű rossz. Még nem volt dolgom ilyen vén nyirettyűvel.

Erre elődugta a fejét a fiú, és villámló szemmel nézett rám. Az, hogy rossznak ítéltem a hegedűjét, kezdte megingatni szilárdnak hitt hadállását.

- Másodszor - folytattam - ez a falu nem megfelelő hely a hegedüléshez. Honnan is kerülhetne egy ilyen faluba hegedűs tehetség? És ki tudja, honnan szedte ezt a hitvány szerszámot ez a szegény fiú; játszani mindenesetre nem tudhat vele.

Most aztán Franz dühösen kiáltotta felém fedezékéből:

- Úgy én is tudok, mint az úr! De még többet is, jobban is!

- Ne lódíts!

- Nem lódítok! Még az úr kedvéért sem!

- Halljuk hát, mit tanultál?

- Ha csak ilyen kisbabáknak való dalokat tudnék játszani, mint az úr, és olyan hamis hangokat fognék, akkor szégyellném magam igazán.

Felkeltettem tehát művészi büszkeségét, közelebb jutottam céloimhoz. Az, hogy gorombán beszélt velem, engem csak mulattatott.

- Én pedig elbújni szégyellnék - folytattam -, ha valóban tanultam valamit hegedülni. Különböztethetlek én más, sokkal-sokkal nehezebb dalokat is. Figyelj csak ide!

Eljátszottam egy gyermekded táncdalocskát.

- Na, hát ez is nehéz? - nevetett fölényesen.

- Csak ne hengegj! Fölényeskedsz, de nem tudod utánam csinálni.

- Nem? - kérdezte, miközben feladva rejtekhelyét, előlépett. - Amit az úr játszik, én is eljátszom.

- Nagyra vagy! És ha olyasmit játszom, amit nem ismersz, hogy csinálod utánam?
- Nem tud olyat játszani, egyet sem! Mindet azonnal utánajátszom!
- Badarság!
- De így igaz! - kiáltotta, és közelebb lépett.
- Tegyük egy próbát! Akkor majd begyulladsz és megfutamodsz.
- Nem futamodok meg! Az én hegedümmel nem kell félnem semmitől - mondta most már egészen közélről. - Fogadjunk?
- Fogadhatunk - feleltem ajkbiggyesztve.
- Hiába fintorog az úr, el fogja veszíteni a fogadást! Mibe fogadjunk, hogy mindent eljátszok, amit előcincog nekem?
- Mondd meg te!
- Egy új fejkendőbe a nagyanyámnak.
- Hogy jutott eszedbe a fejkendő?

- Szüksége van rá a nagyanyámnak. Azt mondja, fázik a füle. Most összehegedülöm neki.

Nem volt ez rossz gyerek. A nővérére hasonlított. Azzal, hogy a nagyanyjáról akart gondoskodni, csak még rokonszenvesebb lett nekem, mint korábban.

Ott állt előttem, két karját az oldalához szorítva, és kihívóan nézett rám.

- De ha veszítesz, te veszed meg a kendőt!
- Van rá pénzünk, tíz márka! - felelte magabiztosan.
- Jól van, akkor érvényes a fogadás. Meglátod, milyen gyorsan elveszíted.
- Tessék csak elkezdni! Az lesz a legjobb.

Franzot már az meglepettette, hogy levettem felöltőmet és kabátomat, és most ott ültem ingujjban, mert most már nem látszottam olyan „előkelőnek”, mint előtte. Most meg egyenesen izgatott lett. Látszott rajta, alig tudja kivárni, hogy hozzáfogjunk a „hegedűversenyhez”. Fontoskodó arcot vágtam, és eljátszottam egy dalocska néhány ütemét, azt, hogy „Kimegyek, kimegyek a városba”. Aztán odaadtam neki a hangszert.

- Ezt nem csinálom, ilyet nem cincogok - mondta lekicsinylően. - Hagyjuk az ilyen dolgokat. Ha mást nem tud az úr, akkor fizesse ki a kendő árát.

Ekkor egy induló egy részletét játszottam el.

- Ez már jobb - mondta, és elhegedülte.

Ezután néhány más, nehezebb darab következett, ezeket is rögtön elismételte. Majd Gungl dalát, „A szülőföld hangjai fuvolán”-t vettem sorra; ezt is elhúzta kedvesen, így ment ez egymás után, egyre nehezebb darabokat választottam ki, de a fiú mind el tudta játszani utánam, egyetlenegyszer sem fogott mellé, és meg sem akadt. Természetesen nem vettem elő olyan darabokat, amelyeket egy tanult hegedűs sem tudott volna kotta nélkül lejátszani; nyerje csak meg a fogadást, ezek a rövid, mind nehezebb feladatok is elegendők voltak hozzá, hogy tehetségét kitapogathassam. Amikor észrevettem, hogy kezd elfáradni, félretettem a hegedűt, és kijelentettem:

- Többet nem tudok, feladom.
- Szóval ki nyerte meg a fogadást?
- Te.
- Akkor egy fejkendő kell adnia!
- Kifizetem. Mibe kerül?
- Nem, az nem jó. Nem pénzt akarok, hanem kendőt, ahogy fogadtunk.
- Jó, veszek egyet, és elhozom. Valóban túltettél rajtam. De tudsz-e jobban is játszani, mint ahogy most hallottalak?

Ekkor önként elővette a hegedűt, nekivetette a hátát a szövőszéknek, és azt mondta:

- Tessék elfütyülni valami szép kis dallamot!
- Milyet?
- Amit nem ismerek. Bármit, ami eszébe jut.
- Megpróbálom.

Elfütyültem neki egy ott helyben rögtönzött nyolcütemes dallamot. Utánam fütyülte néhány-szor, hogy jól megjegyezze, aztán a hegedűn próbálgatta különféle képpen; azaz ez a tizenöt éves fiú elkezdett szabadon zenét költeni. Természetesen nem egy technikailag és elméletileg képzett művész hegedűjátékát hallottam. A fiúnak fogalma sem volt a hegedűjáték sajátos technikájáról, ehhez még az apja, egyetlen tanítómestere sem értett; mégis negyedóra hosszat variált egy megadott zenei témát. Ezen nemcsak elcsodálkoztam, hanem arra a szilárd meggyőződésre is jutottam, hogy a fiú nemcsak hogy tehetséges, hanem egyenesen zseniális képességei vannak. Nem valakit vagy valamit utánozva, hanem alkotó módon muzsikál. Született, istenáldotta hegedűs.

Amikor aztán letette hangszerét, végighúztam ujjaimat a kifeszített húrokon, és így szóltam:

- Ne csak egy kendője legyen nagyanyádnak, hanem három. Lehet itt vásárolni ilyesmit?
- Lehet - felelte vidáman -, van a boltosnál.
- Majd elmegyünk együtt a boltba, és te fogsz választani. De mondd csak, nem akarsz híres hegedűművész lenni?
- De bizony szeretnék.
- Olyan, aki sok-sok pénzt keres, úgyhogy a szüleinek egy szép házat is tud ajándékozni?
- Akkor biztosan állást is kaphatok.
- Igen ám, de akkor el kell menned hazulról.
- Hova?
- Egy nagyvárosba, és zenemesternél, konzervatóriumban kellene tanulnod.
- Oda nem megyek!
- De hát a hírnév, amit megszerezhetnél?!
- Itt is megszerezhetem!
- És a pénz, amivel nővéredet is segíthetnéd?!
- Itt is kereshetek majd valamit. Nem megyek el.

- Ó, kérem, ne tessék a fiút ezzel ijesztgetni! - szólt közbe az apa. - Én sem adnám őt oda.
- Nem, nem engedjük el - hallatszott a betegágyból is.
- Igen, maradjon csak itthon! - nyilatkozott a nagymama is. - Ki tudja, meddig élek még? Soha többé nem látnám viszont!

Ebben maradtunk egyelőre.

- Erről majd még beszélünk - fejeztem be a magam részéről is a tanácskozást. Felvettem kabátomat, felöltöttem, feltettem a kalapomat, és odaszóltam a fiúnak:
- Megyünk a boltoshoz. Franz, gyere!

A boltban az ifjú Vogel kiválasztott három, ízlése szerint csodálatosan szép kendőt, amelyek a szivárvány valamennyi színében pompáztak.

- Nyertem őket, összehegedültem a nagymamának! - kiáltotta, amikor hazafelé futott velük.

Míg a faluban vendégeskedtem, még elmentem néhányszor Vogelékhoz, és igyekeztem tőlem telhetően megmagyarázni nekik, hogy a legnagyobb vétek volna a gyerekükkel szemben, ha elzárnák előtte a boldogulás felé vezető utat. Ám mindez hiábavaló volt. Nem akartak hallani róla, hogy elengedjék hazulról a fiút. Ha meg magát Franzot vettem elő, aki most már őszintén húzott hozzám, és soroltam neki érveimet, a vége ennek is az lett, hogy egyre csak azt hajtogatta: „Nem megyek, nem, nem megyek!” Végül is, mi tagadás, valóban bosszúsan mentem el tőlük. Úgy látszott, egyedül Martha, a nagylány látja be igazamat, ő azonban semmit sem tehetett a többiek makacsságával szemben.

EGY ÚJ PAGANINI

Azzal az érzéssel érkeztem haza, hogy egyszer s mindenkorra végeztem az egész üggyel. Ám a következő tavaszon mégiscsak eszembe kellett jusson a Vogel család. A szép idő beálltával ugyanis megkezdődtek a szabadtéri hangversenyek Drezdában, amelyeken gyakran részt vettem. Az egyik ilyen koncert után néhányan, mind zenekarbarátok, még együtt maradtunk, hogy véleményt cseréljünk az elhangzottakról, amire eladdig nem nagyon volt módunk. Csatlakozott hozzánk a koncert karmestere is.

Rosszkedvű volt, majd amikor ennek okát tudakoltuk, ezt mondta:

- Felmondott az elsőhegedűsöm, éppen most, a hangverseny után, mivel említést tettem neki egy hibájáról. Ezek az urak olyan érzékenyek és sértődékenyek, hogy valóságos művészet őket egy negyedévnél hosszabb ideig itt tartani a zenekarban. Különösen az elsőhegedűsöket. Persze mindegyik egy új Paganininek képzelet magát, aki után milliók áhítoznak.
- Bizony, az önök szakmájában is elmúltak a régi jó idők - tette magáévá a panaszt egy gazdag járadékos, aki soha el nem maradt a karmester egyetlen hangversenyéről sem. Régen elegendő volt kitanítani a fiatalokat, kezükbe adni a megfelelő hangszert, felnevelni őket lassanként, és ezzel már biztosítva volt, hogy egyikőjük se kíváncsi világgá menni, amikor kinőttek a szárnyai. Ma ez már másképp van; örökös cserélődés, folytonos rohanás és hajsza a továbbállók pótlására. Nem szeretnék karmester lenni.
- Meghiszem azt! És még ha ez a keresés mindig sikeres volna! De ha egy hónapig sem találok megfelelő embert, akkor azt kell felfogadnom, aki éppen ajánlkozik, aztán négy hét múlva megint csak újat kereshetek, hogy hamarosan egy még újabbal bosszankodjam ismét... Sokat,

nagyon sokat adnék azért, ha egy olyan tehetséges embert találnék, akit kiképezhetnék magamnak elsőhegedüssé, és nem kellene attól tartanom, hogy rögtön itt hagy a tanulási idő után.

- Igazán? - kérdeztem. - És mégis mennyit adna ezért?

- Nos, egy ezrest sem sajnálnék érte.

- Megálljunk csak! Szaván fogom önt! Azt hiszem, én segíthetek.

- Önnek van egy Paganinije számomra?

- Igen, de odafenn a hegyekben.

- Mennyi idős?

- Tizenöt éves.

- Ön pedig máris tudja róla, hogy elsőhegedűs lehet belőle?

- Hallottam őt játszani. Elég ez önnek?

- Ha így kérdezi, elég kell legyen; akkor bizonyára igazán tehetséges a fiú.

- Több annál! Merem állítani: valóságos zseni!

- Az ördögbe is!

- Egy szegény harisnyaszövő fia fenn a hegyekben. Én már próbáltam rávenni a családot, hogy küldjék a városba tanulni ezt a nagyra hivatott fiút, de olyan csúfosan felsültem vele, hogy ezek után már nem akartam őket újból zaklatni. Most azonban, hallván, amit ön az imént elmondott, mégiscsak tennék még egy kísérletet, hogy ezt a zseniális fiút megmentsem a sivár harisnyaszövéstől. Gyakran gondoltam rá azóta is. Valóságos lelkifurdalást éreztem miatta, mint aki nem teljesítette súlyos kötelességét, ön talán majd segít nekem, hogy megszabaduljak lelkifurdalásomtól, én meg az ön segítségével teljesítem kötelességemet.

- Ez nagyon ünnepélyesen hangzik.

- Számomra kétségtelenül igen komoly az ügy. Elmondom, miért.

Elbeszéltem a Vogel családdal kapcsolatos élményeimet. A többi jelenlevő is nagy figyelemmel hallgatott, sőt érdeklődésük - főleg a karmesteré - fokról fokra nőtt. Amikor történetemet befejeztem, a karmester felugrott a helyéről, és ezt mondta:

- Ha ez így van, akkor feltétlenül megkeresem ezeket az embereket. Nekem kapóra jönne ez a fiú. Meg kell szereznem őt. Gondolja, hogy sikerülni fog?

- Nem lesz könnyű - feleltem. - Mindenesetre csupán két napjába kerül ez a kísérlet.

- De önnek velem kell jönnie, mert tartok tőle, hogy ez a furcsa gyerek nekem majd egyáltalán nem akar hegedülni. Aztán szeretném összekapcsolni a hasznosat a kellemessel, meglátogatnám egy régi tanítványomat, aki a Schwarzenberg melletti Bad Ottensteinban most vette át a zenekar vezetését. Remélem, ön is el tud szabadulni két napra. Velem jön, ugye? Nekem az volna a legjobb, ha holnapután az első vonattal indulnánk. És önnek?

- Én bizony nyakig vagyok a munkában. De majd módját ejtem valahogy.

- Remek! Akkor megegyeztünk! Most azonban meg kell ünnepelnünk ezt az új csillagot a zeneművészet égboltozatán! Hé, pincér! Hozzon egy üveggel a legjobbiból!

Harmadnap reggel elindultunk tehát, és délutánra fel is jutottunk a faluba. Természetesen nyomban Vitzliputzli professzor házába mentünk, aki nem vágott savanyú képet, amikor meglátta az ismeretlen vendéget, és nem is csapta be orrunk előtt az ajtót. Éppen az indián

hangszerek különféle hangszíneinek tanulmányozásával foglalkozott, és sikerült meggyőzőnöm őt, hogy egy karmester a maga kifinomult és gyakorlott hallásával a legalkalmasabb személy arra, hogy szakértői véleményt mondjon e tárgyban. És valóban, beszélgetésünket olyan kellemesnek találta, hogy este lett, mire engedélyt kaptunk a távozásra, és felkereshettük a Vogel családot.

Annak idején nekem is csak nagy keservesen sikerült rávennem a fiút egy kis hegedülésre, most meg, ha ketten állítunk be, lehet, hogy még félénkebb és szégyenlősebb lesz. Azt javasoltam tehát a karmesternek, egyelőre várakozzék a ház előtt, előbb én megyek be egyedül.

Amikor a szobába léptem, a család éppen vacsorázott - krumplit egy kis túróval. Megható volt, milyen örömmel ugrottak fel a helyükről, amikor megpillantottak. Az asszony már felgyógyult úgy-ahogy, és illemtudóan meghívott, hogy tartsak velük. Meghámoztam néhány krumplit, kaptam hozzá egy kanál túró egy csészealjon. Martha, a legidősebb a gyerekek között, irult-pirult; ő már szolgált egy jobb módú családnál, és most egyre csak az foglalkoztatta, hogy a professzor barátja nem illik ide, az ő asztalukhoz. Franz ellenben, látni lehetett rajta, valósággal büszke volt rá, hogy az ő asztaluknál, az ő ételükből csillapítom éhségemet. Ez közelebb hozott bennünket egymáshoz, így aztán egyáltalán nem vonakodott válaszolni különféle közömbös kérdésekre, ahogy az elmúlt télen tette.

A falon új hegedű függött. Amikor Vogel látta, hogy felfigyeltem rá, megmagyarázta:

- Ezt is önnek köszönhetjük. Abból a pénzből vettük, amit ön a nagymamának ajándékozott, öt márkát fizettem érte; az előbbi csak húsz groschenbe került.

- Még egyszer annyi volt tehát az újnak az ára. Ez nagy különbség.

- De megéri azt a pénzt. Lenne szíves meghallgatni?

- Szívesen, ha megvacsoráztunk.

- Franz majd valami komolyabbat játszik rajta.

Ma egyáltalán nem kellett kérlelni a fiút. Mihelyt az utolsó falat is eltűnt a tányérjáról, ment a hegedűért, a kezembe adta, és bizalommal megkérdezte:

- Nem sokkal jobb, mint a másik volt?

- De, úgy látszik. Ámbár öt márkáért már elvárhat az ember valamit. Kívülről nem mutat rosszul.

- Rögtön meg is szólal.

Kivette a kezemből, és elkezdett játszani. Az első perctől észlelhettem, hogy nagy haladást ért el az elmúlt rövid idő alatt, és biztatgattam is apró közbekiáltásokkal, hogy tudása legjavát mutassa be. Háttal álltam az ajtónak, ő pedig szemközt. Egyszerre csak hirtelen megállt a játékban, és mintha kísértetet pillantott volna meg, menekülni kezdett hegedűjével a szövőszék mögé.

Hátrafordultam. A nyitott ajtóban ott állt a karmester.

- Igaza volt, tökéletesen igaza volt! - kiáltotta felém. - Nemhiába utaztunk ide!

- Kinek...? Kicsoda ez az úr?... Mit óhajt voltaképpen?... - kérdezte a házigazda.

- A fiáért jöttem!

- A fiamért... az én fiamért? A mi gyerekünkért? És mi célból?

- Hogy muzsikust faragjunk belőle.

- Nincs szükség rá, ő már most is az.

- Nem, nem. Most még csak kontár; de megvan a tehetsége hozzá, hogy jó muzsikussá váljon.

- Mit mond ön? Micsoda az én fiam? Kon... Kontár?

Franz is elődugta a fejét a szövőszék mögül, hogy jól megnézzze magának azt az embert, aki kontárnak merészelte nevezni őt.

- Igen, kontár - ismételte meg a karmester. - De egy jó tanár segítségével...

- Egy jó tanár segítségével? - vágott közbe az apa. - Úgy gondolja ön, hogy nem volt jó tanára a fiamnak?

- Igen, így gondolom.

- Úgy. És azt is tudja, ki tanította és ki tanítja még ma is őt?

- Nyilván ön, az édesapja.

- Én, valóban. Nos, ön tehát tudja ezt, mégis kijelenti, hogy a fiúnak nem volt jó tanára!

- De nem úgy gondoltam ezt, ahogy, mint látom, ön felfogja. Nem szabad rossz néven vennie szavaimat, hiszen...

- Rossz néven venni? Szó sincs róla! Eszembe sem jut bármit is rossz néven venni az úrtól. Valakitől, aki oly keveset ért a dologhoz, mint az úr, egy értelmes ember nem vehet rossz néven semmit. Az úr úgy beszél, ahogy a béna a táncról vagy a vak a színekről vélekedik! A vendégünk viszont, ez az úr itt ön mellett, egész másféle ember! Ő el volt ragadtatva a fiamtól! Hogy Franz kontár, én meg rossz tanító! Nem, ez mégiscsak sok! Franz, rögtön gyere ide, és játszd el ennek az idegen úrnak azt a darabot, amit az utóbbi hetekben gyakoroltál be! Gyere csak ide! Az előtt, aki nem is hozzáértő és még irigy is, nem kell szégyellned magad!

Úgy látszott, Franz is ezen a véleményen van. Felébredt büszkesége és haragja. Meg akarta mutatni, mire vitte a tanulásban. Előlépett a szövőszék mögül, kézbe vette hegedűjét, és megvető pillantással sújtva a karmestert, elkezdte játszani Czerny vagy Clementi Esz-dúrban írt, egyáltalában nem könnyű gyakorlatát. Nem ismertem, és be kell vallanom, nekem bizony nem sikerült volna kottából rögtönözve hibátlanul előadni. Igen gyors tempót választott; csak úgy áradtak a hangok bal kezének ujjai alól.

Érezni lehetett, hogy éppen ezzel a tempóval akar hatást elérni. Amikor befejezte, apja magabiztos hangon fordult a karmesterhez:

- Nos, hallotta, uram! Ezt tanulta a fiú apjától és tanítójától.

- Gyakorló darabokat is játszik ön? - kérdezte a drezdai művész.

- Nem. Az nekem természetesen túl nehéz volna. Én csak csellista vagyok; de hegedűt tanítani akkor is lehet, ha az ember nem virtuóz hegedűs!

- Ez igaz; de akkor a tanítvány sem viszi továbbra. Ha nem tudja bemutatni, hogyan kell lejátszani valamit.

- Egyszer, ön, Főokos, még mindig rossz tanítónak tart engem, a fiamat pedig kontárnak?

- Igen.

Most aztán teljesen más emberré lett Vogel harisnyaszövő. A különben oly szerény, sőt szégyenlős ember félénk viselkedéséből egy morzsányi sem maradt. Dühbe hozták a sértésnek vélt kijelentések. Kikapta fia kezéből a hegedűt meg a vonót, és odatartotta a karmester elé.

- Itt van, csinálja ön jobban! Szeretném látni, a tudása is van-e akkora, mint a szája, amikor rólam meg a fiamról tárog?! Na, halljuk!

Nos, a karmester hozzá is fogott, de hogyan! Néhányszor lendületesen végighúzta a vonót a húrokon, majd azoknak az izgalmas mesterműveknek egyikét kezdte játszani, melyeknek oly gazdag választékát kínálja mai zeneművészetünk. Mit is mondhatnék róla? Vogel már az első hangok hallatán riadtan visszahökkent, a fiára viszont éppen az ellenkező hatást tette. Franz egyre közelebb és közelebb lopakodott, és tágra nyílt szemmel bámulta az előadót. Aztán fellépett a szövőszékre, hogy alaposabban megfigyelhesse a karmester ujjait és a vonó mozgását. Szeme mind fényesebben csillogott; lelkes és elragadtatott arca mindjobban kipirult. Amikor a darab véget ért, a kezét tördelve jelentette ki:

- Ezt... ezt... én is szeretném így tudni! Ezt nekem is meg kell tanulnom, apám!

- Nos - kérdezte mosolyogva a karmester az idősebb Vogelt -, tudok-e annyira játszani, mint a szájamat jártatni?

- Ez... ez... ez rettenetesen szép volt, szinte félelmetesen szép.

- Meg van elégedve velem?

- Ne ezt kérdezze, kérem... Aki így tud, mint ön, annak már nincs szüksége tanulásra!

- Ebben téved! Sokat kell még tanulnom, és gyakorlok is mindennap. De most azt is megmutatom, hogyan kell eljátszani azokat a gyakorlatokat, amelyekre a fiát tanította. Figyeljen csak!

Így már egészen másképp hangzott! Franz az imént kétségtelenül ügyesen, rokonszenvesen szólaltatta meg a gyakorlat hangjait; most azonban maga a zenei gondolat és annak árnyalatos kifejeződése is érvényre jutott.

A hallgatók előbb meg sem tudtak szólalni a csodálkozástól. Aztán Franz ujjongva tört ki:

- Apám, ezt te sem tudod, én sem; de nekem meg kell tanulnom!

- Ehhez jó tanítóra van szükség - jegyezte meg a karmester.

- Ilyen azonban nem akad itt.

- Akkor gyere velem! Én foglak tanítani.

- De hova?

- Drezdába.

- Nem, nem, ebbe nem megyek bele! Az túl messze van - szólt közbe az apa.

- Én sem egyezem bele! - csatlakozott a mama is. - Nem az úré a fiú, hanem a mienk!

- A maguké is marad! De nálam híres ember lesz belőle!

- Ha ehhez el kell mennie hazulról, akkor inkább ne legyen belőle híres ember. Valójában kicsoda az úr, hogy csak úgy hipp-hopp elvinné a fiunkat?

- Ez az úr királyi karmester a szász fővárosban - magyaráztam. - És nemcsak a fiukkal fog jót tenni, hanem az egész családdal is.

- Királyi... karmester? - mormolta a nagymama. - Ez már valami! No, lányom, vejem, jól gondoljátok meg a dolgot, mielőtt nemet mondtok az úrnak. Először én sem akartam hallani róla, hogy a fiú elkerüljön hazulról; de ha ilyen tehetsége van, és ha ilyen emberek vennék magukhoz, akkor végtére is nem helyes, ha itthon akarjuk őt tartani.

- Ugyan, miket beszélsz! - ellenkezett Vogel. - Te csak ne add oda őt! Nálunk itthon is megkeresi majd a pénzét. Ha csak néhány pfennig lesz is, nekünk jól jön. A városban azonban még évekig tanuló lesz, és egy fillért sem keres, sőt nekünk kellene mindent előteremtenünk, amire szüksége van, pedig az élet Drezdában sokkal többbe kerül, mint itt, falun.

- Ez ne okozzon gondot - válaszolt a karmester -, kész vagyok a költségeket magamra vállalni, ha rám bízzák a fiukat.

- Később sem kellene fizetnünk érte?

- Nem.

- Ruhát, alsóneműt, kosztot és kvártélyt is kapna?

- Mindent!

- És mennyi ideig kellene önnél maradnia?

- Erről megegyeznénk.

- És meddig tart, míg kereshet is valamit?

- Három hónap múlva már adhatok egy kis fizetést.

- Mennyit?

- Aszerint, hogy a fiú hogyan halad a tanulásban. Mondjuk harminc márkát havonta az első időkből, aztán három hónap múlva ötvenet.

- Harminc márkát! Utána meg ötvenet! Hallod, asszony?

- Hallom, de nem akarom!

- Gondold meg, ez igazán szép pénz!

- Akkor sem! Nem akarom! Itthon marad a fiú; nem engedem el őt! Gyerekek, Franzot el akarják vinni hazulról! Mit szóltok hozzá?

- Ne, ne! - óbégattak a kicsik.

- Hallotta az úr! Franz nem mehet. A testvérei sem engedik el őt. Jobb, ha itt marad a szülőföldjén.

- Nem, nem jobb, sem az ő, sem a család számára. Később támogathatná magukat; jómódú emberek lehetnének.

- De vajon így lesz-e csakugyan?

- Lehet belőle akár zeneigazgató is.

- Ezt csak úgy mondja az úr.

- Vagy karmester.

- Ne gúnyolódjék. Később mégiscsak másképp lesz minden, mint ahogy most elképzeled az ember. Nem adom oda a fiút! Itt marad! Nem mehet el önnel.

Látni lehetett, hogy az asszony ellenzi leginkább a dolgot. Az apa és a nagymama félig már beleegyezett. Martha, a legidősebb lány eddig ugyan még egy szót sem szólt, de most ő is elkezdte anyját rábeszélni. Hiába. Vogelné minden erejével tiltakozott az ellen, hogy fiát elengedje maga mellől.

Ekkor egy ötletem támadt. A karmester és én Bad Ottensteinbe készültünk egy hangversenyre. Ezek az emberek itt nyilván még semmi ilyesmit nem hallottak, nem láttak karmestert vezényelni. Mi lenne, ha magunkkal vinnénk őket? Ha látnák a zenekar irányítóját vezénylő pálcájával, és megfordulna a fejükben, hogy az ő fiukból is lehetne ilyen okos ember, akkor talán sikerülne Franzot kiszabadítani az anyai karok szorításából.

- Gondolják át nyugodtan a karmester úr ajánlatát - szóltam közbe csitítólag. - Van időnk. Én viszont egy másik ajánlatot tennék, kedves Vogel mester. Hallott maga már valaha igazi csellószólót zenekari kísérettel?

- Még nem - felelte. - Szívesen meghallgattam volna, ha lett volna rá pénzem. De hát ahhoz be kellene utazni a városba, koncertjegyet kellene venni. A magunkfajtának túl drága az efféle.

- No, most alkalom lenne rá. Holnap reggel Ottensteinba megyünk, a fürdő zenekara játszik majd ott. Van-e kedve velünk jönni, ha mi vállaljuk az utazási és minden más költséget?

- Miért is ne? Szíves örömet!

- Akkor két kocsira lesz szükségünk, hogy Franz és az édesanyja is velünk jöhessen. Ha Martha úgy akarja, ő is csatlakozhat hozzánk. A nagymama bizonyára szívesen itthon marad a kicsikkel.

Hej, micsoda öröm támadt erre! Fürdőbe, hangversenyre menni! Nem gyalog, hanem kocsival! És ilyen előkelő urakkal! Volt okuk rá ezeknek a jobb sorsra érdemes embereknek, hogy az egyik elragadtatott ujjongásból a másikba essenek. Túláradó öröm és hála töltötte el őket, és amikor elköszöntünk, és Vogel kikísért minket, hallottam, hogy a felesége azt mondja az édesanyjának:

- Hiába, a linkista úr a legokosabb és a legjobb ember a világon! És most még koncertre is elvisz minket!

Másnap ebéd után indultunk Schwarzenbergbe és Bad Ottensteinba. Vitzliputzli professzor is velünk tartott. Megkértem a karmestert, hogy egyelőre hallgasson a Franzcal kapcsolatos terveiről, nehogy a szülők gyanút fogjanak, különösen pedig a mama.

Milyen büszkén nézdelődtek útítársaink erre-arra! Minden pillantásukkal szinte felszólították a járókelőket: „Nézzetek csak meg jól minket! Látjátok, nem vagyunk akárkik! Fürdőbe utazunk, koncertet hallgatunk!”

Ottensteinban a karmester nyomban felkereste tanítványát. Eredménytelenül tért vissza, mégis elégedett volt. Megértettem, hogy miért, amikor bejelentette:

- Tanítványom a zenekarával Zwönitzbe ment; sajnálatomra tehát nem találkozhattam vele. Helyettük azonban egy zwickaui katonazenekar fog itt játszani.

A díszegyenruhás katonazenészek természetesen még nagyobb hatást tettek útítársainkra; erre számított a karmester, sőt én magam is. A zenekarhoz közel foglaltunk helyet. A terem lassanként megtelt a hallgatósággal, aztán megjelentek a zenészek. Hogy elámultak a Vogel család tagjai, amikor meglátták a sok katonazenészt fényes gombjaikkal, aranypaszományaikkal és kitüntetéseikkel! Hát még amikor belépett a zenekar vezetője, a törzstrombitás, ünnepi díszben!

- Ki lehet ez? - kérdezte Vogelné.

- Magas rangú tiszt kell legyen! - vélte Vogel.

- Ő a zeneigazgató - adtam meg a választ.

- A zeneigazgató? Ó, egek ura! De hát ez igencsak előkelő úr, mindene csupa arany! Hogy jutott el idáig?

- Valószínűleg elment Drezdába, tanult hegedülni vagy más hangszeren játszani, talán fűvös hangszert választott, aztán konzervatóriumba járt, majd belépett egy katonazenekarba.

- És a mi Franzunk is járhatna konzervatóriumba, ha Drezdába menne?

- Természetesen.

- Hm! És voltaképpen mennyire van tőlünk Drezdá?

- Ha reggel elindul az ember, délre odaér.

A törzstrombitás felemelte vezénylő pálcáját; a zenekar rázendített az első számra. Figyeltem a Vogel családot. Franz úszott a gyönyörűségben; Martha lélegzetfójtva figyelt, és néha felém pillantva megpróbálta az arcomról leolvasni, tetszik-e nekem a darab. Az apja előbb ugyan a szigorú szakértő ábrázatát öltötte fel, de aztán mindinkább engedett ebből a szigorúságból, és végül úgy tetszett, ellenkezés nélkül adja át magát a muzsika hatásának. Az anya sem bírt ellenállni ezeknek a hangoknak, ezeknek a paszományoknak és gomboknak, ennek az ármádiának; el volt ragadtatva; ezt világosan látni lehetett rajta. Tekintete ide-oda járt a dirigens és Franz között. Nyilván azt próbálta elképzelni, hogyan festene a fiú a törzstrombitás uniformisában. Amikor a darab véget ért, kitört belőle:

- Még ilyet! Nincs több ilyen a világon!

- Ugyan! Mi is csak elég jól muzsikálunk odahaza - mondta a férje.

- Ó, ki beszél itt muzsikáról?!

- Hát miről beszélsz?

- A tiszteletről, a csodás tekintélyről.

- Miféle tiszteletről?

- Ahogy a zenészek a vezetőjükre figyelnek. Tekintetükkel az arcára tapadnak, és úgy muzsikálnak, ahogy ő int. Ha szélesre tárja karját, és csak az ujjait mozgatja, akkor halkán, egyre halkabban fújják; ha meg a magasba löki a kezét, akkor rögtön pokoli erővel harsog minden. Mégiscsak szép dolog, ha az embernek ilyen nagy tekintélye van. Nem?

- Igen, de ha volna ilyen zenekarom, én is meg tudnám ezt csinálni.

- Te? Ugyan, menj már, öreg! Nem illenék ez tehozzád! De a fiunkhoz, Franzhoz annál inkább! Aztán ez az uniformis!... Kedves linkista úr, ha tehát az ember reggel elindul, délre már Drezdába ér?

- Úgy bizony - feleltem elégedetten.

- És haza is látogathat néha egy ilyen fiatal muzsikus?

- Természetesen.

- Vagy talán azt is megengedik, hogy mi látogassuk meg őt Drezdában?

- Magától értetődik. Ahogy kívánják.

Ettől kezdve az asszony egyre tűnődőbb lett; tegnap kimondott elhatározásával kezdett vívódni magában. Töprengése zeneszámról zeneszámra mélyült. A koncert első része után ismét hozzám fordult:

- Enni is kapna Franz Drezdában?

- Még jobban, mint otthon!

- Reggel meleg kávét is?

- Elképzelheti. És a fővárosban nem olyan híg, gyenge, cikóriás kávét isznak, mint maguknál.

A koncert második részében piztonszólót is hallottunk, maga a törzstrombitás adta elő. Nagy sikert aratott vele. Mindenki megtapsolta, és meg kellett ismételnie a darabot. Vogelné ekkor azt kérdezte:

- Hogy hívják ezt a trombitafélét, amelyen ilyen szépen lehet játszani?

- Postakürtnek.

- A mi Franzunk is meg tudná ezt tanulni?

- Ha kedve van hozzá, Drezdában a legjobb alkalma volna rá.

- Úgy látszik, kedves linkista úr, Drezdában mégiscsak másképpen vannak a dolgok, mint ahogy eddig gondoltam.

- Bizony másképpen, egészen másképpen. Ha egyszer odajönne, ámulna is rajta.

- Végül is igazából mennyibe kerül a vasút Drezdába?

- Öt márka oda-vissza, harmadik osztályon.

- Öt márka, vagyis egy tallér és húsz új groschen. Istenem, Atyám!

- Ó, ezt nem lenne nehéz előteremteni. Franz hamarosan jól kereshet, és elküldheti vagy megtérítheti az útiköltséget.

A második szünetig még messzebbre jutott el gondolataiban; azt kérdezte tőlem:

- És nem kerülhet rossz társaságba a fiam Drezdában?

- Nem lesz ideje rá. Egész nap folyik a tanulás, este pedig az ottani legjobb koncerteken kellene részt vennie.

- Ezekre persze jobb emberek járnak.

- Katonatisztek, sőt néha a király és a királyné is.

- Ó, Istenem, a király és a királyné! És a mi Franzunk is láthatná őket?

- Bizonyára.

- Micsoda szerencse és kitüntetés! Én még életemben nem láttam őket, a fiú pedig rögtön találkozna velük. Papa, hallod ezt?

- Hallom - válaszolta Vogel, aki eddig még nem nyilatkozott. Arca zárkózottságot tükrözött.

- És mit szólsz hozzá? - kérdezte az asszony.

- Mit szólhatnék? Persze hogy elmegy!

- Drezdába?

- Oda. Mégse lehetek olyan kegyetlen, hogy visszatartsam, ha ilyen valaki lehet belőle. És ez az egész falunak nagy megtiszteltetés!

- Megtiszteltetés... - ismételte az asszony halkán, már előre átérezve mindennek örömét.

- Nem vagy ellene tehát?

- Nem. És te?

- Én sem. De egy szál magában nem akarom őt elengedni.
- Egy szál magában? Mire gondolsz?
- Valakinek a családból vele kell tartania; másként nem engedem! Franz túlságosan fiatal még ahhoz, hogy nekivágjon a nagyvilágnak. Közülünk valakinek mellette kell maradnia. Ehhez ragaszkodom; különben nem adom őt oda.
- De hát ki menjen vele? Talán te?
- Nem, én nem mehetek, semmiképpen.
- Én sem. Akkor a nagymama?
- Hova gondolsz? Ő túl öreg ahhoz.
- Akkor kicsoda?
- Meg kell még gondolnom.

A hangverseny végén a hallgatóság sokáig ünnepelte a zenekart, és Vogelné is együtt tapsolt a többiekkel, majd így szólt hozzám:

- Ilyen nagyszerű dolgot még nem hallottam... Kedves linkista úr, mi a véleménye a mi lányunkról, Martháról?
- Derék, jóra való lánynak látszik.
- Az is; órá nyugodtan rábízhatja magát az ember. Volt már szolgálni egy ideig, és jó bizonyítványt kapott. Nem is akarta elengedni őt a gazdája; a betegségem miatt mégiscsak el kellett jönnie tőle. Most, hogy ismét egészséges vagyok, megint tudom őt nélkülözni. Magával vinné őt Drezdába?
- Hm! Csak akkor tudok erre felelni, ha megmondja, mit kell ott Marthának csinálnia.
- A testvére mellett kell lennie!
- Ragaszkodik ehhez?
- Igen. Egyedül semmiképpen sem engedem el a fiút. Ha Martha nem lehet mellette, ő is itthon marad.

Kérdően néztem a karmesterre.

- Meg kell értenie - vette át aztán a szót -, hogy ezzel csak megnehezíti a dolgokat, nekem is és a fiának is. Franz nálam fog lakni, mégpedig mint a családom egyik tagja. De hogy lakjon nálunk a nővére?
- Nos, hát mint a fiú nővére.
- És ő is kérne ingyenes lakást, kosztot és minden egyebet?
- Hát... ez attól függ... A karmester úr majd megmondja, lehetséges-e ez, én természetesen nem követelhetem. De nem fogadhatná föl őt szolgálónak a családhoz?
- Talán igen; bár van nálunk egy lány már évek óta; nem is akar elmenni tőlünk, és mi is nagyon meg vagyunk vele elégedve. Na, talán majd találunk erre valami megoldást. Szóval ideadja hát a fiút?
- Igen, de van még egy feltételem!
- Még egy? És mi az?

- Az, hogy én és az uram elkísérhessük. Mégiscsak meg kell győződünk róla, hogy jó helye lesz-e.

- Ez ellen semmi kifogásom. Velem jöhetnek, mégpedig már holnap.

- Holnap? - ijedt meg az asszony. - Ilyen hirtelen? De miért? Nem tarthatnánk még magunknál egy pár hétig?

- Ennek nincs semmi értelme, sőt ellenkezőleg, csupán indokolatlan időpazarlást jelentene. Most itt vagyok, jobb, ha máris magammal viszem a fiút.

- De még nem készültünk fel rá.

- Az sem baj. Nem lehet a gyerekek olyan sok vinnivalója, hogy hosszan kellene csomagolni. Holnap reggel együtt utazunk. Ha beleegyezik, fizetem maguknak a vasúti jegyeket és mindent, amire Drezdában szükségük lesz.

- Ez nagyon jól volna, persze, de ilyen gyorsan mégsem lehet. A felöltőmről is leszakadtak hátul a szalagok.

- Azt majd ma este megvarrja.

- És a cipőmet is ki kell tisztítanom!

- Azzal is kész lehet tíz perc alatt.

- Meg is nézhetném akkor. Hatszor-nyolcszor is le kell törölgetni, hogy fényt kapjanak, mert éveken át mindig csak halzsírral kentük őket. A férjem csizmáival ugyanígy áll a dolog. Fényesítetlen lábbelit pedig semmiképpen sem húzunk, tudjuk, mi az illem. Mit mondanának az emberek Drezdában, ha bezsírozott cipőben látnának. Nem, ezt nem lehet. Ha egy fiú a királlyal és a királynővel találkozik, akkor a szüleinek is adniuk kell magukra.

- Mégiscsak elkészülhetnek mindennel még ma este. Mindnyájan segítünk majd.

A derék szülők még sok más kifogással is előhozakodtak, többnyire olyanokkal, amiken mosolyogni kellett; mindegyiket határozottan elvetettük, és ebben a nagylány is segítségünkre volt. Ő maga sugárzott az örömtől, hogy velünk utazhat a városba, és hogy ott is maradhat.

Amikor végül egyetértésre jutottunk, a karmester papírt, tintát és tollat hozatott, hogy nyomban itt a helyszínen írásba foglalja a megállapodást, annak mindkét oldalát. Három tanulmányi évet terveztek, ezalatt Franz mindent megkap a karmesterétől, ami a megélhetéshez szükséges, és a tanításban is ingyenesen részesül. Ezután újabb három évig lesz köteles állást vállalni a karmester zenekarában jó fizetéssel, majd ezután már szabadon határozhat. A karmester ezer új márká biztosíték letétbe helyezésére kötelezte magát. A megállapodást előbb a felek írták alá, majd tanúként a professzor és jómagam.

Mégis sikerült tehát, ami oly nehéznek látszott. Már egészen sötét lett, mire elindultunk hazafelé. Az egyik kocsiban a Vogel házaspár ült a fiukkal meg a karmesterrel: a szülők most egyetlen pillanatra sem akartak elválni a fiuktól. A másikban ültem én Marthával a hátsó ülésen, előttünk a kocsis mellett a professzor. Keveset beszélgettünk, majdnem teljesen szótlanul utaztunk. Egyszer csak Martha hirtelen a kezem után nyúlt, a szájához emelte és megcsókolta, majd gyorsan el is engedte, mintha megijedt volna saját merészségétől. Aztán felém fordult, és mentegetőzve így szólt:

- Ezt önnek köszönhetjük, ön oly jó.

Másnap reggel Drezdába indultunk. Az egész falu izgatottan nyüzsgött. Úgy búcsúzkodtak a Vogel családtól, mintha egy életre kellene elválniuk. Mialatt a búcsúzők könnyeikkel enyhítették bánatukat, a karmester vidáman bólogatott felém. Elérte, amit akart.

Drezdában aztán mi mindent meg nem tettek derék útitársaink, hogy minél többet lássanak, halljanak! Megálltak minden ablaknál, beültek volna minden konflisba és lóvasúti kocsiba.

Megmosolyogták őket régimódi hegyvidéki viseletükben, minden járókelőnek megakadt rajtuk a szeme. Két napot töltött a Vogel házaspár Drezdában, majd elkápráztatva az itt látottaktól, visszatértek otthonukba. Martha nem állhatott rögtön szolgálatba, egyelőre vendégként lakott a karmesteréknél.

MARTHA

Továbbra is a könyvkiadó épületében laktam, Dreza óvárosában; a karmester lakása mindössze négyutcányira volt innen; jó három hétig mégsem láttuk egymást, mivel engem is éppúgy elhalmoztak munkával, mint őt; egyik hangversenyére sem tudtam elmenni, és arra sem akadt időm, hogy otthonában érdeklődjem felőle.

Egy délután a kiadói hivatalsegéd azt jelentette, hogy egy hölgy kíván velem beszélni.

- Öreg? - kérdeztem.

- Nem. Tizenhat éves lehet.

- Elegáns?

- Azt sem mondhatom, de tiszta.

- Kezdő író lehet. Nincs időm.

- Nagyot tévednék, ha író lenne. Bár igen szép, mégis olyan, mint egy falusi leányka, aki felvette magára a legszebb dolgait.

- Akkor jöhet.

Martha volt.

Kissé zavartan lépett be, mégis bizalommal állt meg az íróasztalomnál, és kezét nyújtotta.

- Jó napot, szerkesztő úr! A karmester úr tudja, hogy ide jöttem; de ha nincs ideje rám, majd jövök máskor.

Már nem az érchegegyébéli tájszólással beszélt, a felnémet kiejtést már előző gazdájánál elsajátította.

- A maga számára mindig van időm - válaszoltam. - Üljön csak le, és mondja el, mi járatban van.

Nagy szerényen csak a szék sarkán foglalt helyet, táskájából papírlapot vett elő, és így szólt:

- Kérésem volna, igen nagy kérésem. Legyen szíves ezt elolvasni.

Átvettem a papírt. Látni lehetett, hogy régen volt, amikor ráírták a rajta levő sorokat. De micsoda írás ez! Alig tudtam kibetűzni.

- Anyánk írta - mentegetőzött a lány. - Nem lenne illő odaadni, mert nagyon sok hiba van benne, de hát anyánk csak így tud írni.

Olvasni kezdtem:

Az én lányomnak, Marthának:

Ha a zenésztanulók nemhagynának békén, és ha teeszt nembírnád ki, és ha mégis a városban akarsz maradni, és ha szívessenmenél a linkista úrhoz, micsit nem ellenezzük. Jóember, nemgőgös, nincs felesége, és szüksége lehet egyjányra, aki nemokoz gondot éskomolyis. Menj hátt elhozzá, és mond meg neki, hogy te sem vagy ellene.

Eszt írja neked a szüllőanyád, mert apád most nemtud írni, mert egykicsit megvágta az ujját. A cseresznye fa virágzik, és a Kraussenék tehene leborjazott, és egészséges. Légy jó és becsületes, és üdvözl

Anyád

Másvalaki, meglehet, jót mulatott volna ezen a levélen; én azonban szinte hősiesnek és szentnek éreztem ezt a küzdelmet a helyesírással. A lánya iránti szeretetből szánta rá magát ez az egyszerű, tanulatlan asszony. Futó pillantást vetve Marthára, láttam, hogy arca kipirult, és pillantása aggódva fürkészi tekintetemet. Pirulására a levél tartalma adott magyarázatot. Előszóval nem mert volna kérésével előhozakodni, a levelet adta ide, hogy ebből értesüljek arról, aminek az elmondására képtelen volt. A karmester tanítványai és zenészei zaklatják őt, nem akar tehát ott maradni, ám addig egy lépést sem tett, amíg szüleitől engedélyt nem kapott. Szeretne nálam lakni, és most feszülten várta döntésemet. Sajnos, nem tehettem kívánsága szerint, de ezt csak körülírva közölhettem.

- Kedves gyermekem, szívesen teljesíteném a kérését, de én nem tudok odahaza senkit sem alkalmazni; nálam nagyon kevés a tennivaló.

- Nem használhatnám fel a fennmaradó időt varrásra vagy valamilyen más munkára?

- Igen ám, de hát én egyáltalában nem tudok személyzetet alkalmazni. Helyet sem tudok adni senkinek, aztán meg csak átmeneti itt a lakásom és az állásom. Mihelyt találunk valakit, aki ellátja az én kiadói munkámat, ismét utazni indulok. Akkor pedig maga megint csak állás nélkül maradna.

Letörten nézett maga elé.

- De a karmesteréknél sem maradhatok!

- Valóban. De azt mondta az imént, hogy a karmester küldte hozzám, ő tehát tudja, miről van szó. Maradjon még néhány napig náluk; én hamarosan utánanézek valami megfelelő állásnak a maga számára, és hírt adok róla.

Ezzel a sovány ígérettel kellett elbocsátanom. A karmestertől később megtudtam, hogy zenészei valójában nem illetlenkedtek Marthával, sőt éppen hogy nagyon elbűvölte őket a szépséges leányzó; csupán idétlen lovagi ajánlatokkal alkalmatlankodtak körülötte. Marthának azonban sehogy sem volt ínyére e serdületlen zenevirtuózok rajongása; ezért akart máshova költözni.

Amikor Martha eltávozott, kimentem az üzlethelyiségen át a körfolyosóra, és azt láttam, hogy ő a kapu előtt a nyomdavezetőnkkel beszélget. Ehhez nem volt semmi közöm, és nem is figyeltem tovább rájuk. Másnap délelőtt a szedőterembe igyekezve, át kellett mennem a géptermén. Amikor a felső terembe léptem, meglepetésemre - Marthát pillantottam meg; a színesnyomógép lépcsőjén állt, és a pontozó munkáját végezte. Félig hátat fordított nekem, és így nem láthatott.

Megrémültem. Ez a derék, de túl hamar megijedt lány ide került. Olyan emberek közé, akik erkölcsileg ugyan teljesen kifogástalanok, de ami az egymás közti viselkedést és beszédmodot illeti, ebben már nem túlságosan kényesek. A nyomdavezető alkalmazhatta, mégpedig tegnap, amikor a kapu előtt beszélgetett vele. Most éppen felém jött, és magától elkezdte:

- Láttam már az új pontozónőnket, May úr? Úgy nézem, olyan munkaerő, akit nem kell hamar elküldeni, mint az elődjét.

- Valóban?

- Derék lány, tisztességes és munkaszerető.

- Honnan szerezte?

- Láttam kijönni a kapun, és gondoltam, talán munkát keresett nálunk, így aztán felajánlottam neki ezt az állást.

- Rögtön igent mondott?

- Ó, nem. Be kellett vezetnem őt a gépterembe, és mindent megmutatni. Aztán lakásról is esett szó, és az is került.

- Hol?

- Nálam. Megnyerte tetszésemet, elküldtem hát a feleségemhez, aki meg valósággal beleszeretett, és ki is adta neki a kis szobát. A hegyvidékről való, van itt egy fivére is, akiből muzsikussá lesz, és a konzervatóriumba fog járni, tehát valószínűleg nagyon rendes családból való.

- Nem mondta el önnek, mit vagy kit keresett ebben a házban?

- Nem, de nem is kérdeztem tőle.

- Akkor én mondom el, hogy én őt is és a fivérét is ismerem. Szeretném, ha figyelmesen bánnának vele, és ha meg lehetne kímélni őt a munkások közt használatos beszédmódtól. Ugyebár ért engem? Ha bármire szüksége volna, vagy kérne valamit, legyen szíves, szóljon nekem!

Ezzel az ügyet egyelőre elintéztük. Arra persze nem kaptam magyarázatot, mi bírhatta rá Marthát, hogy elfogadja a nyomdavezető ajánlatát, hiszen megígértem, keresek számára megfelelő állást. Igaz, tiszta munkája van, tisztességes embereknél lakik, és huszonnégy márkát keres hetente. Hallottam azt is, hogy csak valóban szükséges dolgokra költ, és ennek örültem.

Egyébként úgy tettem, mintha észre sem vettem volna. De azért jól láttam, hogy valahányszor beléptem a gépterembe, zavarba jön, és tekintetével mindenhova követ.

Végül is adódott egy véletlen találkozásunk, ő ugyan halk köszönéssel el akart menni mellettem, de én megálltam és megszólítottam:

- Martha, meg van elégedve az állásával?

- Ó, igen - suttogta.

- Nem erőlteti meg nagyon a gépies munkát?

- Nem, nagyon könnyen megy.

- Látja némi-lykor a fivérét?

- Mindennap. Egy-egy órára eljön hozzám a lakásomra.

- Jól érzi ott magát?

- Nagyon. A házigazdáimnak nincsen gyerekük, és velem leányukként bánnak.
- Örömmel hallok. De hogy jutott arra a gondolatra, hogy nyomdában dolgozzék?
- Itt jó a kereset; tudok belőle küldeni a szüleimnek. Már kaptak húsz márkát, de többet is küldhettem volna, ha nem kellene sok mindent vásárolnom.
- Az ám! Túlságosan kicsi volt a poggyász, amit magával hozott. A keresetével tehát meg van elégedve; és egyébként? Sikerült már barátnőt találnia?
- Nem is kerestem; egyik sem kedvemre való. De hát van testvérem, van munkám, barátnőre nincs szükségem.
- Tartson ki emellett! De azért bízhatott volna kissé az ígéretemben. Elhelyeztem volna magát egy rendes családnál, nem gyárban vagy nyomdában. Miért nem várta meg?

Elpirult és hallgatott.

- Vagy legalább mielőtt elígérkezett, tanácsot kérhetett volna...
- Mert... mert...
- Nos, mert...? Mondja csak!
- Mert nem engedte volna meg - vallotta be.
- És ha tudta ezt, miért fogadta el mégis ezt az állást?
- Mert... mert... - megint elakadt.
- Nem bízik bennem? Nekem talán mégiscsak megmondhatja az igazat. Vagy nem?
- De igen.
- Nos tehát? Miért lépett be mégis a nyomdába?
- Mert... mert - olyan halkán beszélt, hogy alig hallottam - nem fogadott föl szolgálónak.

Hallgattam egy pillanatig, hogy átgondoljam szavait. Ekkor szemembe nézett, és legyűrve félénkségét, gyorsan hozzáfűzte:

- Ön oly jó volt hozzánk, mindent önnek köszönhetünk. Ha nem lehetek együtt a fivéremmel, ott szeretnék lenni, ahol ön.

Ezzel megfordult és elsietett. Meghatott. Elhatároztam, hagyom, hogy itt maradjon mostani állásában, és amennyire lehetséges, igyekszem ezt könnyűvé és előnyössé tenni számára. Az én két kis szobámat egy nyomdai munkásnő tartotta rendben. Mivel nem voltam megelégedve vele, felmondtam neki, Marthára bízam ezt a munkát, és ő szívesen elvállalta. Valahányszor reggel átmentem az irodámba, Martha jött, hogy ellássa dolgát a lakásban, ami rendszerint egy rövid órát vett igénybe. S valahányszor délben visszatértem, mindig találtam valami apróságot a lakásban, amit azért hozott, hogy örömet szerezzen nekem: vagy egy szál mezei virágot, egy útközben szedett ágacskát vagy valamilyen apró változtatást az egyik szobában; mindebből világosan kitűnt, milyen gyöngéd szívű ez a szegény, tanulatlan lányka. Nem esett szó erről közöttünk; ő mégis tudta, hogy elérte célját, örömet szerzett nekem.

Cégünk tulajdonosának hitvese, ez az igen okos és jóindulatú hölgy, a kiadó szerteágazó ügyeit éppúgy ismerte, akár csak a férje. Gyakran megfordult a nyomdában is, és hamarosan feltűnt neki az új pontozónő. Velem is beszélt róla. Ennek folytán a derék lány iránti rokonszenve megerősödött, és felajánlotta, hogy alkalmazza őt a háztartásában. Az történt azonban, amire nem számítottam: Martha nem fogadta el az állást.

Hónapok teltek el, mire végül is utódot találtak az elhunyt szerkesztő helyébe. Nagyon megörültem, mivel szerettem volna már újból utazni, ezúttal Brazíliába. Az új szerkesztő hivatalba lépett, én pedig néhány napig még ott maradtam, hogy tájékozódását megkönnyítsem. A kiadó tulajdonosa bőkezűnek bizonyult, nem sokkal távozásom előtt váratlan különjuttatásban részesített, a felesége pedig bejelentette, hogy az általam lakott két szobát nem adja ki másnak, visszatérésem után ismét beköltözhetek. Meg kellett ígérnem, hogy ajánlatát igénybe fogom venni.

Elutazásom előtt két nappal mentem át utoljára a géptermén. Láttam, hogy Martha mond valamit a gépmesterének, aki erre kiakasztotta a színesnyomó szíjállítóját, és megállította a szerkezetet. Martha lejött a masina melletti két lépcsőn, és hozzám lépett.

- Holnapután elutazik, May úr? - kérdezte.

- El, Martha.

- Szabad tudnom, hova?

- Át az Atlanti-óceánon.

- Akkor egyhamar nem jön vissza?

- Bizony, eltarthat egy évig is.

- Lakását fenntartják az ön számára. Itt fog majd ismét lakni?

- Valószínűleg. És maga? Hol lesz egy év múlva?

- Itt.

- Mint pontozónő?

- Igen.

- Inkább fogadja el azt az állást, amelyet gazdánk felesége ajánlott fel magának.

- Nem, ahhoz nincs kedvem - mondta határozott hangon.

Ezzel ismét fellépett gépe mellé, amely közben meg is indult.

A következő éjszakán nem aludtam; jó néhány levelet kellett megírnom, és csak reggel felé készültem el velük. Túl késő volt már hozzá, hogy ágyba térjek, felöltözve a nappali szobában feküdtem le tehát a pamlagra, és úgy elaludtam, hogy nem ébredtem fel a szokott órában, mint más napokon, ha az irodámba indultam. Alvásom azonban az utazásaim óta mégis nagyon éber volt. Egy erősebb légáramlat is képes volt felébreszteni. És ebben az éber álomban ezen a reggelen úgy éreztem, mintha valaki gyengéden végigsimítaná a hajamat, egyszer, majd többször is, aztán egy száj érintené a szájamat. Nem lehet ez valóság, csak álom, gondoltam, és zárva tartottam a szememet, hogy tovább álmodjam. Kinn a ház előtt ekkor egy nehéz lovas kocsi dübörgött el - felnyitottam a szememet, és magam előtt az asztali vázában pompás mezei virág-csokrot láttam. Martha tudta, hogy szeretem a mezei virágokat, ő járt itt; azt hitte, hogy már felkeltem és elmentem hazulról; az ajtó pedig, mivel egész éjszaka dolgoztam, nyitva maradt.

Felkeltem, és megnéztem a csokrot minden oldalról; gondolkodóba ejtett a dolog. Martha itt volt; ebben nem kételkedhettem. De az a kéz, amely puhán végigsimított a fejemen, és aztán az a csók? Álom volt csupán? Ej... badarság! Egy ilyen fiatal, szép teremtes majd éppen egy magamfajta viharvert világcsavargónak, holmi „linkistá”-nak fog álmában csókot adni! Csalóka álom lehetett csupán!

Estefelé, amikor a nyomda leállt, és Martha hazakészülődött, felhívtam őt magamhoz, hogy elszámoljak vele. Nyújtotta is a kezét a pénzért, de aztán visszakapta, mintha attól félne, hogy megperzselik az ezüstérmék.

- Fogadja csak el! - biztattam.

- Nem vagyok rá képes - felelte.

- De hiszen eddig is elfogadta, minden hónap végén!

- Most nem, most nem!

- De hát mitől lett hirtelen ilyen zaklatott. Maga, aki oly irigylésre méltóan józan? Egészen belesápadt!

- Nagyon fáj a fejem.

- Igazán sajnálom, de hát ez nem ok arra, hogy visszautasítsa megérdemelt fizetését.

- Ma képtelen vagyok rá. Kérem, tegye ide az asztalra, holnap majd elviszem.

- Ahogy kívánja. De zavarba hoz, mert akkor talán azt sem fogadja el, amit ezen kívül akartam adni magának.

- Valami ajándékot? Borravalónak?

- Ugyan dehogy! Számomra maga nem holmi alkalmazott, nem akármilyen takarítónő; magának mindig arra volt gondja, hogy örömet szerezzen nekem. És ez sikerült is, most tehát én is szeretném meglepni valami csekélységgel. Emléktárgyat... hallgasson meg, nem ajándékot vagy borravalót, hanem emléktárgyat... szeretnék adni magának.

- És mi az? Kérem, mutassa meg! Mi az? - kérdezte kipirult arccal.

- Egy apróság, egy szál virág csupán. Oly sokszor hozott nekem mezei virágot, ami a kedvencem; hadd adjak ez egyszer én magának virágot.

- Ezt elfogadom; ezt szívesen elfogadom. Meg is fogom őrizni, papír közé teszem majd, hogy egyetlen szirma se vesszen el.

- Ez nem szükséges; ez a virág úgy megtartja a szirmait, mintha fémből lenne öntve. Nézze csak!

Elővettem egy - a Sziklás-hegységből is ismert - szkabiozát, vagyis ördögszemet a tartójából, amelyben eddig őriztem, és odaadtam neki. Amikor kezébe vette a különös képződményt, elámulva kiáltott fel. - Úgy csillogott az, mint az ezüstbe foglalt kristály.

- Csodálatos! Még sohasem láttam ilyet! De hát ez nem mezei virág, egyáltalában nem is természetes virág.

- De igen, csak hogy bevonat van rajta. Odaát Amerikában, a Yellowstone Nemzeti Parkban száz meg száz hőforrás, gejzír és iszapvulkán található, és a föld nyílásaiból folyékony, forró üveg buggyan elő; letéptem ott néhány szál virágot, és egy gőzölgő nyílásba tartottam; a folyékony üveg párája bevonatot hozott létre rajtuk, így kapták ezt a megejtő formát, ezeket a ragyogó színeket. Elfogadja tőlem?

- Ó, szíves örömet! Köszönöm önnek! Örömeiben megint megcsókolta a kezemet, mint amikor Bad Ottensteinből jöttünk kocsin visszafelé. Aztán kisietett. A pénz ott maradt az asztalon.

Még csomagolnom kellett, összekészíteni százféle olyan apróságot, amelyekre majd az óceánon túl lesz szükségem. Közben telt-múlt az idő; egyszer csak odalenn az ablak alatt hirtelen világosság gyulladt, és megszólalt a dal, a négyszólamú férfikórus hangján:

*Mikor két szív elválik,
kik szerették egymást,
jobban semmi sem fáj itt
e világon, meglásd.*

Kettős kvartett volt ez, öt szedőből és három gépmesterből. Egy kis búcsúztató muzsikával szolgáltak, és ezt a dalocskát választották, tudván, hogy kedvelem; zongora mellett gyakran énekeltem.

Meg kellett köszönnöm ezt a szép istenhozzádot. Lesiettem hozzájuk, és meghívtam őket a szemközti vendéglőbe, ahova esténként be szoktak térni. Jólesett e derék családapáknak az itt felhörpintett egy-két pohárka bor.

Kinyílt tőle a szívük, és elárulták, azt kívánnák mindnyájan, maradnék inkább itthon, ne kódogjak mindig a nagyvilágban, mint a bolygótűz. A nyomdavezető is ezt hajtogatta. Belemelegedett a beszédbe, és közölte, hogy egy titkot akar előttem feltárni.

- Mifélét? Jót vagy rosszat?

- Jót.

- Akkor halljuk.

Úgy fordult el ültében, hogy a többiek ne hallhassák, miről beszélgetünk, és így szólt:

- Mire ön egy év múlva visszatér, Martha Vogel már nem fog a színesnyomógép mellett állni.

- Ó, dehogyis nem! Ő maga mondta, hogy ott lesz.

- Nem lesz ott, egész máshol lesz látható!

- Ugyan hol?

- A színpadon.

- Micsoda? A színpadon? Színészek közé akar állni?

- Úgy ám.

- Halálos vétek volna. És ki az, aki ezt a veszedelmes ötletet a fejébe ültette?

- Olyan valaki, aki hozzáértő; az a karmester, akinél a fivére lakik.

- Nem tudom elhinni, én ismerem azt az embert, és tudom jól, hogy nagyon meggondolja az olyasmit, hogy egy gyermeklányt erre a pályára indítson. Ő tudja csak igazán, milyen sokan keresik e pályán boldogulásukat, és milyen kevesen találják meg.

- Mégis így áll a dolog. A karmester is, éppúgy, mint ön, híres-neves művész vagy művésznő felfedezője akar lenni. Martha nemrégiben ott járt a fivérénel, és az ő kíséretével elénekelt egy dalt. Meghallotta ezt a karmester. Énekeltette, és kiderült, hogy Marthának rendkívül szép hangja van. Ez négy hónappal ezelőtt történt, és most folyik Martha hangjának kiművelése. Napközben a lány továbbra is a gép mellett dolgozik, de esténként a karmester tanítja.

- De miért nem viszi máshova őt a karmester a nyomdából?

- Akarta, de Martha ellenezte. Furcsa lány, nemde?

- Az - válaszoltam.

- Van azonban ennek mélyebb oka is, de ezt senkinek sem szabad elmondanom, legkevésbé önnek.

Ám nyilván elmondta volna mégis, ezt is és még sok minden mást, ha az asztaltársak nem éppen akkor vonták volna bele őt beszélgetésükbe.

Martha tehát énekesnő akar lenni, vagy inkább azzá kell lennie. Nekem ez a terv nem tetszett. Igaz, a külseje megvan hozzá, talán a hangja is, hiszen az egész családnak van tehetsége a zenéhez. De hát az érzelmvilága, a természete, az egyszerűsége és a fiatal kora ellenére oly határozott tisztasága! Ezek a tulajdonságai most mind veszélybe kerülnek! Képes vagyok-e ezt megakadályozni, tudok-e valamit tenni ellene? Most, ma már nem, túl késő van hozzá, nem sokkal éjfél után indul a vonatom. Talán ha visszatérek. Martha értelmes lány, készséggel meghallgatja érveimet. Egy év múlva! Addig talán még nem kerül a színpadra. Ilyen rövid idő alatt nem lesz valakiből kész énekesnő.

AZ OLAJMÁGNÁS

Ezúttal tizenegy hónapig voltam távol szülőföldemtől. Visszatérésemkor Bremerhavenbe érkezve, a Löhr-féle hotelban megismerkedtem egy fiatal férfival, aki odaát az újvilágban „megcsinálta a szerencsáját”, úgyhogy „olajmágnás” lett. Konrad Wernernek hívták, és nem tévesztendő össze a már említett Ludwig Jägerrel, Vogel harisnyaszövő sógorával, aki ugyancsak az óceánon túl vált milliommossá. Werner azért tért most vissza hazájába, hogy édesanyját meglátogassa, aki még mindig abban a szegényházban élt, amelyben ő, a fia is született. Werner azt tervezte, hogy idehaza keres feleséget magának, legalábbis erről ábrándozott. Szülőhelye fenn az Ércheegységben lévén, nem lehetett kifogásom az ellen, hogy hosszú utunk során a vonaton hozzám csatlakozzék. Lipcséig mentünk együtt. Ott elváltunk. Én felszálltam a Drezdába tartó vonatra, útítársam pedig Zwickaun át igyekezett az Ércheegység felé. Mielőtt elbúcsúztunk volna, megígérte, hogy mihelyt módja lesz rá, meglátogat Drezdában. Ha akkor sejtettem volna, hogy ez mekkora szerencsétlenséggel fenyeget valakit, aki közelebb állt a szívemhez, mint ahogy azt én, jámbor világcsavargó képzeltem, nem mentem volna bele oly hirtelen az újabb találkozóba olyan emberrel, akinek jellemét csak később, saját káromon ismertem meg.

A nyájas olvasó emlékszik rá, a drezdai könyvkiadónál, amelynek szerkesztőségét átmenetileg vezettem, azt ígérték, hogy fenntartják számomra ottani lakásomat. A kiadó tulajdonosát már Bremerhavenből táviratilag értesítettem érkezésemről. Nagy szívéllyességgel fogadtak, az asszony pedig átkísért régi barátságos szobáimba.

A nappaliban az asztalon ott állt a jól ismert virágváza csokornyai friss mezei virággal.

- Martha Vogel készítette ide a virágot, ő gondozza majd ismét a lakást, ha ön is úgy akarja - magyarázta háziasszonyom.

- Még mindig itt dolgozik önöknél? - kérdeztem; megörültem, hogy már az első negyedóránban hallhatok a lányról.

- Még mindig! És nagyon meg vagyunk vele elégedve, ő a legmegbízhatóbb és legtisztességesebb munkásnőnk. Közben rendkívül kiművelődött. Kíváncsi lennék, hogyan történt ez.

- Most is a színesnyomógép mellett dolgozik?

- Ott. Más munkát nem vállal. Szívesen magamhoz vettem volna segítőként, de úgy látszik, ez az öreg gép megbabonázta. Néhányszor érdeklődött ön után, hogy írt-e nekünk, és visszatérése után belép-e ismét a szerkesztőségbe; nagyon becsüli önt. Mennyire örült, amikor megmondtam neki, hogy táviratozott és ma érkezik. Megkért, nehogy mást bízzak meg a lakás rendben tartásával, és ma már kora reggel meghozta ezt a csokrot. De hogy a külön csokorba szedett ördögyszemek mit jelentenek, nem tudom megmondani.

- És vajon hogyan halad a fivére?

- Igen sokat fejlődött, már híre van. Néhány koncerten hallottunk tőle szólószámokat, s bámulatba ejtett. Büszke is rá a karmester.

Ennek szívből megörültem. Jóslataim a harisnyaszövő fiára vonatkozólag, úgy látszik, valóra válnak. Ami pedig nővérenek ördögyszemvirágait illeti, persze értettem, miről van szó; elutazásom előtt megajándékoztam őt a nemzeti parkból való szkabiozával.

Vasárnap lévén, nem dolgoztak a nyomdában, tehát Marthát sem láthattam. Másnap reggel, mint hajdanán, nem zártam be a lakást távozásomkor, amikor pedig visszatértem, észleltem, hogy a lány közben ott járt. A nyomdában ugyan már nem akadt semmi keresnivalóm, idegnek pedig tilos a belépés; mégis mint egykori szerkesztő engedélyeztem magamnak egy körsétát a különféle műhelyekben. Bementem hát a színesnyomóba is. Ott állt a gép mellett Martha a lépcsőn, mint régen - de mégsem úgy. Vonásai - határozottabbak? Nem! - finomabbak lettek, arcának és alakjának formái nemesebbek.

Nem vett észre. Amikor közelebb léptem, a gépész leállította a masinát. Akkor körülnézett, és meglátott engem; tűzpiros lett, aztán meg halottsápadt, és a szívéhez kapott.

- Jó reggelt, Vogel kisasszony! - üdvözöltem. - Ugye járt már a szobámban?

Csak bólintott, mintha nem tudna megszólalni.

- Köszönöm a tegnapi vadvirágcsokrot. Igazán nagyon kedves! Az ördögyszemek rögtön elárulták, ki szedte nekem azt a bokrétát.

Rám mosolygott. Bólintottam, majd továbbmentem, és már nem is találkoztam vele sem aznap, sem másnap.

A harmadik nap délután kopogtak az ajtómon. Kinyitottam, és ki állt előttem? Az olajmágnás.

- Itt vagyok, ragyogok! - harsogta. - Ha terhére volnék, nem tehetek róla. Miért hívott meg?

- Szó sincs róla, hogy terhemre volna. Ellenkezőleg, igen kellemes ez a meglepetés, bár, sajnos, sejtem, hogy ennek oka egyáltalán nem örömdetes az ön számára, hanem talán inkább szomorú.

- Úgy, ahogy mondja - felelte, miután belépett, és helyet foglalt. - Anyámmal már nem találkozhattam.

- Meghalt?

- Sajnos, sajnos. Milyen örömmel gondoltam rá, hogy másféle életet nyújthatok neki, mint amilyenben eddig része volt.

- Nem próbálom önt azzal a közhellyel vigasztalni, hogy az ember legszebb reményei nem szoktak megvalósulni.

- Köszönöm. Bár vigaszra mégiscsak szükségem van. Vádolhatom magam, hogy elhanyagoltam anyámat. Nem könnyít lelkifurdalásomon, hogy küldtem neki némi pénzt. Jönnöm kellett volna, vagy legalább küldenem kellett volna érte egy megbízható embert, hogy kivitessem magamhoz.

- Megértem, hogy szomorkodik anyja halála miatt, de nincs oka, hogy önváddal gyötörje magát. Egy esztendeje sincs még, hogy saját maga jómódba jutott, majd gyors emelkedéssel gazdaggá lett. Könnyű belátni, hogy előbb az oly meglepően kialakult munkaterületén kellett tájékozódnia.

Mindezt természetesen azért mondtam, hogy könnyítsek fájdalmán, de mégiscsak lehangolt, amikor magam elé képzeltem az egésznek az ellenkezőjét. Odaát él a milliomos, akinek olajkútjai vannak a félvadonban, és akinek minden földi jó a rendelkezésére áll, édesanyja pedig itt tengődik a szegényházban. Hogy másra tereljem gondolatait, rövid kirándulást tettem vele, és az volt a szándékom, hogy este elviszem az udvari színházba. Előtte felkerestünk egy régi, jól ismert borozót, ahol ez idő tájt a szászországi főváros jeles művészei szoktak egymásnak találkozót adni. Itt ült az én barátom, a karmester is. Amikor megpillantott, felugrott a helyéről, odajött hozzám, és így szólt:

- Kedves barátom, hol bujkál ön voltaképpen? Tegnap hallottam, hogy hazaérkezett, ma aztán kerestem is mindenfelé, mint valami eltévedt pulikutya a még jobban eltévedt gazdáját. Szerencse, hogy a véletlen ide vezérelte.

- De miért? - kérdeztem, miután kezet ráztunk.

- Miért?! Mint mondják, ön a trópusi országokban kóborolt. Nem hallotta tehát? Nem tudja?

- Ugyan micsodát?

- Hát valóban sejtelve sincs, ki fog ma énekelni?

- Halvány sejtelmem sincs! Ki lehet az a fényességes csillag a dalművészet egén, aki annyira kihozza önt a sodrából?

- Nem csillag, hanem üstökös, mégpedig újonnan felfedezett!

- Ó, értem. És hol tűnt fel az égen?

- A paprika szép hazájában.

- Állítólag ettől a fűszertől igencsak óvakodniuk kell a múzsáknak. Mivelhogy különösképpen árt az emberi hangszalagoknak. Tehát magyar énekesnő ez az üstökös?

- Igen.

- És fiatal?

- Micsoda kérdés?! Egy újonnan feltűnt üstökös nem lehet vén skatulya!

- Mindenesetre csinos is, különben ön nem volna ilyen elragadtatott.

- Mégpedig igazi szépség, én mondom!

- És hogy hívják ezt az égi tűneményt?

- Izé... Szilágyi Jankának. Mit tervez ma estére?
- A *Hamletet* nézzük meg az udvari színházban.
- Hagyja a *Hamletet*, és jöjjön velem a dalestre!
- Hm! Van három jegye egymás mellé?
- Lehet róla szó. Miért három?
- Mert e nélkül az úr nélkül nem mehetek.

Bemutattam őket egymásnak, és elmentünk a dalestre, melyet egy elsőrangú szálloda hatalmas csarnokában rendeztek meg. Amikor beléptünk az előadóterembe, az már annyira megtelt, hogy alig láttunk üres helyet. A karmester számára azonban mindig fenntartottak néhányat. A műsorból kitűnt, három énekesnő fog fellépni; egy híres szoprán, egy éppoly nagynevű alt, aztán a magyar énekesnő, a most felfedezett üstökös.

Szilágyi Janka még sohasem szerepelt a nyilvánosság előtt, és az a hír, hogy ennek a még ismeretlen tehetségnek mindjárt első alkalommal versenyre kell kelnie másik két kitűnő énekművésszel, mindenkit ide csábított, aki csak zenebarátnak vallotta magát.

Elsőnek a szoprán lépett színpadra. Olyan nagyszerű dalt adott elő, amely mindig sikerre számíthat, s a tapsvihart olyan királynői arckifejezéssel fogadta, mint akinek köteles hódolatot mutatnak be. Utána az alt énekesnő következett egy kavatínával vagy valami hasonlóval egy operából, és ez természetesen ugyanolyan lelkes elismerést és tapsot váltott ki. Ezután jöhetett Szilágyi Janka.

- Kérem, megmutatná nekem mégis a műsort? - fordultam a karmesterhez.

Előzőleg ugyanis nem adta a kezembe, csak felolvasta a három művésznő nevét. Most a zsebébe nyúlt, és így szólt:

- A műsort? Rögtön. Hova is tettem? Nem találom.
- Mondja meg legalább, hogy mit fog énekelni!
- Mit fog énekelni?... Gondolom, egy dalt, talán éppen egyet az ön kedvencei közül.
- Egy magyar énekesnő? Az én egyik kedvenc dalomat? Mi a manó! És melyiket?
- Azt hiszem... Hm! Várjon csak, már itt is van!

Igen, ott volt! És mennyire másképp, mint két pályatársa! A szoprán művésznő rózsaszín selyembe öltözött, és annyi ékszert aggatott fel, amennyi egy ékszerbolt kirakatához is elég; az alt pihegő dús kebelzetét roppant tömegű rezgő csipkeerdő borította, a haját meg gyöngyökkel cicomázta. Ám a magyar énekesnő... „Magyar énekesnő?” Ámulatomban szelíden oldalba löktem a kedves karmestert! Magyar énekesnő! Micsoda beugratás! Hiszen Martha Vogel állt a színpadon, az én takarítónőm, a pontozónőnk a színesnyomó mellől!

Lassan lépkedett a színpadon, majd könnyedén és komolyan meghajolt, olyan zavar nélkül, mintha már ezerszer énekelt volna efféle válogatott hallgatóság előtt. Egyetlen dísze hajának aranyló szőke koronája, egyetlen ékszere pedig egy telt szirmú ördög szem volt. Egyszerű fekete selyemruhát viselt, mely a nyaka körül szorosan záródott, és egészen a földig ért. Szemérmesen és komolyan állt a fények közt, sokkal inkább Madonna-képre emlékeztetett, mint énekesnőre. Tekintetem gyönyörködve csüngött e bájos jelenségen, és úgy aggódtam érte, hogy szinte elakadt a lélegzetem. Mi lesz, ha belesül?! Ha kudarcot vall! Micsoda merészség a barátomtól, hogy „magyar énekesnőként” ekkora közönség előtt lépteti föl.

Elkezdődött a bevezető zene. Valóban, ez a kedvenc dalom! „Mikor két szív elválik...” Miért éppen ezt a dalt választotta? Vajon tudta-e, hogy a karmester megkeres és odahív?

*Mikor két szív elválik,
kik szerették egymást,
jobban semmi sem fáj itt,
e világon, meglásd.
A szó nem könnyít többé:
„Légy boldog, boldog örökké!”
Mikor két szív elválik,
kik szerették egymást.*

Halkan kezdte, de biztos hangvétellel, remegés nélkül. Aztán fokozatosan erősített az első strófa végéig. A hallgatóság feszülten figyelt. Kellemes, tiszta hang dalolt, mezzoszoprán, érezni lehetett rajta, hogy csengeni és búgni is képes. Következett a második szakasz:

*Szerelmünk is kialhat,
csak most ütött szíven,
mint ha delelőn a nap
kihunyna az égen.
A szó már nem könnyít többé:
„Légy boldog, boldog örökké!”
Szerelmünk is kialhat,
csak most ütött szíven.*

Ennél a szakasznál áradóvá duzzadt ez a pompás hang, és úgy érezte az ember, hogy a nagy terem minden sarkát, minden hajlatát betölti.

Aztán elsimultak a hullámok, a nap eltűnt fényes délben; szertefoszlott az élet, az erő, és mély, vigasztalan panaszban halt el a dal a harmadik szakaszban.

*Szép tavaszom tovaszállt!
Miért, ki mondja meg?
A száj, mely csókomra várt,
kegyetlen néma lett.
A szó már nem könnyít többé:
„Légy boldog, boldog örökké!”
Szép tavaszom tovaszállt!
Miért, ki mondja meg?*

Búcsúzóul lehajtotta szép fejét, és eltűnt a háttérben. Senki sem mozdult, minden szem az ajtót nézte, amely eltakarta előlünk; de egyetlen tenyér sem verődött a másikhoz. Mély sóhajok hallatszottak. A feszültség hallható fuvallattal lebbent át a termen. Csak lassan-lassan hangzott fel itt is, ott is némi suttogás, és eltartott egy percig, míg valaki, majd még egy és egy harmadik hallgató hangosan merészkedett megszólalni.

- Mi történt? - kérdezte az olajmágnás. - Senki sem tapsol? Talán nem tetszett ez a magyar énekesnő?

- Ellenkezőleg! A legnagyobb sikert aratta, amit csak énekesnő kívánhat magának. A szokásos tetszésnyilvánítás most ünneprontás lenne. Ezt érzi itt mindenki.

- Hála Istennek! Már aggódtam, sőt féltem. Az előbbi két énekesnő olyan óriási sikert aratott, őutána pedig egyetlen kéz sem mozdult. Most megnyugtatót. Húsz, ötven, nem... száz dollárt adnék érte, ha még egyszer kijönne, és elénekelné ezt a dalt. Ön mit szól ehhez?

- Hm! - csak ennyit válaszoltam. Nem örültem neki, hogy most beszél hozzám. Zavarta a visszhangokat, amelyeket ez a dal vert fel bennem. Ezért válaszoltam neki ezzel a kurta *hmm*-mel.

- Önnek nem tetszik? - kérdezte tolakodó túlbuzgósággal.

- Ó, dehogynem!

- Ó, dehogynem! Micsoda válasz! Minő kifejezés ilyen angyali tüneményről szólva! Emlékszik, mit mondott nekem Bremerhavenben?

- Sok mindent!

- Igen, sok mindent. De e sok mindenből most arra gondolok, amit legjobban megjegyeztem: „Akit villámfényben pillantunk meg, az az igazi!” Ért engem?

Valósággal megrémítettek ezek a szavak; az arcába nézve kérdeztem:

- Arra gondol talán, hogy...

- Igen, arra gondolok, hogy ezt a magyar énekesnőt magammal viszem Amerikába.

- Az a véleménye talán...

- Nem, hanem arra az „égi hangra” hallgatok, amiről ön beszélt. Ez a Madonna-szépségű énekesnő, ez a gyönyörű lány, aki úgy énekel, mintha imádkoznák, a feleségem lesz!

- Gondolja, hogy hozzámegy önhöz?

- Gondolom.

- Nono! - szaladt ki a számon, szinte dühösen.

- Semmi nono! A saját szavaival válaszolok önnek: „Ha bennem megszólal az égi hang, a lány is meghallja majd magában ugyanezt.”

- Fel akarja keresni?

- Fel.

- És kitől tudja majd meg, hogy hol lakik?

- Meg fogom tudni, minden bizonnyal.

- És ha már szeret valakit? Hátha már választott a szíve szerint?

- Még nem is gondol ilyesmire! Ez a lány még nem tudja, mi a szerelem! Csak vár még arra a szikrára, amely szívét lángra gyújtja. A millióimmal fogadok rá!

- Mister Werner, ön alighanem elvesztené a millióit!

- Badarság! Vagy fogadni akar?

- Nem, nem, nincsenek kockáztatható millióim. De főleg azért nem, mert még ha igaza volna is, és ez a magyar énekesnő valóban nem ismerné a szerelmet, akkor sem ön az egyetlen, akit ma elbűvölt. Könnyen lehet, hogy mások is arra gondolnak, amire ön.

- Ez meglehet; de engem senki se előzhet meg. Aki pedig keresztezi az utamat, annak egy töltött pisztoly csövéllel kell farkasszemet néznie.

- Valóban? És ha én lennék, aki útját keresztezi?

Szavaink mint ütések záporoztak. Az amerikai izgatott lett, és én sem kevésbé. De természetesen csak félhangosan folyt köztünk a szóváltás. Úgy éreztem magam, mintha átok fogott volna rajtam, mint akit egy tőle teljesen idegen varázslat kerített hatalmába. Valami bosszankodás támadt fel bennem, egyre érezhetőbben és erősebben. Vagy nem is bosszankodás volt ez, hanem valami más, amit nem ismertem eddig? Talán - féltékenység? Iménti szavaimat igazi keserűség diktálta. Utolsó kérdésemre Werner hirtelen teljesen felém fordult, lesütötte szemét, és lehajtott fejjel, akadozva ezt mondta:

- Akkor persze a pisztoly nem kerülne elő. Ön kiütne engem a nyeregből.

Majd felkapta a fejét, és vidáman folytatta:

- De hát ez képtelenség! Egyenesen elképzelhetetlen!

- És miért?

- Miért? Még kérdezi? Képzelje csak! Old Shatterhand és a nősülés! Hogy jön ez össze?

- Ezt hogy érti?

- Úgy, hogy ön a prérre, a Sziklás-hegységbe illik. Behatol a szürke medve barlangjába is, hogy megölje a bestiát, de egy törékeny, szép asszony oldalán nem tudom önt elképzelni!

- Fiatalember, micsoda emberismerő! Old Shatterhand olyan nyers fickó, hogy nem képes semmiféle gyengéd érzelmre?

- Aligha! De a házasság igazán nem az ön műfaja. A felesége csakhamar elszökne öntől, és Winnetouhoz menekülne, vele együtt az őserdőbe venné be magát. Én viszont tudom jól, hogy a szolgálja, talán a rabszolgája leszek a feleségemnek.

- Nem nagy dicsőség!

- Miért nem? Az a boldogság, ha az embernek szép felesége van, és szolgálhat neki, teljesítheti minden kívánságát, pénzével boldoggá teheti! Nem gondolja?

- Nem.

- Persze, az ön zsebéből hiányoznak ehhez az én millióim!

Nem sikerült még visszaszereznem nyugalمامat; ezért aztán kétszeresen is bosszantottak az utóbbi szavak. Kitört belőlem:

- Úgy látszik, ön a millióit tartja legtöbbre mindabból, ami e földön van; csak hogy vannak más értékek is, olyanok, amelyeket nem lehet négyszáz dollárért megkaparintani, ahogy egy olajmezőt szokás. Üljön csak a vagyonával együtt a mérleg egyik serpenyőjébe; ha aztán Old Shatterhand beül a másikba, ki fog derülni, melyik nyom többet a kettő közül!

- A mennykőbe is! Megsértettem önt? - kérdezte. - Akkor bocsásson meg! Nem úgy gondoltam.

Lehet, hogy én is túl éles voltam, lehet, hogy nem. De szerencsére a karmester kimentett kínos helyzetemből, amikor válaszolnom kellett volna; ő ugyanis a dal elhangzása óta az arcokat fürkészte, most pedig hozzám fordult:

- Nos, mit szól az én magyar énekesnőmhöz? Ugye kitűnő volt?

- Nagyszerű meglepetés! Az elutazásom előtti estén tudtam meg, hogy ön felfedezte ezt a csillagot, én meg feltettem magamban, hogy ha visszatérek, kiszabadítom az ön karmaiból.

- Ezt nem jól gondolta!

- Nem sejtettem, hogy ilyen hangja van ennek a lánynak.
- Tehát igazat ad nekem?
- Teljes mértékben. Ki választotta ezt a dalt, amit az imént énekelt?
- Ő maga; öntől hallotta.
- És mit énekel még?
- Itt van a műsor; végre megtaláltam - felelte mosolyogva.
- Esti ima* - olvastam a műsorban. A komponista neve nem volt odaírva.
- Ki írta a zenéjét? - érdeklődtem.
- A zeneszerző ismeretlen - felelte a karmester, a szája körül megint azzal a kis furcsa mosollyal.
- Újabb meglepetésben lesz részünk?
- Nos, hallani fogja, így hát inkább most bevallom önnek, én vagyok a komponista. A szöveget talán ismeri.
- Ki a költő?
- Barátocskám, ön túl sokat akar megtudni egyszerre. Várjon egy kicsit!
- Ha nem beszél, én mégiscsak kénytelen vagyok. Tanítványa már csak ezt a költeményt énekli. Mikor megy haza?
- Mihelyt az utolsó hangot elénekelte.
- Ki van vele?
- A háziasszonya, azaz a gépmesternek, főnyomdásznak vagy kicsodának a felesége.
- Tenne nekem és önmagának egy szívességet?
- Mi legyen az?
- Itt mellettem Mister Werner úgy el van ragadtatva Marthától, hogy eltökélte magában, felajánlja neki a millióit.
- Máris? Ez komoly?
- Annak látszik.
- Nekem ez nem tetszik, így fáradásaim nem hozzák meg gyümölcseiket. Az ilyen istenáldotta tehetségű énekesnőnek nem szabad eltemetkeznie egy amerikai olajmezőn. Tudja ez az úr, kihez van szerencséje?
- Nem.
- Jól van, akkor nem is fogja megtalálni őt.
- Gyanítom, hogy még ma megpróbálja kideríteni, hol lakik. Valószínűleg vele egy időben megy innen el.
- Majd elejét vesszük a dolognak. Mielőtt az utolsó énekszámnak vége lenne, én csendben eltűnök, aztán Marthát egy oldalajtón kiszóktetem a másik utcára. De vigyázat, itt az első művésznő!

A gyémántos tündér jött elsőnek megint, utána az alt; de sem a szemem, sem a fülem nem nyílt ki már számukra, noha átöltöztek és még több ékszert aggattak magukra, mint előbb. Aztán Martha következett ismét, feketében, mint az imént.

A zenekar, amelyet ma nem a karmester, hanem a helyettese vezényelt, belekezdett az előjátékba. Egyszerű, komoly akkordokat hallottunk. *Esti ima* - ez volt a címe a dalnak. Úgy hangzott, mint áhítatos erdőzúgás; és akkor megszólalt az ének:

*Este van, a zaj elül,
az álom még elkerül.
Idegen csillag alatt
a honvágy ébren maraszt.*

*Két kezem összetéve,
ó, jövel égi béke!
Töltsd be hittel e házat,
s otthonom is áldjad.*

*Ha ellenedre tettem,
fogd kezemet, Istenem,
tied a bocsánat is,
büntess, de el ne taszíts.*

*E szeretet éltetőm,
oltalmam s védelmezőm!
Óv, mint anya gyermekét,
hála érte - és jó éjt.*

A karmester igazat mondott, amikor azt állította: „Olyan költeményről van szó, amelyet valószínűleg ismer.” Mert amit most hallottunk, a saját költeményem volt, a kiadó egyik folyóiratában jelent meg. A komponista kitűnően eltalálta a vers hangulatát, és az előadása is tökéletes volt. Mennyi finomság és bensőségesség fejeződött ki ezekben a hangokban! Martha viharos sikert aratott. Ezúttal tapsoltak is; négyszer kellett visszajönnie. A legbuzgóbban amerikai szomszédom zajongott. Úgy rémlett, ily módon akarja magára vonni Martha figyelmét. A karmester nem sokkal az ének vége előtt egy kézmozdulattal elbúcsúzott tőlem, és gyorsan elhagyta a termet.

- Csodálatos volt! Páratlan! Én még sosem hallottam ilyet! - hajtogatta az olajmágnás, amikor abbahagyta a tapsot, mert már belefájdult a tenyere. - Maradok annál, amit mondtam: ő az igazi. Megyek is. Ehhez nincs szükségem az ön segítségére. Jó éjszakát!

Már nem válogatta meg úgy a kifejezéseit, mint korábban. Az, hogy „ehhez nincs szükségem az ön segítségére”, kurta és minden formáságot mellőző bejelentés volt. Félre vagyok téve tehát. De vajon miért bosszankodom emiatt? Más esetben nem szoktam ilyen érzékeny lenni! Megszokott lelkiállapotomban alighanem csak nevettem volna rajta; ez most sehogy sem sikerült. Elégedetlen voltam hát nagyon önmagammal, és bosszúságommal eltelve ott maradtam a helyemen, bár a terem lassan kiürült. Még a dicsérő szavak, a csodálat kifejeződései is bosszantottak, amelyek Marthára vonatkozólag innen is, onnan is a fülembbe jutottak. Mi közük Marthához ezeknek a vadidegen embereknek?! Ki engedte meg nekik, hogy beszéljenek róla? Hát nem énmiattam, egyedül énmiattam jött a városba?

Már a nagy csillár utolsó fényeit oltogatták, mennem kellett.

Ahogy az utcára értem, az olajmágnást pillantottam meg. Sietve hozzám jött, és azt kérdezte:

- Láttá őt?

- Kit?

- Még kérdezi? Természetesen a magyar énekesnőt!

- Nem láttam.

- Én sem. Akkor még benn kell lennie!

- Bajosan! Már régen elment.

- Mellettem kellett volna elmennie.

- Nem okvetlenül. Van másik kijárat is - világosítottam föl a legforróbb kárörömmel.

- Az hol van?

- A másik utcára nyílik. A szálloda, mint látja, sarokház.

- A mennydörgőjét! Én csak állok itt, a vágytól reszketve, ő pedig közben kisurran a másik ajtón?

- Bizony, így van ez, tisztelt barátom! - derültem elégedetten.

- Úgy látszik, ön örül a balszerencsémnek!

- Az ön ravaszkodása mulattat, hogy lesben állt itt. Lám, a dollármilliók mégsem képesek mindent elintézni egymagukban. Nem mondtam önnek, hogy a karmester, aki mellettem ült, a zenekar vezetője?

- De igen, amikor bemutatott bennünket egymásnak.

- Ő az tehát, akinek a legjobban kell ismernie a magyar énekesnő körülményeit. Miért nem érdeklődött nála?

- Az ördögbe is, ez igaz! Csak néhány szavamba került volna a dolog, én pedig mint egy zöldfülű itt álldogálok! De miért nem érdeklődött ön a karmesternél?

- Mert én nem kutatom, hogy ki ez az énekesnő.

- Az én kedvemért megtehetette volna, és meg is kellett volna tennie. De hát ez még pótolható. Még ma fölkeresem a karmestert. Valahol csak megtalálható, ön a barátja, ismeri tehát azokat a vendéglőket, ahol meg szokott fordulni?

- Ismerem.

- Hol lehet most?

- A magyar énekesnőnél.

- És miért?

- Mert mint karmester kifejezésre kell juttatnia szerencsekívánatait. Ezért ment el már a második fellépése közben, és mivel nem tért vissza, meg vagyok róla győződve, hogy hazakísérte a hölgyet.

- Mi az ördögöt kísérgeti? Nős ember?

- De mennyire! Őrá nem kell féltékenykednie.

- Én csakugyan féltékeny vagyok. Jaj annak, aki kinyújtja a kezét őutána. Nos, jó: a karmester hazakísérte, elbúcsúzott tőle. Hova megy ezután?

- Valamelyik kávéházba vagy vendéglőbe.
- Akkor jöjjön velem gyorsan!
- Hova?
- Hogy megkeressük!
- Ahhoz önnek nincs szüksége az én segítségemre, éppúgy, mint az előbb. Jó éjszakát!

Sarkon fordultam, és faképnél hagytam, elsiettem, így történt, de hozzáteszem, ma már őszintén resteltem magam ezért a viselkedésért; megbocsáthatatlan egy vendéggel szemben. Némileg talán mentegethetem magam, hogy azon az estén egyáltalában nem az voltam, aki máskor. Valami meg hasonlottság költözött belém. Két hang győzködött egymással bennem, de nem tudtam eldönteni, melyiknek adjak igazat.

Elrohantam tehát, több utcán át, keresztül a vár előtti téren az Augustus hídon, fő- és mellék-utcákon, egyre tovább míg csak az éjszakai sötétben az elhagyatott drezdai erdőben nem talál-
tam magam. Éppen ez kellett most nekem. Az emberben belsőleg akkor lesz a leggyorsabban világos, ha sötétség veszi körül. Hogy milyen ösvényeket jártam be, nem tudom már. Igyekeztem mélyen önmagamba nézni, de sehogy sem láttam át az ottani zürzavarban. Barátság, vonzalom, együttérzés, szerelem, gyanakvás, irigység, féltékenység, sértett büszkeség, részvét, elragadtatottság, ördögszemek, Old Shatterhand, a szürke medve barlangja, ahova való volnék, az a bizonyos csók elutazásom előtt, az olajmágnás, az ördögszem az énekesnő hajában, s közben ezer kétség is, a kedvenc dalom és a költemény, amelyet Martha első fellépésére választott, az amerikai fickó milliói, az én néha bizony nagyon is sovány pénztárcám, az én tapasztalataim és az amerikai tapasztalatlansága, az én jellemem és az ő ingatagsága, Martha, aki kívülről is, belül is ritka gyöngyszem, és az amerikai, aki meg felszínes, műveletlen, akit csupán a véletlen játéka emelt magasba, és aki éppoly gyorsan ismét alámerülhet...

Mindez egyre forgott, kavargott bennem, és sehogy sem akart elrendeződni, kitisztulni. Martha csakugyan szerelmes belém? Ezt nem mertem elhinni, én, a „medve”. Vagy én volnék szerelmes öbelé? Komisz kérdés! Nem éppen én mondtam-e, hogy „villámfényben kell megpillantannunk: az az igazi!” Az amerikaival ez megtörtént, velem nem. Amikor először megláttam Marthát a házuk előtt, csak egy kedves, szép gyermeket láttam benne, akinek a kedvéért bizonyos körülmények között talán képes volnék néhány rimes verssort elkövetni. Ennél többet nem éreztem.

Most pedig éjnek évadján itt bolyongok az erdőben. Vagy talán aprádonként is nagyra nőhet az emberben a szerelem?

Talán kétféle nyila is van Ámornak, az egyiket váratlanul lövi el, a másikat pedig titokban, óvatosan. Magában mulatva lopózik közel az emberhez, hogy - ha nyitva van is a szeme, vagy inkább nyitott szeme ellenére - vérszomjas buzgalommal, fokról fokra a szívébe fúrja?

Ki tudhatja? Amit erről a kis gézengúzról addig tudtam, alig volt több a semminél.

Az öreg Langhammer tanítónk azt mesélte nekünk, kilencéves gyerekeknek, hogy Ámor, akit a rómaiak Cupidónak is neveztek, a görögök pedig Erósznak, különösen egy szép kislányra, Pszükhére pályázott. Néha jó volt hozzá, mézeskalácsot hozott neki a vásárból, néha meg olyan elviselhetetlen módon meggyötörte, hogy a könnyek árját ontotta szegény. Ez persze csúnya dolog volt tőle. Egyébként igen hegyes nyilak vannak nála mindig, és már igen sok bajt okozott velük eddig is, s valószínűleg így lesz ez ezután is. Egyszóval ez egy közveszélyes gazfickó. Dühösekké lettünk erre a kölyökre, úgyhogy magunk készítette nyilainkkal és íjainkkal kivonultunk az erdőbe és a mezőre, hogy ártalmatlanná tegyük, de főleg hogy a kedves kis

Pszükhét óvjuk meg tőle, ám sajnos, nem került a szemünk elé - akkor sem, és később sem láttam őt, de ezt a szent gyermekkori haragot hűen megőriztem magamban. Vagy talán éppen a gyermekkori harag miatt vetette utánam magát ez a gonosztevő, hogy bosszút álljon?

Ez volt itt a legfőbb kérdés, de nem találtam rá választ. Már szürkült, amikor a Mária hídon át visszatértem az óvárosba. Otthon lefeküdtem, de az álom még egy jó óra hosszat elkerült.

VILLÁMCsapások

Késő délelőtt volt, amikor felébredtem, nem sokkal a kiadói alkalmazottak reggeliző pihenője előtt. Ilyenkor szokott jönni Martha, hogy a lakásomban rendet csináljon. Most is a munkaruhájában érkezett; egy névjegykártyát adott át, amely többszörösen össze volt hajtva.

- A kulcslyukba volt bedugva - magyarázta.

A névjegyen ez állt: *Mr. Konrad Werner, Oilswamp, Kalifornia*. Werner tehát már itt járt, és elment. Martha azonban nem láthatta őt, mivel a gépteremben dolgozott, oda pedig Werner nem léphetett be. Így aztán Marthát nem is kérdeztem tovább. A lány egyébként ma sápadt volt, és tétozva mozdulatai, ahogy a szobákban tett-vett, zavartságáról árulkodtak.

- Fáradtnak látszik a tegnapi fellépés után - mondtam. - Ma pihenőnapot kellett volna tartania.

- Azt nem lehet - felelte, letéve, ami éppen a kezében volt, és lesütött szemmel felém fordult. - Egyáltalán nem érzem magam fáradtnak. Nem fáraszt az éneklés, nekem élvezet.

- Még az elutazásom előtt hallottam, hogy a karmester tanítja énekelni. Miért nem szólt nekem erről, Martha?

- A karmester megtiltotta, meg akarta önt lepni vele.

- Nos, ez a meglepetés remekül sikerült. Teljes szívből kívánok szerencsét nagyszerű isteni adományához. Nemcsak hogy meglepődtem, hanem valósággal elragadtattott.

Kezet nyújtottam neki. Ő is kezét adta, ott hagyva azt az enyémben.

- Most persze szeretné abbahagyni eddigi munkáját - folytattam -, mivel a jövőjére vonatkozó tervei megváltoztak.

Csak a fejét rázta - szótlánul -, a tekintetét sem fordítva felém.

- Nem? De hát mi köti annyira a gépéhez?

Most rám nézett, és így szólt:

- Nagyon megszerettem az itteni munkámat.

- De most mégiscsak abba kell hagynia! Új hivatása megköveteli. Ez a szebb, de egyben veszélyesebb és küzdelmesebb hivatás. Vajon a karmester ezt is elmondta őszintén?

- Nem, de nem is volt rá szükség, hogy beszéljen róla, mert számomra nem jelent semmi veszélyt ez a hivatás.

- Ne higgye, Martha! Van...

Folytatni akartam, de közbevágott:

- Én csak ez egyszer énekeltem, nem énekelek többé.

- Lehetetlen! - kiáltottam föl. - Ezt nem gondolhatja komolyan!

- Egész komolyan gondolom; elhatároztam, és így is teszek.

- Miért szánta rá magát akkor a tanulásra? Hogy aztán elássa szép tehetségét, pompás hangját, ezt a ritka kincset?

- Nem - mosolygott zavartan. - Később is fogok énekelni, de nem nyilvánosan, nem koncerteken vagy színpadon, hanem otthon.

- Otthon!...

Mi minden csengett ebben a szóban, ebben az elhatározásban! Ott állt előttem ez a szép, kedves, szemérmes lány, keze még mindig az enyémben. Majdnem magamhoz öleltem, ámde... „Old Shatterhand a prérre, a Sziklás-hegységbe, a medvebarlangba illik, nem egy törékeny, szép asszony oldalára!”... Pillantásom a tükörrre esett. Komoly, napbarnított arcot láttam benne, olyan férfiét, akire az élet eddig még sosem pazarolta derűs mosolyát. Most pedig ott állt előttem a boldogság maga, legszebb, legüdébb formájában. Nem volna súlyos bűn ezt a szépséget, ezt az üdeséget ehhez a szélcserezette barna archoz láncolni, olyan élethez, amely talán sohasem nyújt nyugalmat?

- Tehát otthon, csak otthon? - ismételgettem, miközben nem kevés önmegtagadással elengedtem a kezét. - Nagy és komoly elhatározásra jutott ezzel. Jövendő otthona nemes és tiszta örömök színhelye lesz. Ha megőrzi Istenbe vetett hitét, becsületességét, akkor nem lesz híján sohasem az igazi boldogságnak. És a karmester is egyetért majd ezzel az elhatározással?

Könnyek gyűltek a szemébe, amit roppant fájdalommal láttam.

Csak ennyit mondott:

- Ha ebben számíthatnék az ön segítségére!

- Számíthat rá, Martha, és kérem is, hogy számoljon vele. Beszélni fogok vele. De most mondja meg nekem egészen őszintén, miért választotta tegnapi és egyetlen fellépéséhez kedvenc dalomat?

- Mert nem ismerek szebbet nála.

- És a másik ének? Hogyan jutott a karmester az ének szövegéhez? Úgy tudom, neki nincs meg az a folyóirat, amelyben ez megjelent.

- Én gyakran láttam azt itt az íróasztalon - suttogta zavartan. - Belelapoztam, és... és...

- És... aztán!

- És arra merészkedtem, hogy néhányszor titokban haza vigyem, hogy... hogy...

- Hogy... mondja csak.

- Hogy éjszaka lemásoljam a költeményt. Haragszik rám ezért?

- Egyáltalában nem. Sőt ha sejtettem volna, hogy tetszenek magának az ilyen komoly versek, odaajándékoztam volna a folyóiratot. De miért éppen kedvenc dalomra és erre a versemre esett a választása?

- Mert mi oly sokat köszönhetünk önnek - felelte mélyen elpirulva -, és mert... mert... mert én igazából nem másoknak, hanem csak önnek akartam énekelni.

E szavak közben mintha villanyáram nyilallott volna át rajtam. Mi ez? Ámítottam magam, vagy álmodtam csupán? Mert hát ez volt az a hirtelen felismerés: ő az igazi! Nyújtottam a karomat feléje, de utolsó szavai közben már az ajtó felé fordult.

- Várjon, Martha! Még valamit!

Megállt.

- Az elutazásom előtti reggelen, amikor itt a pamlagon aludtam, itt járt a szobában?

- Igen - vallotta be lángoló arccal, hiszen a vázába hozott friss csokrot semmiképpen sem tagadhatta le.

- És egészen közel a pamlaghoz?

- Jaj, ne, ezt nem szabad, csak ezt ne! - kiáltotta, és kisietett.

Úgy álltam ott, mintha álmodnék, és az ajtóra bámultam, amely becsukódott mögöttem. Nem álom volt tehát a csók, hanem valóság? Csak nekem akart énekelni! Ezután pedig már csak „otthon” akar énekelni! Akkor hát Old Shatterhand sem csupán a medvebarlangba való, hanem képes lehet törékeny lényekkel is megfelelően bánni, vagy legalábbis rokonszenvet kelteni bennük?

Odakünn az égbolton fekete viharfelhők gyülekeztek; de én úgy éreztem, ki kell mennem a szabadba. Föltettem a kalapomat, rágomboltam az esőköpenyemet, és elindultam. Éppen kiléptem a szobámból, akkor érkezett a művezető a szerkesztőségből.

- Az Istenért, most akar elmenni?! - kiáltott rám. - Nem látja a villámokat? Nem hallja a mennydörgést? Jókora égiháború közeledik!

- Nem megyek messze.

- Csak reggelizni? Azt még meg lehet talán kockáztatni. Megkapta, kérem, a névjegyet, amit Werner úr az ajtóba dugott?

- Meg. Ön is tud róla?

- De még mennyire! Én vezettem végig őt az egész nyomdán. Egy óra hosszat volt itt, aztán egy százmárkás bankót, gondolja meg, May úr, egy százmárkás bankót nyomott a kezembe, hogy sörözzünk rajta.

- Hogy történt ez?

- Nagyon egyszerűen. Föl akartam menni a kötészetbe; ekkor láttam meg az ön ajtaja előtt. Mondtam neki, hogy önnel most valószínűleg nem beszélhet, hisz a kitámasztók még a hálószoza nyitott ablakában vannak. Ez a jele annak, hogy még pihen. Azt felelte, valamelyik vendéglőben fog várni. Éppen indult volna, amikor szélesre tárták a gépterem ajtaját, hogy kitoljanak rajta egy kézikocsit; a vendég benézett az ajtón, és meglátta Martha kisasszonyt a színesnyomó mellett... Nagyon elképedt, aztán megkérdezte, ki ő és szokott-e énekelni.

- És ön megmondta neki?

- Meg. Nem kellett volna?

- Nem. Nyilván megérti, hogy éppen itt senki sem tudhat a tegnapi koncertről. Werner beszélt erről?

- Igen.

- És ön elárulta, hogy Martha volt az, aki ott énekelt?

- Igen. Egy tízmárkást nyomott a kezembe, és ön is tudja, hogy egy munkásember az ilyen érvelésnek nehezen tud ellenállni.

- Én viszont szívesen adnék önnek most ötven márkát, ha ellenállt volna. Lehet, hogy komoly hibát követett el, talán nagyobb, mint gondolná. De mondja tovább, mi történt aztán, de őszintén!

- Szívesen. Látogatónk kijelentette, hogy nem látott még ilyen nyomdát, és hogy nem kaphatna-e belépési engedélyt. Megszereztem az engedélyt az öregtől, és körülvezettem.

- Mindenhova bevitte őt?

- Nem. Úgy látszott, hogy csak a gépterem érdekli, és különösen a színnyomás.

- Tehát az a gép, amely mellett Martha Vogel dolgozik. Beszélt is vele?

- Hosszabb ideig. Néhányszor visszatért hozzá. A gépmester is kapott egy kis pénzt, és ezért leállította a gépet.

- Szép kis rend van itt! Csevegnek munka helyett! És tudja, miről beszélt a látogató?

- Martha kisasszony elmondta.

- Tehát?

- Hogy Amerikában él, olajmágnás és milliomos, hogy őnt igen jól ismeri, és sokat mesélhetne önről. Aztán engem és a feleségemet meghívott ma estére a König kávéházba.

- És Marthát? Gyanítom, hogy őt is.

- Természetesen őt is.

- És el is megy?

- El. Előbb nem akart, de Werner addig unszolta, míg végül is igent mondott.

- Tehát mégiscsak!

- Hibának tartja? Martha csak azért egyezett bele, mert én is ott leszek a feleségemmel együtt, és mert Werner önről fog beszélni. Martha szívesen hall önről, Werner pedig azt mondta, hogy Old Shatterhand sok-sok kalandját ismeri.

- És ezután?

- Nincs tovább! Elment, de előbb még bedugta a névjegyét az ön ajtajába, nekem pedig száz márkát adott, hogy sörözzük el az emberekkel.

- Értem. Kérem, ne mondja el senkinek, hogy én már tudok mindarról, amit most elbeszélt nekem!

- Martha kisasszonynak sem?

- Neki se, Wernernek se, az ön feleségének se és általában senki emberfiának. Remélem, ezt megígéri nekem!

- Természetesen! Ön ismer engem, és tudhatja, hogy állom a szavamat!

A művezető továbbment, én meg kibaktattam az utcára, az esőbe. Milyen gyorsan megváltozott a hangulatom! Lám, Werner mégiscsak megtalálta Marthát! Ez önmagában még nem volt rossz; csak hogy Martha, amikor átadta nekem az amerikai névjegyét, nem említette, hogy beszélt vele. Sőt azt is elhallgatta, hogy meghívást kapott tőle. Bár egyébként nyugodt és megfontolt ember vagyok, ettől olyan kedvetlen és ingerült lettem, hogy egyre tovább caplattam az esőben, végig a Weisseritz mentén ki a városból a szabadba.

Úgy zuhogott, mintha dézsából öntötték volna; egymást követték a villámlások, és úgyszólván szünet nélkül dörgött az ég. Az esőköpenyemnek is túl sok volt ez; beálltam az út menti óriás hársfák egyike alá, bár tudtam, hogy viharban lehetőleg kerülni kell az ilyen menedéket. Az eső áradatát valóságos lángcsóvák világították át. Egyszer csak úgy rémlett, mintha az egyik villám éppen a nekem menedéket nyújtó fa felé tartana. Kiugrottam alóla, és egy másik alá álltam, mintegy húsz lépésre amattól.

Tudom, ez nevetségesen hangzik, hiszen a villámlás irányát lehetetlen meghatározni, és iszonyú sebessége miatt menekülni sem lehet előre; én azonban önkéntelenül cselekedtem, és ez a sugallat, amelynek ösztönösen engedelmesskedtem, az életemet mentette meg. Alig álltam ugyanis a másik fa alá, olyan reccsenés hallatszott, mintha maga a föld akarna kettéhasadni; borzalmas tűzsugár zúdult le a magasból; mintha az egész környék lángokban állna; fagallyak, erős ágak és súlyos fadarabok röpködtek körülöttem.

Úgy álltam ott, mint aki megsüketült és megvakult; amikor idő múltán ismét látni kezdtem, annak a hatalmas fának, amely alá először behúzódtam, csak a csonkja árválkodott. Telibe találta a mennykő, óriási lombkoronáját ízekre szabdalta és szerteszórta. Azt, hogy engem nem ért baj, csak annak köszönhettem, hogy a másik fához menekültem, ennek vastag törzse mögé rejtőztem.

Összekulcsoltam a kezemet, imádkozni akartam, megköszönni Istennek megmenekülésemet; nem foglaltam ezt szavakba; remegő ajkaimmal egyetlen hangot sem voltam képes megformálni. A lábam is reszketett; sehogy sem akart engedelmesskedni; szinte erőszakkal téptem ki magam arról a helyről, ahol álltam, aztán visszatértem a városba. Ám ez a villámcsapás, amely végül is megkímélt, nyugalmat teremtett belső világomban. Az emberi szívben dúló vihar el kell némulnia, ha az egek ura szól a mennydörgés és a villámlás nyelvén.

Otthon aztán teljesen megnyugodtam. Van egy hatalmas kéz, amely mindnyájunkat vezet. Mit számít minden gondolatunk és érzésünk Isten akaratával szemben! Úgy elcsendesült bennem minden, hogy egész estig tudtam dolgozni, nem terelte el a figyelmemet az, ami reggel annyira felkavart. Este aztán elballagtam a kávéházba, ahol reményem szerint Marthát láthatom; az ő viselkedése dönt majd kettőnk dolgában.

Órák hosszat ültem ott. Nem jöttek, akikre vártam. Ekkor egy barátom lépett hozzám, hogy üdvözljön, közben pedig megjegyezte:

- Nem hittem volna, hogy itt találom önt. Miért mulasztja el a felkínált, sokkal jobbnak ígérkező szórakozást?

- Miféle szórakozást?

- A nyomdatulajdonosok egyesületének bálját. Élőképeket mutatnak be, és mint hallom, lesz egy középkori felvonulás is, amelyhez az udvari színház kölcsönzött kosztümöket. Nyilván ön is kapott erre meghívót?

Igen, természetesen engem is meghívtak. Házigazdám, a könyvkiadó tulajdonosa, aki az egyesület vezetőségi tagja volt, személyesen adta át a meghívót. Mivel azonban az ilyen ünnepeken nem szoktam részt venni, elfeledkeztem az egésztől. Most hirtelen eszembe jutott valami. Az egyesület tagjainak joguk van, hogy egy-egy kitűnő, hűséges munkásukat magukkal vigyék, ami ez utóbbiak számára áhított kitüntetést jelent. Lehet, hogy a művezető is kapott utólag meghívást a bálra!

Elindultam hát a bál színhelye felé, ott pedig felmentem a karzatra, ahonnan beláthattam az egész termet. Az élőképek bemutatása már lezajlott; a maszkok felvonulására készülődtek. És valóban! Ott állt a söntésnél a művezető a gazdájával, a nyomdatulajdonossal, velük szemben a

fali gyertyatartó alatt pedig a felesége ült Marthával; a lány melletti helyet az amerikai foglalta el. Werner fáradhatatlanul szóval tartotta őt, Marthán pedig úgy látszott, ez nincs kedve ellenére, szívesen hallgatja.

Az asszony véletlenül felém pillantott, meglátott, és a többiek figyelmét is felhívta rám. Az olajmágnás azonnal felkelt a helyéről, és feljött hozzám.

Arca sugárzott az elégedettségtől, amikor ezekkel a szavakkal üdvözölt:

- Miért jött ilyen későn? Vogel kisasszony már néhányszor érdeklődött ön után.

- Tudták, hogy ide jövök?

- Nyilvánvaló volt. A művezető is jelezte. Hallotta a kenyéradó gazdájától, hogy önnek is van meghívója.

- Én viszont nem tudtam, hogy őt is meghívták.

- Ez csak nem sokkal az ebéd előtt történt, azt lehet mondani, jutalomként azért a jól sikerült képért, amelynek próbanyomását ma csinálta meg. A gazda felesége viszont a lelkére kötötte, hogy Vogel kisasszonyt, a nyomda legjobb pontozónőjét is hozza magával. A hölgyet, úgy látszik, Martha teljesen levette a lábáról.

- Martha? Hm! Már tudja a keresztnévét is?

- Természetesen. Mi, amerikaiak nem sokat teketóriázunk a bevezető ceremóniákkal, mint tudja: „Az idő pénz!”

- De hogy került ön ide?

- Nagyon egyszerűen. Meghívtam a művezetőt feleségével és Marthával együtt estére, egy kávéházba; aztán mivel jobbnak láttam, ha nem a kávéházban várok rájuk, elmentem hozzájuk, hogy elhozzam őket. És ezt jól is tettem, mivel éppen ide készültek. Természetesen csatlakoztam hozzájuk. Bemutattak a vezetőségnek, és kaptam egy belépési engedélyt. Tudja, ha ezek a jóemberek azt hallják, hogy itt van egy olajmágnás és milliomos, készségesen ajtót nyitnak. Közben a legjobban annak örültem, hogy önt alaposan megráfálhatom.

- Hogyan?

- Mert hát ön, ugye, nem akart itt látni engem.

- Mondja úgy, hogy nem tudtam és nem hittem volna, hogy itt lesz!

- De nem is kívánta! Vallja csak be, hogy ismeri Marthát, mégpedig régóta.

- Természetesen.

- És hogy tegnap este elhallgatta előttem ezt.

- Erre titoktartás kötelezett.

- Hogyan?

- Nem volt szabad megtudnia senkinek sem, hogy kicsoda valójában „a magyar énekesnő”.

- De velem mint jó ismerőssel mégiscsak kivételt tehetett volna!

- Nekem itt, Drezdában annyi jó és még jobb ismerősöm van, hogy ha mindegyikkel kivételt teszek, a tegnap esti koncertlátogatók legtöbbször megtudta volna a titkot, ön meg éppenséggel szenvedélyesen igyekezett, hogy megismerkedjék a rejtelmes énekesnővel, önnel szemben tehát kétszeresen is kötelességem volt a hallgatás.

- Értem, de lássa be, hogy semmit sem ért el ezzel. Megtalálta a névjegyemet az ajtajában?
- Meg.
- Akkor azt is tudja, hogy jártam a nyomdában, megláttam ott ezt a csodálatos lányt, és beszéltem is vele. Megismétlem tegnapi szavaimat: ez a lány a feleségem lesz!
- Akkor minden jót kívánok önnek.
- Ó, most már szerencsét kíván? Tegnap este még másképp beszélt!
- Mert nem tételezhettem fel, hogy olyan gyorsan rábukkan a titokzatos énekesnőre.
- Ó, mindenképpen rábukkantam volna. Nem utaztam volna el addig Drezdából, míg rá nem lelek. Ezt elhiheti nekem! Most pedig hogy megtaláltam, addig nem tágitok mellőle, míg csak meg nem egyezünk egymással.
- Meg nem egyeznek egymással? Ön tehát itt valami üzleti ügyben fáradozik?
- Olyasmiben. Társas üzleti ügyben. Az egyik fél adja a szépségét, a másik a millióit. Nem gondolja, hogy mindketten jól fognak járni?
- Nekem nincs valami jó véleményem az ilyenféle üzletkötésekről.
- Ezek a lehető legjobb üzletek, így hát ma már csak nevetek azon a véleményén, amely tegnap még gondot okozott nekem. Lehet, hogy ön csak kitalálta az egészet?
- Nem.
- Képzelve el, olyan ostoba voltam, hogy vetélytársamnak gondoltam önt.
- Ó, még ilyet!
- Valóban! Alig hihető, de megfordult bennem ez az esztelenség. Ezért próbáltam olyan buzgón elhitetni önnel, hogy Old Shatterhand csak a prérin érezheti otthon magát, és mint házasember elképzelhetetlen. Haragszik ezért rám?
- Talán inkább hálásnak kell lennem önnek, mert ha ez egyszer esetleg mégis eszembe jutott volna, nyilván boldogtalanná teszek egy szegény, mit sem sejtő hölgyet. Nemde?
- Én is így gondolom. Jöjjön hát le velem! Martha örül, hogy itt láthatja önt.
- Menjen csak előre. Megyek én is. De most indul a maszkok felvonulása, és ez innen felülről jobban látható.
- Jól van, megyek. De előbb még egy kérdést. Szokott táncolni?
- Miért kérdezi?
- Azt akarja ezzel mondani, hogy fölösleges a kérdés? Igaz is! Old Shatterhand és a tánc! Nevetséges! De ha mégis szándékában állt volna, Marthára ne számítson.

Vidáman, magában nevetgélve lépkedett lefelé a lépcsőn a bálterembe. Kezdetben élénken és őszintén együttéreztem vele, most azonban ellenszenves lett, de nem féltékenységgel, mert nem! Korábban fegyelmezte magát, és arról a tiszteletről sem feledkezett meg, amelyet méltán elvárhattam tőle. Drezdába érkezése óta azonban elengedte magát, és lassanként azt is látnom kellett, hogy az egykori csavargóból is jócskán maradt benne. A legjobb tehát kikerülni az útjából. Az, hogy Martha gyorsan és könnyen engedjen akarátának, ha nem is teljesen lehetetlen, de legalábbis nem valószínű. Minden tulajdonsága arra utal, hogy bizonyára hamar keresztüllát majd az amerikai fogatékosságain és belső ürességén.

Sajnos ez a föltételezés tévesnek bizonyult. Eleddig még sohasem tapasztaltam, hogy érzelmi csalódás milyen szerencsétlen elhatározásra bírhat rá egy nőt.

Martha - ez egyáltalán nem lehetett kétséges - a legszebb volt valamennyi jelen levő lány és asszony között. Ruhájának egyszerűsége nemhogy tompította, hanem csak még jobban fokozta báját, és meg kell vallanom, újból és újból magára vonta figyelmemet.

Amikor véget ért a maszkok felvonulása, én is lementem a bálterembe. Az amerikai rövid időre eltűnt Martha közeléből. Ezt az alkalmat használtam fel arra, hogy odamenjek hozzá, és elkérem a táncrendjét. Látható zavarral adta át; az oka is nyomban kiderült, mert mint láthattam, már minden táncot elígért. És valamennyi táncszám mellé az olajmágnás neve volt odaírva. Éppen visszaadtam a táncrendet, amikor visszatért Werner, és nevetve vállon veregetett.

- Minden elkelt, igaz? Mondtam önnek, hogy ne számítson rá. Martha ugyan fenn akart tartani egy-két táncot... hogy kinek, azt sejthettem. Aztán meggyőztem őt, hogy egy grizzly medvéhez nem illik a tánc.

Legszívesebben pofon vágtam volna, kétségtelenül meg is érdemelte volna. Mégis inkább nevetlenségének tudtam be durvaságát. Marthához fordultam nyugodt hangon:

- Egy valcert szerettem volna kérni. Nincs már mód rá, Vogel kisasszony?

- Ha Werner úr megengedi - suttogta -, forduljon hozzá.

- Nem, én nem engedem meg - jelentette ki az olajmágnás. - Aki elsőbbségre pályázik, jöjjön korábban. Eszemben sincs, hogy lemondjak jogaimról.

Hidegen végigmértem, és ezt mondtam:

- Akkor elnézést, Werner úr! Nem tudtam, hogy önnek ilyen komoly előjogai vannak e hölgyhöz. De azért nem ártana megszívlelnie egy figyelmeztetést: ön mint vendég és idegen több tapintattal tartozna!

Továbbmentem, a bálteremből az egyik kisebb szobába tértem be, ahol ismerősöket találtam, velük beszélgettem. Közben véletlenül észrevettem, hogy az amerikai asztalhoz vezette Marthát, és vidáman társalognak. Később a házigazdám, a kiadótulajdonos azt javasolta, játsszunk néhány biliárdpartit; átmentünk tehát a biliárdterembe. Éppen a második játékot kezdtük el, amikor az ajtóban Marthát pillantottam meg keresgélő tekintettel.

Látta, hogy csak ketten vagyunk a teremben, odajött hozzám, és pirosra gyúlt arccal így szólt:

- Hölgyválasz van, keringő. Felkérhetem önt?

Mit tegyek most? Távol állt tőlem az alantas bosszúállás, mégis kiszaladt a számon, noha nem akartam megbántani:

- Látja, kisasszony, most nem mehetek el innen, Köszönöm a felkérést, annál inkább, mivel... ha szabad feltételeznem... Werner úr engedélye nélkül keresett meg.

Játékpártnyerem Martha szavai hallatán csodálkozva kapta fel a fejét. Jó szándékú ember lévén, mindig segítőkésznek mutatkozott munkásai iránt, de azért nagyon ügyelt a távolságtartásra is. Alig mondtam végig válaszomat Marthának, közbevágott:

- Nagyon helyes, kedves barátom! Magának pedig, Martha, meg kell jegyeznie, hogy még a táncteremben sem tanácsos túllépni azon a körön, amit társadalmi helyzetünk kijelöl. A végén oda jutunk, hogy engem is táncra kér valamelyik munkásnőm!

Martha halottsápadt lett. Egy pillanatra rámeredt főnökére, aztán sarkon fordult, és szó nélkül kiment.

- Nem volt ez egy kicsit túl kemény? - kérdeztem.

- Sajnálja őt?

- Természetesen.

- Én nem sajnálom. A társadalmi választóvonalaknak ilyen túllépését határozottan vissza kell utasítani. Lehetséges, hogy ez esetben talán túl szigorúan ítélt meg valamit. De ha az embert ilyen felfogásban nevelték, nehéz tőle szabadulnia. Ez a Martha igen derék lány, de a feleségem már túlságosan elkényeztette. Most megkapta a kellő figyelmeztetést. Ne gondoljon többé erre a kis közjátékra, játszunk tovább!

Játszottunk tovább, mivel nem volt kedvem semmi máshoz, majd néhány parti után visszasétáltunk a bálterembe. De hiába nézegettem körbe: sem Marthát, sem az amerikaiakat nem láttam sehol. Később összeakadtam a művezetővel, aki aggódva kérdezte:

- Ön talán meg tudná mondani, mi történt Martha kisasszonnyal? Nem sokkal ezelőtt feldúltan jött hozzánk, és azt mondta, hogy azonnal haza kell mennie.

- Nem mondta, hogy miért?

- De igen, mi azonban semmit sem értettünk belőle.

- Mégis mit mondott?

- Azt, hogy ő egy munkásnő, és nem illik ide, a főnökei közé.

- Akkor valaki megsérthette őt, vagy megjegyzést tett rá?

- Nagyon valószínű. Kérdeztem erről, de nem válaszolt.

- El is ment?

- El.

- Egyedül?

- Az amerikaival.

- Micsoda? Férfikísérettel? Csak a feleségével lett volna szabad elengednie!

- Én is így akartam, de olyan nyersen elutasított, hogy elhallgattam. Azt mondta, Werner úr ugyan csak vendég és idegen itt, de az ő becsületének mégsem fog ártani, ha rábízta magát; így nem lép túl saját társadalmi helyzetének körén, mivel Werner úr szegényházban született, és nem büszkélkedhet holmi nagy könyvnyomdával. Rejtély számomra, mit akart ezzel mondani!

- Nem lesz olyan rejtélyes, ha visszaemlékszik ma reggeli szavaimra, hogy tudniillik ön szörnyű baklövést követett el az amerikai iránti szolgálatkészségével. Aligha tud felelősséget vállalni ennek következményeiért.

- Következmények? Miféle következményei lehetnek?

- Az, hogy Martha megszökik az amerikaival!

- Megszökik? - ismételte rémült tekintettel. - Ez lehetetlen!

- Sőt nagyon is valószínű!

- Inkább elhinném, ha azt mondaná valaki, hogy... hogy...

- Hogy?... Mondja csak!

- Hogy Martha önnel...

- Velem?... Velem mit?

- Rossz néven veszi ezt tőlem?

- Nem. Nem olyan hangulatban vagyok, hogy bármit is rossz néven vegyek. Ki vele hát!
- Hát hogy önnel megy az Óperenciás-tengeren is túlra...
- Badarság!
- De igen, igen, ez így van. Tudom, hogy Martha teljes szívből ragaszkodik önhöz.
- Tévedés!
- Nem, nem! Ha tudná, milyen sokszor és szépen beszélt önről! Az amerikaival való találkozásba is csak azért egyezett bele, mert Werner azt mondta, ismeri önt, és sokat tudna önről beszélni.
- De mégsem a kávéházba ment el, hanem a bálba Wernerrel.
- Mert utólag kaptam a meghívást, és mert a gazdánk felesége arra szólította fel, tartson velünk, és végül mert bizonyosra vettük, hogy ön is ott lesz a bálban.
- Meglehet. De mégiscsak Wernerrel megy Amerikába; figyeljen rám! Lefogadom, hogy már holnap reggel nem lesz ott a gépe mellett.

Ez a gyanúm aztán igazolódott is, mert amikor másnap véletlenül találkoztam házigazdámmal, így szólt:

- Úgy látszik, Martha rossz néven vette tőlem a tegnapi rendreutasítást, mert azt üzenté, hogy beteg, és néhány napig nem jöhet dolgozni.

Amikor két nap múlva megint a nyomdába kellett mennem, Marthát még mindig nem láttam a helyén. A művezető lesett rám, és úgy mondta, hogy más ne hallja:

- May úr, úgy látszik, önnek mégiscsak igaza volt Martha kisasszonnyal és az amerikaival kapcsolatban.
- Mennyiben?
- Kifundálhattak valamit, mert négy napra együtt utaztak el Szász-Svájcba.

Ez a hír mégiscsak meghökkentett, bár nem annyira, ahogy akkor ért volna, ha féltékenység dül bennem. Teljesen nyugodt maradtam. Megerősödött bennem a felismerés: Martha, ez a szép virágszál nem arra rendeltetett, hogy nekem virítson. Sajnáltam ugyan az olajmágnástól, mivel sem most, sem azelőtt nem tartottam olyan férfinak, aki boldoggá tudná tenni Marthát, mégis bosszúság nélkül tudtam visszagondolni rá és az utóbbi napokra.

Igen, valamit „kifundáltak”. Tizennégy nap múlva a következő levelet kaptam Wernertől:

Tisztelt Úr!

Hadd szerezzek örömet Önnek annak közlésével, hogy teljesült szívem vágya. Ha jövő vasárnap eljönne, jelen lehetne esküvőnkön. A nyomorgó, kiéhezett harisnyaszövő familia szörnyen boldog, hogy ilyen rémgazdag vőt kapott, és örömmel jönnek velünk Amerikába. Természetesen magammal viszem az egész családot. Azt a viskót, amelyben laktak, egyszerűen a tűzoltóságnak adjuk, hogy gyűjtsák föl; nem ér az semmit.

Ha megint rátalálna olyan lányra, mint Martha, okosabban fogjon a dologhoz. Mert hát elárulták ám nekem, hogy Ön fölig szerelmes volt a menyasszonyomba.

*Híve:
Konrad Werner, olajmágnás*

Ez a levél világos képet adott írójának belső világáról. A „hadd szerezzek örömet önnek” szöveget természetesen gúnynak szánta. Hogy Martha szülei oly lekicsinylően ír, és kedves kis otthonukat „viskónak” nevezi, és fel akarja gyújtatni, nem gyengéden érző lelkiületére enged következtetni. Az meg, hogy azt tanácsolja, máskor okosabb legyek hasonló helyzetben, tőle hallva, se nem bosszantott, se nem sértett.

Aztán megint csak eltelt jó néhány hét, több mint egy negyedév. Szorgalmasan dolgoztam egy hosszabb írásomon, és alig-alig távoztam el hazulról. Egyszer azonban mégiscsak elmentem barátomnak, a karmesternek egyik hangversenyére. Franz Vogel, a védencem volt az első-hegedűs. A szünetben odalépett hozzám a tanítómestere, és megkérdezte:

- Mit szól az elsőhegedűsömhöz? Ugye remekül csinálja?

- Kitűnően! Nagy jövő áll előtte.

- Így van. Mégis, bevallom, nekem a jelleme és a becsületessége még nagyobb örömet okoz, mint az egész eddigi előrehaladása.

- Becsületessége? Hogy érti ezt? Érdem lenne, ha valaki becsületes? Szerintem ez egyszerűen kötelesség.

- Ebben az esetben mégiscsak érdem. Ő is fizethetett volna nekem hálátlansággal, mint a nővére. Hallotta, hogy férjhez ment?

- Hallottam.

- Ahhoz az olajos, és mégis mindig vidám amerikaihoz, akinek egyre csak az „olajmágnás” meg a „milliomos” szavak voltak a száján.

- Megírta nekem, nem sokkal az esküvő előtt.

- És hallott róluk később is?

- Azóta nem.

- Elmentek mindnyájan, a szülők is, a gyerekek is. Csak Franz maradt itt.

- Ez mindenesetre becsületére válik.

- Igen, főleg azért, mert sok ígéretet kapott, nagyhangú sógora aranyhegyeket ígért neki. Ő azonban kitartott amellett, hogy nem mehet el, mert szavát adta, nálam marad.

- Az apja pedig szerződést írt alá, amelyben büntetés fizetéséről is szó volt.

- Azt kifizette volna az olajmágnás. De, úgy látszik, mégsem tett jó hatást a tanítványomra: annak idején megígérte ugyan a sógornak, hogy ő is utánuk megy, ha már nem lesz hozzám kötve, de azóta sem tett említést egy szóval sem erről.

- Én főleg azon csodálkozom, hogy a szülők, akik annyira ragaszkodtak szülőföldjükhöz, hogy még Drezdába is alig akarták elengedni fiukat, most mégiscsak átkeltek az óceánon.

- De hát mit kíván tőlük? A pénz beszél! Hallottak a híres milliomosról, és ez megzavarta a fejüket.

- Ami a milliókat illeti, én nem nagyon bízom bennük vagy inkább a tulajdonosukban. Az olajmágnás nem olyan fickó látszatát keltette az utolsó napokban, hogy képes volna meg is őrizni vagyonát.

- Kedvére herdálhatja pénzét; jön az utánpótlás az olajkutakból.

- Csakhogy ismerünk olyan olajforrásokat, amelyek előbb ugyan igen gazdagok, de aztán csakhamar egyetlen csepp olaj sem jön belőlük. És vajon nem szegényházban halt-e meg a leggazdagabb aranybányák felfedezője?

A beszélgetést félbe kellett szakítani, mivel a koncert szünete véget ért.

Hosszú időre ez volt az utolsó alkalom, amikor az olajmágnásról, Martháról és Franz Vogelről beszélgettem és hallhattam róluk; őrölük, akik sokáig és oly élénken foglalkoztattak, és csaknem döntő módon megváltoztatták életutamat. Mennyire másképp alakult volna az életem később, ha - mint kezdetben megpróbáltam - szembeszállok az olajmágnással a Martháért folytatott harcában, és vetélytársaként lépek föl! De vajon a boldogságomat is meghozta volna ez? Volt egy pillanat, amikor kinyújtottam kezemet e tiszta lélek felé, és meggyőződéses igennel feleltem volna e kérdésre. Ma már azonban más véleménnyel vagyok erről. Az ember boldogsága nem mindig, sőt gyakran éppen nem szíve vágyának teljesülésével valósul meg. Én magam meg vagyok róla győződve, hogy ennek így kellett történnie, így volt ez jó! Még Martha számára is!

Nem gondoltam volna, hogy életem útja még egyszer keresztezni fogja az övét, és elkövetkezzék az az újabb alkalom, midőn megint csak nem jelentéktelen szerepet játszom a két testvér életében. Ám amikor évek múlva messze nyugaton és egészen más körülmények közt viszontláttam Marthát - olyan körülmények közt, amelyeknek nyomasztóan kellett hatniuk egy milliomos feleségére -, megcsodáltam őt. Martha felnőtt, kifejlődött. Nemcsak testileg, hanem mindenekelőtt lelki értelemben. Olyan iskolát járt közben, amely leírhatatlan varázst kölcsönzött egész lényének, olyat, amely szépségét még jobban kiemelte: a szenvedés iskoláját.

Sallay Gergely fordítása

.oOo.